

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Corpus Juris Canonici

Gregor <XIII., Papst>

M. DC. LXI. Coloniae Munatianaë, 1661

Secunda causa. Accusare docet, ac appellare secunda. Octo quæstiones
secundæ causæ, & in ea quinta præcedit quartam.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-62953](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-62953)

¶ Probatur] In originali hac additur, si perfectum esse debeat.

C. XXVI. ¶ Item lib. 9. Cod. tit. a ad legem Juliam reprobationem. In pp. Theodosius ac Valentinianus. A. A. Florentino.

7. Scdere, qui ad honoris insignia non ambitione, vel pretio, sed probate vita, & amplitudinis tue. 6. solent testimonio promoveri: ita sane, ut quibus hi honores per se datur, vel per nostram fuerint electionem commissi, iurati inter gesta depromant, se pro administrationibus forendis neque dedisse quidpiam, neque daturis unquam postmodum fore, sive per se, sive per interpositam personam in fraudem legis, sacramentique, aut donationis, venditionisve titulo, aut alio velamento cuiusque contractus: & ob hoc (exceptis salariis) nihil penitus tam in administratione positos, quam post depositum officium pro aliquo pacifico beneficio tempore administrationis, quam gratuito incurrerint, accepturos. Et licet neminem divini timoris, contemnendo iurandum, arbitremur immemorari, ut saluti propriæ illum communitatem antepont, tamen ut ad salutis timorem etiam necessitas periculi subiungatur, si quis ausus fuerit præbita sacramenta negligere, et adversus accipientem, sed etiam adversus datam, accusandi cunctis tanquam publicum crimen, concedimus facultatem, quadrupli poena eo, qui convictus fuerit, modis omnibus feriendo.

C. XXVII. ¶ De eodem. Item Paschalis Papa.

¶ Patet simoniacos, veluti primos & præcipuos hæreticos, ab omnibus fidelibus respuendos, & si communi non respuentur, ab exteris potestariis opprimendos. Omnia enim crimina ad comparationem simoniæ hæreticis quasi pro nihilo reputantur.

¶ Item si veritas exemplaribus post caput sancimus, omnia in scripturis Paschalis, & capite isto, Patet sequitur continenter sub illa Gratiani verba, His breviter, &c.

¶ Hæretici præmissi ad ea venimus, que ecclesiæ severitate disciplina parate est missi, splendentes, quibus accusantibus, vel testificantibus quilibet sint conveniendi, quo iudice quisque debeat condemnari, vel absolvi: si causa vitata sui, quo remedio possit sublevari, si accusatoris defecerint, an reus sit cogendus ad purgationem. Et ut facilius pateat quid sit veritas, exemplum ponatur sub oculis, in quo auctoritates hinc inde controversantes distinguantur, & qui sanctissimi Patrum sanxerit auctoritas, liquido intuetur.

CAUSA II.

¶ Vidam Episcopos de lapsu carnis à laico impetitur. Duo monachi, unus subdiaconus, & duo levite adversus ipsam religionem serunt. A metropolitano suo sunt se persequari. In ipsa venustatione cepti, & tres ex rebus deficiunt, sive promissione cepti, sive canonica examinatione reprobati. Expellitur tamen Episcopus, quia crimen ejus notorium erat.

1. Hic primus queritur, an in manifestis iudicariis ordo sit requirendus.
2. Secundo, an expellendus ab aliquo sit iudicandus.
3. Tertio, quæ pars sit ferendi, qui in accusatione, vel testificatione defecerint.
4. Quarto, an duxerint testimonium sit condemnandus.
5. Quinto, si deficiente accusatoribus sit cogendus ad purgationem.
6. Sexto, si remedium sit dandum ei, qui causa dilationis vocem appellacionis conturbavit.
7. Septimo, si laici, monachi, vel quilibet inferiorum ordinum in accusatione majorum sint audiendi.
8. Octavo, quomodo debeat fieri accusatio, an in scriptis, an sine scriptis.

a Tit. 27. l. 6. b al. fia. c al. illi.

QVAESTIO I.

¶ Vid autem nullus sine iudicario ordine damnari solet, auctoritarius multa probatur.

C. I. ¶ Damnum non valet, nisi aut convictus, aut sponte confessus.

De eo namq. ait August. b. m. 10. de utilitate penitentia. ¶ Nos a in quenquam sententiam ferre non possumus, nisi aut convictum, aut sponte confessum.

C. II. ¶ De eodem. Item Constantinus Imperator.

¶ Vdex * criminofum discutiens, non ante sententiam proferat capitalem, quam aut reum se ipse confiteatur, aut per innocentes testes convincatur.

¶ Habetur caput hoc Cod. Theodos. l. 1. tit. 4. in legis prime interpretatione, item in capitulis Hadriani, c. 57. & c. 5. c. 116. the 1 idem reglarum Augustinus, & eidem verbis.

¶ Hoc] Absens ista ab uno ex per-vulgis exemplaribus. C. III. ¶ De eodem. Item Gregorius lib. 3. epist. 70.

¶ Sicut b sine iudicio quenquam nolumus condemnari, ita que iuste i diffinita fuerint, nulla patimur ex-culatione differri.

¶ Iuste] Absent vox ista ab originali. In uno autem manu-scriptis Gratiani est, iusta sunt diffinita sententia.

C. IV. ¶ De eodem. Item Eleutherius Episcopus ad Episcopos Gallie.

¶ Nihil e [contra quemlibet accusatum] absque legitimo, & idoneo accusatore fiat. Nam & Dominus noster Iesus Christus Judam furem esse sciebat; sed quia non est accusatus, ideo non est eiectus.

C. V. ¶ De eodem. Item Felix Papa I. ad Paternum Episcopum.

¶ Primates e accusatum discutiens Episcopus, non ante sententiam proferant damnationis, quam Apostolica i fressi auctoritate, aut reum se ipse confiteatur, aut per innocentes, & canonicè examinatos regulariter testes convincatur. Alter irritam esse censens, & injustam Episcoporum damnationem, & idcirco à synodo retractandam, ita ut oppressis ab omnibus in cunctis sub-veniat cautis.

¶ Apostolica fressi auctoritate] Hæc addita sunt ex-pistole Felices & Zepheriani. Nam damnari Episcopi sine consensu & auctoritate Romani Pontificis nec tunc poterant, nec nunc possunt. c. 3. q. 6. c. 1. de off. ord. & alibi.

C. VI. ¶ Multi per tolerantiam sustinendi sunt, quævis sen-tentia divini iudicii sunt condemnati.

Item decrevit Zepherinus Papa. ¶ Item August. 1.

¶ Nus ex vobis me traditurus est. ¶ Bene dixit, g, ex vobis, & non ex nobis. Ex vobis enim est, à quibus per iudicariam potestatem confessus, aut convictus, ex-clusus non est. A me vero, qui nullis indigeo argumen-tis, & omnia certissime novi, separatus & divulsus est. Tale enim est, ac si diceret, est ego eum per oculi iudicii sententiam damnatum habeo, vos tamen adhuc illum per tolerantiam sustinetis.

¶ Augustinus] Sic in multis vulgatis exemplaribus: quan-vis verba huius capituli apud S. August. non sunt inventa.

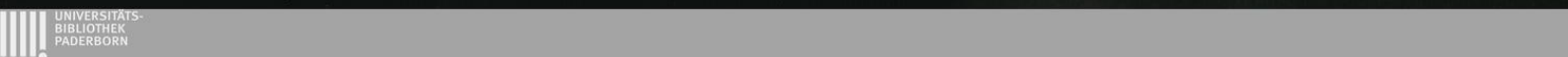
C. VII. ¶ Nullum servetur iudicium, nisi ratio-naliter habitum.

Item Gregorius homini defensori eam in Hispaniam, lib. 11. epist. 70.

¶ Nprimis h requirendum est de persona Presbyteri dilectissimi & fratris & Coepiscopi nostri Iannarii,

a sup. ca. multi. * In capitulis per Hadrianum collectis. c. 57. Cap. 3. c. 156. Dure. l. 16. c. 6. Pam. l. 4. c. 111. b Anfl. 3. c. 30. c Anfl. 13. c. 14. Poly. l. 5. tit. 1. Pam. l. 4. c. 111. d Absent ista ab origi.

c Et Zepherinus epist. 1. ad Episcopos Sicilia usq. ad vers. alter. Anfl. 3. c. 68. Dure. l. 1. c. 157. Top. 1. c. 2. 41. & 247. Pam. l. 4. c. 13. 11. q. 3. irritam. f Absent ab epist. Zepherini. * Zepherinus loco præ-ximè indicato. g Math. 26. h Anfl. 3. c. 93. i forte le-gendum, & dilectissimi.

& si ita se veritas habet, sicut ejusdem Episcopi petitio continet, in ecclesia, atque in loco suo, modis omnibus idem Presbyter revocetur. Si autem dictum fuerit, quia contra ipsum causa aliqua mota, sive probata est, subtiliter ipse presente, & pro se rationem reddent, quarendam est & genus causae, & modus probationis, ut ex hoc colligere valeas, utrum adhuc in exilio i deonorari, an certe in ecclesia sua, & officio suo debeat revocari. ¶ De Episcopi supradicti persona hoc statuendum est, ut si nulla contra eum criminalis causa, quae exilio vel depositione digna est, mota sive probata est, is qui eo superstitie Episcopus perverit, ac contra canones in ecclesia ejus ordinari praesumpit, sacerdotio privatus, ab omni ecclesiastico ministerio repellatur. Qui etiam eidem dilectissimo Ianuario fratri, & Coepiscopo nostro tradendus est, ut ab ipso in custodia habeatur, aut certe ab eo ad nos per omnia transmittatur. Episcopi vero, qui eum ordinaverunt, vel ordinationi ejus consentientes interfuerunt, sex mensibus Dominei corporis & sanguinis communitate privati, agere poenitentiam decernantur in monasterio, & si praedictus Ianuarius loco & ordini suo modis omnibus reformetur. Si vero costrumone privati, mortis contigerit imminere periculum, benedictio eis viaticum non negatur. Si autem Episcopi in praedictum 2 condemnationis vel depositionis memorati Episcopi, sententiam iudicis concessisse, ac talia fecisse non sua sponte fecerint, & tempus eis abbreviandum est, & modus poenitentiae temperandus. Si vero ille, qui locum ejus invasit, de hac fortasse luce migravit, & alter est ordinatus, quia levioris a culpa videtur (cum non quasi isti superstiti, sed successisse defuncto videatur) Episcopus illi officium in illa ecclesia tantummodo interdicitur, ut in alia ecclesia, quae sacerdote vacaverit, si electus fuerit, possit esse Episcopus, ad Malachianam tamen ecclesiam nunquam aliquo modo reverfurus. ¶ Gloriosus autem Comitoliolus, quidem praedictus Episcopus per violentiam, atque infractionem i plus expendisse, vel dampnum perulisse dato sacramento firmaverit, eidem Episcopo restituere compellatur. Si e autem aliter, quam antefatu Episcopi petitio continet, actum esse forsitan perhibetur, subtiliter quarendum est, & veritate cognita, cum Dei timore, quod iustitiae ordo suaverit iudicandum. ¶ Quis ergo Stephanus Episcopus odio a sui quaedam facta, & de falsis se capitulis accusatum, neque aliquid ordinabiliter factum, sed iniuste se afferri condemnatum, diligenter quarendum est primo si iudicium ordinabiliter est habitum, id est, si alii accusatores, atque alii testes fuerunt. Deinde causam qualitas est examinanda, si dignus exilio, vel depositione fuit, si eo f praesente, qui accusatus est, sub iurejurando contra eum testimonium dictum est, si scriptum actum est, vel si ipse licentiam respondendi, & defendendi se habuit. Sed & de personis accusantium, ac testificantium subtiliter quarendum est, cujus conditionis ejusque opinionis, aut ne inopes sint, aut ne forte aliquas contra praedictum Episcopum animositas habuissent, & utrum testimonium ex auditu dixerint, aut certo se fore specialiter testati sunt, si scriptis iudicatum est, & partibus praesentibus sententia recitata est. Quod si forte haec solenniter acta non sunt, nec causa probata est, quae exilio, vel depositione digna sit, in ecclesiam suam modis omnibus revocetur. Hi vero, qui cum contra Dei timorem & canonum statuta condemnaverunt, excommunicati in monasterio ad agenda poenitentiam sex mensibus mittenduntur, ita sane, ut si cuiquam eorum mortis contigerit

imminere periculum, viatici benedictio non negatur. Ipse autem, qui eo vivente locum ejus temerarie occupavit, privatus sacerdotio, ab omni ministerio ecclesiastico repellatur, atque eidem dilectissimo fratri, & Coepiscopo nostro tradatur, ut eum aut ipse ad nos transmittat, aut apud se in custodia habeat. Episcopi vero, qui eum ordinare praesumpserunt, vel perverit ipsius ordinationi praebuerit consentium, eidem communitate privati, sex mensibus ad agenda poenitentiam in monasterio deputentur. Si autem Episcopi in praedictum condemnationis, vel depositionis memorati Stephanus se metu iudicis concessisse, ac talia fecisse non sua sponte professi fuerint, tempus eis abbreviandum est, & modus poenitentiae temperandus. Si igitur is, qui praedictus Stephanus locum invasit, fortasse defunctus est, atque alius in ecclesia ejus Episcopus ordinatus est, illud de eo statuendum est, quod superius de causa fratris, & Episcopi nostri Ianuarii diximus. ¶ Quod si forte aliqua de objectis contra memoratum Stephanum Episcopum probata sunt, aliqua vero doceri minime poterunt, cauta omnino consideratione penalandum est, utrum leviora capitula, an certe graviora probata sunt, ut ex eis qualiter definitionem tuam formare poteris possis scire. ¶ Gloriosus vero Comitoliolus, si supradictus Episcopus innocens esse claverit, quidquid ab eum abus ejus, vel ecclesiae ipsius ulit, ei sine aliqua intertuae dilacione. Sed & quaecumque se in perfectionem ac violentiam ejus expendisse, vel dampnum eidem Comitoliolus reddat ac satisfaciat. Si autem Episcopus perulisse juraverit, eidem memoratus Comitoliolus Comitiolus reddat ac satisfaciat. Si autem Episcopus perulisse juraverit, eidem culpam commisisse teneat (quod abist), &c. ut f, a in causa monasterio, persona Presbyteri, &c. ut f, in causa Clericis adus clericum. ¶ Et f, in eadem epistola LV. unde, De persona Ianuarii Episcopi sciendum est, gravissimum, & contra leges esse actum, ut violentiam ecclesiae haberetur, dum si quamlibet injuriam a quocumque Episcopo passus fuerit in ecclesia, injuriam in capitali pena percussit, & sicut majestatis reatibus det accusandi illam licentiam, ut hujusmodi series loquitur Codicis Epib. tit. vi. constitutione prima. Si quis in hoc genus sacrilegii proruperit, ut a ecclesia catholicas irruens, sacerdotibus & ministris aut ipsi cultui, locoque aliquid importet injuriam, & f, in eadem epistola. De persona Stephani Episcopi attendendum est, quia nec invitatus debuit iudicari. ¶ Contra haec si dictum fuerit, quia nec necessarium habuit, nec Patriarcham, dicendum est, quia de Apostolica (quae omnium ecclesiarum caput est) causa audienda, ac dirimenda fuerat: hinc de personis Episcopus perulisse dignoscitur, qui Episcopos alieni ecclesiae iudices habuit omnino suspectos. Quia ergo poenitentia non a suo iudice dicta nihil firmitatis operatur, testimonis hujus tenor offendit libro Codicis fepit. tit. i. ¶ Quod autem dicitur a feris suis accusatus, sciendum est, quia auditus dicitur accusatus, non vero de crimine e majestatis dicitur accusatus, ut plim de eo credendum fuit, si q. i, vel epistola ad hunc ante non existit. ¶ Quod autem dicitur Episcopus, quia se abente, aliquid sint viliissimi testati, hoc verum est, nullius esse momenti lege credendum est. ¶ Testes autem quales, vel cuius opinionis ad testimonium admittendi sunt, plurima leguntur ostendunt, quae peno nulli habentur in cogitatione.

a aliter culpa. b al. condemnatur. c Ioo p. 8. ca. 3. 4. 2. d al. in dia. suo. e al. aut si alii accusatores, alii testis fuerunt. f al. aut si.

etiam faciunt, ut vilissimis testibus sine corporali diffi-
cultate credi non debeat. ¶ Quod autem dicitur, quia
nihil scriptis iudicatum est. legendus est titulus xlv.
libri vii. Codicis, quia scriptis debuit iudicari. Nam
ibi inter alia dicitur, atque præcipitur, ut sententia, quæ
sine scripto dicta fuerit, non nomen quidem sententiæ ha-
bere mereatur.

¶ [Exilio] In vulgatis sequatur, vel deportatione.
quæ vocis substantia sunt, quia neque in vestigio Gratiani, neq. apud
B. Gregorium legitur.

¶ [Si autem Episcopi in præu.] Hac usq. ad vers. Quod
si forte, addita sunt ex epistola: quemadmodum & paulo inferioris
a veris, dilatione, usq. ad vers. Si autem Episcopum, ut ora-
tionis casibus se respicitur. Nam Gratianus referebat se ad superio-
ra, in quibus habetur sententia, hoc modo, &c. ut supra de causa
Ianaui Episcopi. ¶ Errorum autem capitulum initia citantur ex
inferioribus casibus, sed relicta sunt, quemadmodum non antea se habe-
bat, nisi modis citandi Gratiano usque agnoscat.

C. VIII. ¶ Ultima sententia debet de
scripto fieri.
Item Codici libro septimo, titulo de sententiis ex brevisculo
recitandis. Imppp. Valentinianus, Valens,
& Gratianus A.A.A.

Statutis generalibus iustissimis, ut universi iudices,
quibus reddendis iuris in provinciis permixtus fa-
cultatem, cognitio casuum ultimas definitiones de scriptis
recitatione profertur. Huius ad iudicium sanctioni, ut sen-
tentia, quæ dicta fuerit, cum scripta non esset, nec no-
men quidem sententiæ habere mereatur, nec ad resissi-
onem perpetam deceptorum, appellationis solennitas
requiritur.

¶ In duobus vestigiis ecclesiasticis hoc & sequens caput non habentur,
& hanc legem Codici B. Gregorius in precedenti capite mani-
feste indicaverat.

C. IX. ¶ De eodem.
Item ex concilio apud S. Medardum, Flamenarum
Rheimorum Archiepiscopus
dixit.

Legum a ecclesiasticorum consuetudo, & auctoritas
valis est, ut in casibus gestorum semper scripturam re-
quirant ad eos, ut qui ad sacrum fontem accedit, suum da-
re nomen precipiatur. Qui ad summum sacerdotium pro-
vehitur, decreto manibus omnium roborato eligitur.
Ordinatus autem à suis ordinantibus literas accipere
jubetur. Qui etiam ab ecclesiastica societate quolibet
excessu distinditur, libelli à inspectione aut recipitur,
aut eicitur. Sed & i qui accusatur, aut excommunicatur,
seu reconciliatur, per scripturam accusari, vel re-
conciliari jubetur. Et sic in ceteris huiusmodi in tantum
scriptura depositur, ut sicut beatus Gregorius e in com-
monitorio ad loannem defensorem ex Romanis legibus
sumens scribit: [Sententia, quæ sine scriptis profertur,
nec nomen sententiæ habere mereatur d.]

¶ Sed & qui in originali est, sed qui accusatur vel
excommunicatur, reconciliatur per scripturam accusari,
vel reconciliatur commendari jubetur, & sic, &c.

C. X. ¶ Regratus est, quem neq. contrallum,
neq. confessionem constat esse ecclesiam.
Item Nicolaus Papa Girardo & Turonensi
Archiepiscopo.

Quoniam si sit tua fraternæ charitatis, quod iste Pres-
byter pauper, nomine Christophorus de sua angus-
tia ad nostrum elementum lachrymabiliter sit conque-
sus: dicens se falsis criminibus impetitur, & ab ec-
clesiis sua non convictum, neque confessum, irrationabi-
liter fuisse eiecitur. Nam, utiple refert, tua diligentia

per tres vices inquisitione facta, nulla in se neque de for-
mationis crimine, neque de homicidii confessione, &
(de quibus impetebatur) reperti potuit culpa: nisi
quia sine pauperis causa, quæ petebantur, aut con-
fentire noluit, aut implere non potuit. Quæ sius tamem
emulus ultroneus egit, qui iniuste illius ecclesiam præ-
cipuit. Idcirco magnopere inonem reverentiam tua-
am, ut etiam quæ, te forte ignorante, Gieziaca cupidita-
te peracta esse videntur, tua fraternitatis censura celeri
emendatione corrigantur: scilicet restituendo ecclesie
proximam iam dictam sacerdotem, atque ei reddendo tua
pietate pristinum, quem perdidit, honorem, & nullatenus
canonica instituta alicuius temeritate contemni
permissas: quia facientem & consentientem par poena
confringit.

¶ [Confessione] Sicut emendatum ex plerisque vestigiis
exemplariis. Nam antea legebatur, confessione. Ius autem
habet, consensu.

C. XI. ¶ Antequam causa proleat, aliquis ex-
communicari non debet.
Item de libro constitutionum.

Nemo a Episcopus, nemo Presbyter excommuni-
cari alicuiquam, antequam causa proleat, propriam
quam ecclesiasticis canones hoc fieri iubent. Si quis au-
tem adversus eam b excommunicaverit alicuiquam, ille
quidem qui excommunicatus est, maioris sacerdotis
auctoritate ad gratiam sanctæ communionis redeat: is
autem, qui non legitime excommunicavit, in tantum
abstineat tempus sacrosanctæ communionis, quantum
majori sacerdoti visum fuerit, ut quod iniuste fecit, ipse
iuste patiatur.

C. XII. ¶ Inertia & dubia iudicari non possunt.
Item Ambrosius in epistola 177, ad clerum, & in veris
plebem Hippocensem.

Nomen e Presbyteri propterea non ausus sum de nu-
mero collegarum ejus vel supprimere, vel delere, ne
divina potestas, sub cuius examine causa adhuc pendet,
facere viderer injuriam, si illius iudicium meo vellem
iudicio prevalere: quod nec in negotiis secularibus iu-
dices faciunt, quando cause dubitatio ad majorem po-
restatem refertur, ut pendente relatione aliquid audeant
commutare. Et in Episcoporum concilio constitutum
est, nullum clericum, qui nondum convictus sit, suspendi
à communionem debere, nisi ad causam suam examinan-
dam se non presentaverit.

C. XIII. ¶ Nec suspensio arbitraria, nec ante ex-
aminationem iustitiam aliquam em-
datur.

Item Melchias Papa Episcopo Hispanie.

Primo d semper ante omnia diligenter inquire, ut
cum iustitia & veritate definitis, neminem condem-
natis ante verum & iustum iudicium: nullum suspicio-
nis arbitrio iudicetis: sed primam probate, & postea
charitativam & profertur sententiam: & quod f vobis
non vultis fieri, alteri nolite facere.

C. XIV. ¶ Quis ab accusatione prohibetur,
ut qui recipiatur.
Item ff. lib. xlviii. tit. 8 de accusationibus, & infiri-
pionibus, l. Qui accusare.

Prohibentur accusare alii propter sexum, vel etatem,
ut mulier, & pupillus. Alii propter sacramentum, ut
qui stipendium merent. Alii propter magistratum po-
testatemve, in qua agentes sine fraude in jus vocari b
non possunt. Alii propter delictum proprium, ut infam-
es. Alii propter turpem quæstam, ut qui duo iudicia
adversus duos reos subscripta habent, nummolve ob

a Extra de libelli actio. c. 1. Burch. l. 2. c. 197. l. 20 part. 6. cap. 269.
b Libellus scriptus, 177. c. Supra. in prima. Cod. l. 7. tit. 44.
d. meretur. Jorg. & al. Alarid. f. 10 p. 6. c. 429.
a Apud Iulianum Antecessorem novel. 123. c. 15. 24. 93. de illi-
citis. l. 10 p. 3. cap. 371. & p. 14. c. 42. b al. ca. c. l. 10 p. 6. c. 389.
d Poly. l. 1. tit. 8. Pan. l. 2. c. 11. 15. c. al. charitate. f. Tob. 4.
g. ut. l. 1. h. al. evocari.

accusandum, vel non accusandum acceperint. Alii propter conditionem suam, ut libertini a contra patronos. Alii propter suspensionem calumnie, ut illi, qui falsum testimonium subornati dixerunt. Nonnulli propter pauperatem, ut sunt, qui minus, quam quinquaginta aureos habent. Hi tamen omnes, si suam injuriam exequantur, mortemve propinquo defendunt, ab accusatione non excluduntur. Liberi, libertique non sunt prohibendi suarum rerum defendendarum gratia de facto parentum, patronorumve queri, puta b si dicant, si se de possessione ab his expullos: scilicet non ut eximen vis eis intendat, sed ut possessionem recipiant. Nam & filius quidem non prohibetur ab ea parum, quod magis coheredem habet: sed eam rem lege Cornelii face- re permissum ei non est. ¶ Ab alio * delatum: alius de- ferre non potest: sed eum qui desistente accusatore de reis exemptus est, alius deferre non prohibetur. ¶ Mul- tiem propter publicam utilitatem ad annonam perni- centem a iudiciis a praefecto annonae deferentem Divi Ve- rris c & Antoninus rescisissent. Famosi quoque accu- santes sine ulla dubitatione admittuntur. Milites quo- que, qui causas alienas deferre non possunt, qui pro pa- ce excubant, vel magis ad hanc accusationem admi- tendi sunt. Servi quoque deferentes audiuntur.

Hi omnibus auctoritatibus datur intelligi, quod nullus est con- demnandus, nisi iudicio ordinatim habito aut convincatur, aut rem seipso constituat. Verum haec de illis intelligenda sunt, quorum crimina sunt occulta: ceterum, quae manifesta sunt, iudicia- rium ordinem non requirunt.

C. XV. ¶ Sine accusatione, manifesta iudicentur.

Unde Ambrosius.

Manifesta, accusatione non indigent. *¶ Iso. in epistola ad Eugenium, quae incipit. Literas V. P. sic ait. Manifesta autem accusatione non indigere testatur beatus Ambrosius super epistolam ad Corin- thios, ita dicens de eo, qui cum nocera [iudicis non est, &c.] ut infra c. de manifesta.*

C. XVI. ¶ De eodem.

Item Nicolaus Papa Ludovico Regi in epistola, quae incipit [Syllabario].

Quod Lotharius Rex nepos vester facit, accusatore non indigent. Manifesta quippe sunt (teste e Apосто) opera carnis, fornicatio, immunditia, &c.

¶ Statutum est ex epistola, quae habetur in codice sepe me- morato monasterii Dominicianorum, in qua haec procedunt. Accu- satores autem habere Lotharium non nisi illum, qui accusator scaturum in Apocalypsi appellatur, & ope- ra eius, quae se ipsa eisdem antiqui hostis in scriptu pa- rantur, profecto comperimus. Quae vero Lotharius Rex, &c.

in manifesta f enim calliditate accusantium non opprimitur reus, nec tergiversatione proprium crimen celatur, cum culpa sua oculi omnium sponte se ingerat: atque ideo in talibus iudicariis ordo non requiritur: qui ideo constitutus est, ut nec innocentia infidus patere adversantium, nec culpa delinquentium sententiam effugeret iusti examinis.

C. XVII. ¶ Ordinem iudicarium manifesta non desiderat causa.

Unde Stephanus Papa V. Leonis episcopi Thomasi.

De manifesta & nota pluribus causa non sunt querendi testes, ut sanctus Ambrosius in epistola ad Corinthios dixit, de fornicatore sententiam expo-

a al. liberti. lege ro. lege r. b al. veluti. * lege r. c al. Sever. resposio hic sunt aliquot verba ex pandectis Flor. d Anf. l. 12. c. 2. e Gal. f. Vide supra c. manifesta. g Icop. d. 6. 291. Penn. l. 4. c. 117. Amb. ad c. 1.

neus Apostoli. a Iudicis, inquit, non est sine ac- cusatore damnare: qui & Dominus Iudem, cum fun- sciebat: sed quia non est accusatus, minime obicit. ¶ Tollitur de medio vestrum, qui hoc opus fecit. ¶ Ca- gnito opere isto pellendum illum fuisse de curia Fran- gitatis Apostolos censuit. Omnes enim crimine qui sciebant, & non arguebant. Publice enim nocentem suam loco uxoris habebat: in qua re neque testibus op- erat, neque tergiversatione aliqua poterat regi curiam. ¶ Et paulo post. [Absens facie, praesens autem auctoritas Spiritus, qui nusquam abest, iam iudicavi ut peccat- eum, qui hoc admisit, tradiditque in interitum curiam.] ¶ Et iterum integra hic epistola in collectione canonum sine cul- nomina in Vaticano sub hoc loco.

3. pars. Sed sciendum est, quod eorum, quae manifesta sunt, alia sunt nota iudicis, & incognita aliis, alia sunt manifesta, & occulta iudicis, quaedam vero sine nota iudicis, & alia. ¶ Quae dicitur nota iudicis, sine examinatione factis non possunt: quaedam accusatoris persona assumitur, iudicaria potestas in una enim eademque causa nullus simul potest esse accusator iudex.

C. XVIII. ¶ Quodam aliqui sunt corrigendi, quando tolerandi.

Item Augustinus in homilia de penitentia [quae est 90.] c. 12.

Multi & corrigantur, ut Petrus: multi tolerentur, ut Iudas: multi neciuntur donec e veniat minus, qui illuminabit & condita tenebrarum, & ¶ Nos vero a communione prohibere & quoquam a postulimus (quoniam haec prohibitio non dicitur in talis, sed medicinalis) nisi aut sponte confessionem, aut aliquo, siue seculari, siue ecclesiastico iudicio con- tinui, atque convictum. Quis enim sibi utrumque deest asserere, ut cuiquam ipse sit & accusator, & iudex? Cujusmodi regulam etiam Paulus Apostolus in ad Corinthios epistola breviter infirmasse intelli- gitur, quibusdam commemoratis criminibus, et ius- tici iudicii formam ad omnia similia ex quibus- dam daret: Ait enim [Scripti vobis in epistola in qua misit fornicariis. Non utique fornicariis arguimus, aut avaris, aut raptoribus, aut adolis ser videntibus, qui debueratis de hoc mundo vivere, nisi cum re- sunt homines in hoc mundo viventes, nisi cum re- vivere: nec e eos possunt lucrifacere Christo. ¶ Non colloquium, convictumque vivaverit. Unde & Do- nus cum publicanis, & peccatoribus, comedens. ¶ Non est opus, inquit, sanis medicis, sed male habentibus. Non enim venit vocare justos, sed peccatores. ¶ Et sequitur Apostolus, ¶ & adjungit [Nunc Scitatis non commisit se? Si quis frater nominatur in vobis fornicator, aut idolis serviens, aut avarus, aut rapax, aut ebrius, aut rapax, cum iustis modis in quibus cibum simul sumere. Quid enim mihi de his, qui sunt iudicare? Nonne de his, qui intus sunt, et ius- tis? De his autem, qui foris sunt, Deus iudicabit. ¶ Nonne malum a vobis ipsis.] Quibus verbis facta est dicit non temere, aut quomodolibet, sed per ius- aufferendos esse malos ab ecclesiae communicatione, per iudicium auferri non possunt, tolerentur pro- pterdum malos quique b evitando, ab ecclesia discedens, eos, quos fugere videtur, vincat, & hennam. Quia & ad hoc nobis sunt in scripturis etis exempla proposita: velut in k melle, & p sufferatur usque ad ultimum ventis ab eum: & in illa retia, ubi pisces boni cum malis atque ad iudic- rionem, quae futura est in litore, id est, in fine

a 1. Cor. 5. 23. 9. 4. si quis, b Beda. 1. Cor. 5. 1. Poly. l. 7. tit. 7. c 1. Cor. 4. d 1. Cor. 5. e 1. Cor. 5. f Matth. 9. g 1. Cor. 5. h e. quodam. i k Matth. 9. l Matth. 9.

C. XX. *¶ Sententia non precipitauer ferenda est.*
Unde Evaristus Papa a ait epist. 2.

Deus omnipotens, ut nos a precipitate sententiæ probatione compesceret, cum omnia b nuda, & aperta oculis ejus, mala tamen Sodomæ noluit audita iudicare, priusquam manifeste agnosceret, quæ dicebantur. Unde ipse ait e [Defendam, & video, utrum clamorem, qui venit ad me, opere compleverint, an non est ita, ut sciam] Deus omnipotens, cui nihil est absconditum, sed omnia ei manifesta sunt, etiam antequam fiant, non ob aliud hæc scilia multa (quæ hic prolixitatem vitantes non inferimus) per se inquirere dignatus est, nisi ut nobis exemplum daret, ne precipites in discutendis & iudicandis negotiis essemus, & ne mala quorumque prius quisquam præsumat credere, quam probare. Cujus exemplo monetur, ne ad profertendam sententiam unquam precipites simus, aut temere, indiligerterque indistincta quæque quoquo modo iudicemus, dicente veritatis voce [Nolite d iudicare, ut non iudicemini: in quo enim iudicio iudicaveritis, iudicabimini. & reliqua.] Nam mala audita nullum moveant; nec passim dicta absque certa probatione quisquam unquam credat: sed ante audita diligenter inquirat, ne precipitando quidquam aliquis agat. Si enim Dominus omnium, Sodomorum mala, quorum clamor ad coelum usque pervenerat, omnia sciens prius, nec credere, nec iudicare voluit, quam ipse ea cum fidelibus testibus diligenter investigans, quæ audierat, opere veraciter cognosceret; multo magis nos humani e, & peccatores homines, quibus incognita sunt occulta iudicia Dei, & hæc præcaverere, & nullum f ante veram, iustamque probationem iudicare, aut damnare debemus, manifeste Apostolo dicente Paulo g [Tu quis es, qui iudicas seruum alienum i suo enim Domino stat, aut cadit.]

s pars. Quando autem crimen notoriis est iudici & aliis, ali-
quando reus infamatur factum: voluit si qui negaret interficere
eorum quem sub oculis iudicis in conspectu multorum interfecit. Hæc
quæ seruum negat, sine examinatione ferri non potest. Aliqua-
do evidentiâ ipsa operum reum esse restat, quando opere publico cri-
men suum confitetur: tunc post secundum & tertium correctio non
sine examinatione damnandus est, sine corrigibilis existerit. In hoc
inque ultimo casu intelligenda est auctoritas illa Ambrosii h, &
Nicetii i [Manifesta accusatio non indiget.] Fornicatio enim
ille, in quem, sine examinatione, sententia Apostolica proferatur,
publicè coram omnibus nocentem suam pro uxore habebat. Lothar-
rius quoque, de quo Nicolaus scribit, similiter publicè uxorem suam
dimiserat, & aliam superduxerat.

C. XXI. *¶ Sine accusatione, manifesta ferenda sunt.*

Unde idem Nicolaus Papa scribit Archiepiscopo, & Episcopo per Galliam, Iudicem, & Germaniam constitutum.

Cælus k quod Lotharius Rex (si tamen Rex veriter dici possit, qui nullo salubri regimine corporis appetitus restant, sed lubrica enervatione iniquis illicitis ejus moribus cedit) in duabus foemina, Thierberga scilicet, & Gualdrada commisit, omnibus manifestum est. ¶ Sed & dudum Episcopos Thiergan-

a Et Gregorius I. Mor. 19. cap. 23. & in conc. Tribur. cap. 22. Anselm. lib. 3. c. 67. Polyc. lib. 7. tit. 1. Burch. lib. 1. c. 9. Penn. l. 4. cap. 16. Ivo p. 3. c. 260. b Flebr. 2. c. Gansf. d. Blatth. 7. c. d. qui summo homines, & peccatores quibus. f 30. q. 1. c. nullum ante. g Rom. 14. h Supra ead. manifesta. i sup. ead. c. qua Lotharius. k Ivo p. 4. c. 226. Regius omnia hæc refert lib. 2. c. 17. m. 77.

quo animo tolerentur. Non enim contrarium est huic locoid, quod alio loco dicit Apostolus a. [Tu quis es qui iudicas alienum seruum? suo Domino stat aut cadit.] Noluit enim hominem ab homine iudicari ex arbitrio suspitionis, vel etiam ex ordinatio usurpato iudicio: sed potius ex lege Dei secundum ordinem ecclesie, live ultro confesso, live accusatum, atque convictum. Alioquin illud cur dixit? [Si quis frater nominatur aut fornicator, aut idolis serviens, &c.] nisi quia eam nominationem intelligi voluit, quæ fit in quemquam, cum sententia ordine iudicatio, atque integritate profertur? Nam si nominatio sola sufficit, multo dampnandi sunt innocentes, quia sæpe falso in b quorum crimina nominantur. ¶ Non ergo illi, quos nominamus ægere & præmiteriam, quarant sibi comites ad supplicium, nec gaudeant, quia plures inveniunt. Non enim propterea minus ardebant, quia cum multis ardebunt.

C. XIX. *¶ Peccatum, quod tantum iudici nominatur, ab eo damnari non valet.*

Idem sermone 11. de virtutibus Domini.

Speccaverit, inquit, in te frater tuus, corripere eum nite te, & ipsum solum. Quare? quia peccavit in te. Quid est [In te peccavit?] Tu scis, quia peccavit: quia enim secretum fuit, quando in te peccavit, secretum quare, cum corrigis, quod in te peccavit. Nam si solus noster, quia peccavit in te, & cum vis coram omnibus arguere, non es corripitor, sed proditor. Attende, quemadmodum vir iustus Ioseph e, tanto flagitio, quod antequam fides, unde illa conceperat; quam gravidam fenserat, & se ad illam non accessisse noverat. Restabatque certa adulterii suspicio: & tamen, quia ipse solus fenserat, ipse solus ferebat, quid de illo ait Evangelium? [Ioseph autem, cum esset vir iustus, & nollet eam divulgare.] Mariti dolor: non vindictam quaerit: voluit prodesse peccanti, non punire peccantem. ¶ Cum, inquit, nollet eam divulgare, voluit eam occulte dimittere. ¶ *¶ Ergo ipse peccatum coram omnibus videtur corripenda sunt secretis, quæ peccantur secretis. Ipsa Distribuit tempora, & concordat scriptura. Sic agamus sed etiam quando peccator ab aliquo ut ab altero nesciat, in secreto debemus corripere. & paulo post. ¶ Nolumus enim necesse quem homicidam Episcopos, & alios illos, in quo, sine examinatione, sententia Apostolica proferatur, publicè coram omnibus nocentem suam pro uxore habebat. Lotharius quoque, de quo Nicolaus scribit, similiter publicè uxorem suam dimiserat, & aliam superduxerat.*

a pars. Quando autem crimen notoriis est iudici & aliis, ali-
quando reus infamatur factum: voluit si qui negaret interficere
eorum quem sub oculis iudicis in conspectu multorum interfecit. Hæc
quæ seruum negat, sine examinatione ferri non potest. Aliqua-
do evidentiâ ipsa operum reum esse restat, quando opere publico cri-
men suum confitetur: tunc post secundum & tertium correctio non
sine examinatione damnandus est, sine corrigibilis existerit. In hoc
inque ultimo casu intelligenda est auctoritas illa Ambrosii h, &
Nicetii i [Manifesta accusatio non indiget.] Fornicatio enim
ille, in quem, sine examinatione, sententia Apostolica proferatur,
publicè coram omnibus nocentem suam pro uxore habebat. Lothar-
rius quoque, de quo Nicolaus scribit, similiter publicè uxorem suam
dimiserat, & aliam superduxerat.

a Rom. 14. b iniquis criminosi Beda in c. 5. ad Cor. c Matthei 1. d et. 100. e 102.

dum & Gunterium in tali facto eum habuisse tutores, atque fautores penè totus nobis orbis undique ad limina, seu sedem confluentis Apostolicam referebat. & infra. ¶ Igitur decernente nobiscum sancta synodo, in presentia depositi, & ab officio sacerdotali excommunicari, atque à regimine Episcopatus alienari indubitanter existunt.

QVÆSTIO II.

Quid autem expoliatus ante iudicem stare non possit, multo auctoritatibus probatur.

C. I. ¶ Ante litem contestatam possessori cuncta sunt restituenda.

At enim Ioannes Papa I. a ad Zachariam Archiepiscopum.

Antiquitas h. decretum est, ut omnes possessiones, & omnia sibi sublata atque fructus cunctos ante litem contestatam perceptos à Episcopo, vel Primas possessore restituant.

¶ Perceptor] In vetustis exemplaribus, & epistola Ioannis, item, Eusebii est, perceptor vel Primas possessori restituit.

C. II. ¶ De eodem.

Item Nicolaus Papa.

Omnes c. leges tam ecclesiasticæ, quam vulgares, & publicæ præcipiunt, ut omnia sibi ablata restituantur ei, qui suis est rebus expoliatus.

C. III. ¶ Nullus debet accusari, dum suis rebus fuerit spoliatus.

Item Stephanus Papa, epistola secunda.

Nullus à Episcoporum, dum suis fuerit rebus expoliatus, aut à sede propria, qualibet occasione pulsus, debet accusari, aut à quoquam potest ei crimen obijci, priusquam integritate restauretur, & omnia que illi ablata quocumque ingenio fuerant, legibus redintegrentur, & ipse propria sedi, & pristino statui regulariter reddatur: ita ut omnes possessiones, & cuncta sibi iniuste ablata, atque fructus omnes ante ceptam accusationem Primates, & synodus Episcopo, de quo agitur, funditus restituant.

¶ Caput hoc sua integritate ex originali est restitutum.

C. IV. ¶ Nec convocari ad synodum, nec in aliquo debet iudicari spoliatus.

Item Eusebius & fratibus constituitur per Alexandriam & Egyptum, epist. 2.

In scripturis vestris reperimus, quosdam Episcopos vestris in partibus à propriis ovibus accusatos: aliquos videlicet ex suspitione, & aliquos ex certa ratione: & idcirco quosdam suis esse rebus expoliatos, quosdam verò à propria sede pulsos. Quos sciatis nec ad synodum comprovincialem, nec ad generalem posse vocari, nec in aliquo iudicari, antequam cuncta, quæ eis sublata sunt, legibus potestati eorum redintegrentur.

C. V. ¶ De eodem.

Item Iulius Papa in epistola ad Orientales, cap. 31. & 2.

Nullus g. potest convocari, aut iudicari, antequam omnia sibi ablata, & omnia iura ei in integrum restituantur: quia non habet privilegium, quo possit exui jam nudatus.

¶ Caput hoc confectum est ex decreto Iulii trigessimoinquinto & octavo, verbi tamen mutatis, & alio modo dispositis.

a Et Euseb. Papa epist. 2. b Pamm. l. 4. c. 47. c 23. q. 2. historia. s. hac omnes. In prefatione Isidor. in collectionem suam. d Burch. l. 1. c. 141. & 142. Ivo part. 3. c. 43. & 116. Concord. Pamm. l. 4. c. 49. e Et in decreto Iovani I. f Anf. l. 3. c. 44. Ivo part. 3. c. 249. Pamm. l. 4. c. 45. g Burch. l. 1. c. 144. Ivo part. 3. c. 47. Pamm. l. 4. c. 46. Ca. 6. c. 267.

C. VI. ¶ De eodem.

Item Zepherinus Papa a ad Episcopos & Epist. 2.

Præceptum ergo est in auquis statutis Episcopos, & presbiteros atque suis rebus expoliatos ecclesiam quæ recipere & primo suis omnia eis reddi. & demum, si quæ eos iuste aculare voluerit, & quo periculo fuere. tales esse decernentes, Episcopos recta sapientes, & ecclesia convenientes, ubi testes essent singulorum qui oppressi videbantur: nec prius eos respondere debere, quam omnia sua eis, & ecclesiis eorum, legibus integritate restituantur.

QVÆSTIO III.

¶ Va autem piana serendi sit, qui in accusationibus sunt, canonum censura definit. Pannu. in consuetudinibus cum dissensu excommunicationem accipit.

C. I. ¶ De in qui non probanda obijciunt.

Unde Caus. 1. Papa b.

¶ Si quis circa huiusmodi personas non probanda obijciat, auctoritate huius sanctionis intelligit se ipsam infamiam sustinere, ut damno pudoris, & castigationis dispendio distat, sibi libenter vereturque impati insidiari saltem de exero non licere.

¶ Caus.] Sic est in plerisque vetustis: & habetur in capitulo in epistola unica ipsius, in qua proxime hic anteceditur verba dicitur, si quis Episcopus, infra ead. quæst. 7. In vulgata autem citatur Gregorius.

C. II. ¶ Si accusator in accusatione defecit, in litem recipiat.

Item Damasus Papa ad Stephanum Archiepiscopum, epist. 3.

Alumnior, si in accusatione defecerit, in litem recipiat.

¶ Verba ipsa Damasus referuntur infra 4. q. 4. c. 1. ubi inducitur.

C. III. ¶ De eodem.

Item ex decreto Hadriani Papæ in capitulo ad synodum collectis, c. 32. in medio.

¶ Vi e non probaverit, quod obijcit, poenam quam intulerit, ipse patiatur.

C. IV. ¶ Debu, qui falsi criminibus aliquem impetant.

Idem 1.

¶ Si quis Episcopum, aut Presbyterum, aut Diaconum falsis criminibus appetierit, & probare non potuerit, nec 2. in fine dandam ei communionem contemus.

¶ Idem] Sic est in plerisque vetustis codicibus. In vulgato autem legitur, Item Damasus Papa. Exstat autem hoc in capitulo Hadriani, c. 97. & in concilio Eliberitano, cap. 170. citat ex Carthaginensi. Et in vomi conciliarum ad Iulianum Thaginensem tertio.

¶ Nec in fine] Sic legitur in concilio Eliberitano, hoc tantum canone, sed etiam in aliis. Quam ob causam, ut quæ ob gressum nihil est mutatum. Apud Hadrianum tamen est, in fine dandam ei non esse communionem. Apud Iovannem non nisi in fine dandam ei esse communionem.

¶ 2. pars. Aliud est accusationem non implere, & aliud est convictionem non probare. Illud enim nulli sine absolute, hoc autem licet.

C. V. ¶ Convictionem non est pro accusatione habendum.

Unde Fabianus Papa ad Hilarium Episcopum, epist. 3.

a Et in capitulo Hadr. c. 2. Ivo part. 3. cap. 246. Pamm. l. 4. c. 46. b In cap. Hadriani cap. 24. in epist. Sixti tertii. Cod. Theod. l. 1. tit. 2. c. 51. c 4. q. 2. nullus introducatur. Et ex Fabiano epist. 3. g. 6. c. 1. & ex Sixto inf. ead. q. 1. qui crimem. d Anf. l. 3. c. 44. p. 6. c. 24. Burch. l. 1. c. 195.

Si quis rursus crimen aliquod cui libet temere ob-
iicit, conuictum non est pro accusatione habendum:
sed permisso tractandi spatio, id quod iuratus dixit, per
scripturam se probaturum esse fateatur, ut fortasse resis-
tens, que per iracundia dixit, retrare, aut scribere no-
leat, non reus criminis teneatur.

¶ pars. Sed si ad id est crimen illatum non posse probare, i. ali-
quod tempus promissionem accusationem deserere. Huius enim qui promissio-
nem deseruit, deservit accusationem deservit, venia datur: illi vero, qui
iuramentum illatum proferre non voluerit, infamia irrogatur.

¶ Publice. In iuris, exemplaribus sequitur: quia fal-
sitas aliud, &c. Sed in emendationibus ea verba vel non ha-
bent, vel alia manserunt addita.

¶ Promissione. Non est simpliciter dicendum illi, qui pro
missio promissione deservit accusationem, semper veniam dari.
Non enim dicitur, de quo in subiecto capite loquitur B. Gregorius, alia
aliquando, que in ipsa epistola exponitur, his verbis: tamen
quod esse convenit nos misericordes, quam distri-
cti. Inne ei culpam ignoscimus, atque eum in ordine
sacerdotii recipiendum esse censemus. Nam ei a tem-
poraria sententia afflictionem, quam pertulit, cre-
ditur ad vindictam huius posse culpæ sufficere. & infame-
tatem epistola refert aliqua a predicto Paulo in utilitatem
causæ facta, que etiam movetur B. Gregorius potuerunt, ut erga
eum diceretur. Erant autem in ipsi capite multa B. Gregorii
verba, que nonnulla visa sunt addenda.

C. VI. ¶ De eo, qui promissionem illicitus ac-
cusationem deservit.
In dicitur Gregorius scribit Joanni Episcopo Co-
stantinensi, lib. 4. epist. 50. seu
cap. 54.

¶ In dicitur itaque: Diaconum quamvis culpa sua vehe-
menter confundat, quod deceptus promissione ab ac-
cusatione nuper depositi quondam Episcopi sui deservit,
tamen hanc ei culpam ignoscimus.

¶ Obiicit etiam, qui crimen obicit, scribat se probaturum.
Averat ibi semper causa agitur, ubi crimen ad-
mittitur, & qui non probaverit, quod obicit, poenam
quam meretur, ipse patiaritur.

¶ Obiicit. Hic ubi ad finem in vestigiis, ac melioribus
Causis rursus non legitur: nec sicut Gregorius, sed Fabiani &
Fabiani & Fabiani, que infra 9. 4. c. qui crimen. & 3. 9. 6. c. 1.
causam rursus, &c. fin. ex capitulo Hadriani.

C. VII. ¶ De eo, qui accusationem deseruit, us-
que ad accusatorem ordinem accipiant.
In dicitur Gregorius eadem epistola.

¶ Thomam dicit, atque Thomam, qui pro deferenda ac-
cusatione Episcopi sui factos ordines acceperunt,
etiam si prius pro veritate ordinibus esse, atque ita, sicut sunt
deservit, volumus permanere.

¶ Episcopi sui. Hæc verba in ea epistola loco non sunt: sed
epistola, que ad Eusebium, eam a quo Eusebius & Thomas
deservit fuerat, ut ad ipsos accusationem deservit, fuisse pro-
missio. Hic obicitur crimen infamiam per Romanum Pontificem
deservit, nonnulla Gelasii. [Quamquam animas per po-
nitur, & non possunt infamiam tamen abolere non possunt.]
¶ Hic obicitur, qui cum causis enumerasset, ex quibus infame-
tatem deservit, nonnulla. [Sub nota perpetua infamia ad
deservit, nonnulla.] Vel non sunt infamiam lege canonum o-
mnium, nonnulla. [Sub nota perpetua infamia ad deservit, nonnulla.]
¶ Episcopi sui. Hæc verba in ea epistola loco non sunt: sed
epistola, que ad Eusebium, eam a quo Eusebius & Thomas
deservit fuerat, ut ad ipsos accusationem deservit, fuisse pro-
missio. Hic obicitur crimen infamiam per Romanum Pontificem
deservit, nonnulla Gelasii. [Quamquam animas per po-
nitur, & non possunt infamiam tamen abolere non possunt.]
¶ Hic obicitur, qui cum causis enumerasset, ex quibus infame-
tatem deservit, nonnulla. [Sub nota perpetua infamia ad
deservit, nonnulla.] Vel non sunt infamiam lege canonum o-
mnium, nonnulla. [Sub nota perpetua infamia ad deservit, nonnulla.]

¶ L. 1. ff. ad senatusconsultum Turpilianum. b. i. Corin. 7.
c. 6. q. 1. infamiam. & in cap. Hadriani. c. 27. d. Theod. lib. 9.
tit. 37. cap. 2. in interpretatione. Fvs part. 16. cap. 21. e. Titul. 16.
al. senatusconsultum Turpilianum. & al. lege Ruben 3. al. Metimio.
g. al. consilii.

ritate dignitatem officii sui recuperaverit, quem senatusconsultum a
Turpilianum infamem pronunciat. Quod etiam de ea fieri cogi-
tur, que intra tempus luctus nubis: cum matrimonio hodie ro-
gantur iure poli, non iure fori; & iure poli, mortuo b. viro mulier
soluta est a lege viri, & nubat, seu vult. Sed idem Stephanus econ-
tra scribit, dicens: [Infamiam dicimus, quoscumque leges seculi infame-
tatem pronunciant.] Sed illud Gelasii, & Stephani c. [Quam-
quam animas, &c.] & [Sub nota perpetua infamia, &c.] de illis
intelligitur, quibus per iudicem civilem infamia irrogatur: quoni-
am sicut examinatio & castigatio, ita & in integrum restitutio non nisi
ad civilem iudicem spectat. De ea vero que intra tempus luctus nubis
non est contrarium ei, quod Stephanus ait [infamiam dicimus, &c.]
[Cum enim leges seculi precipue in matrimonio sacros canones sequi
non deservunt, non videntur pronunciare infamem, qua Apostolica
& canonica auctoritate non illicite nubit.]

¶ pars. Notandum est quoque, quod aliud est, cum aliquem
penitenter criminaliter accusasse, & inscriptionem fecisse, si ab inno-
cente fuerit absolutus: aliud, si peccuniam a nocente acceperit, ut a
probatione eius, quod obiceret, deservit.

C. VIII. ¶ De eo quem penitenter criminaliter
accusasse.
Unde in libro capitularium, c. 175. legitur.

¶ Si a quem penitenter accusasse criminaliter, & in-
scriptionem fecisse de eo, quod probare non poterit,
si ei eam accusato innocente convenit invicem, se ab-
solvant. Si vero iudex eum, qui accusatus est, crimino-
sum esse cognoverit, & inter eum & accusatorem per ob-
reptionem i. convenit de colludis, poenam accipiat legi-
bus constitutam.

¶ Per obreptionem. Apud Irenæum legitur, factum per
corruptionem consensum, de colludis poenam excipiat
legibus constitutam. Sed in interpretatione leg. prime, que est
in Codice Theodosiano, hoc modo, per corruptionem de abso-
lutione reatus convenit, is, qui reus probatur, remoto
concludio, poenam excipiat legibus constitutam.

¶ pars. Notandum quoque est, quod sicut digesti. c. lib. 4.
titulo, de abolitionibus criminum, l. prima, legitur. [Accusato-
rum remeritas tribus modis dicitur: & tribus panis subicitur.
Aut enim calumniatur, aut prevaricatur, aut tergiversatur.
Calumniari est falsa crimina intendere: prevaricari, vera crimina
abscondere: tergiversari, in universum ab accusatione desistere.
Calumniatoribus panis legitime est irrogatur. Sed non utique
qui non probat quod intendit, protinus calumniari videtur. Nam
eius rei inquisitio arbitrio cognoscitur committitur: qui reo abso-
luto, de accusatorio incipit consilio querere, qua mente ductus ad
accusationem processerit: & si quidem iustum ejus errorem reperit,
absolvitur eum: si vero in evidenti calumnia eum deprehendit, legi-
timam poenam ei irrogat. Quorum alterutrum ipsi verbis pro-
nuntiationis manifestatur. Nam si quidem ita pronunciat, non
probat, pepercit ei: fin autem pronunciat, calumniatus est,
condemnavit eum: & quamvis nihil de pena subjecerit, tamen le-
gis potestas adversus eum exercetur. Nam ut Papinianus respon-
dit, falsi quidem questio in arbitrio est iudicantis: pane vero perse-
cutio non ejus voluntati mandatur: sed legis auctoritati reservatur.
Si autem 2. interloquendo dixerit, Titius tenere accusasse videtur,
non calumniatorem pronunciat. Tenere autem facillime veniam
continet, & inconcusus calor calumnie vitio caret: quibus hoc nullam
poenam huic irrogari oportet.] Vlpianus lib. 47. tit. de prevaricatori-
bus, l. prima. [¶ Prevaricator, est quasi varicator, qui diver-
sam partem adjuvat prodita causa sua. Quod nomen Labes a varia
ceratione tractum ait. Nam qui prevaricator, ex utraque parte
constitit g. quinimo ex altera. Ita enim prevaricator propriè dici-
tur, qui publico iudicio accusaverit. Ceterum advectionem proprie
g. al. consilii.]

¶ L. 1. ff. ad senatusconsultum Turpilianum. b. i. Corin. 7.
c. 6. q. 1. infamiam. & in cap. Hadriani. c. 27. d. Theod. lib. 9.
tit. 37. cap. 2. in interpretatione. Fvs part. 16. cap. 21. e. Titul. 16.
al. senatusconsultum Turpilianum. & al. lege Ruben 3. al. Metimio.
g. al. consilii.

ta, dubietas. Sed ita superscripto vos Episcopo devotissime oportet in omnibus adhaerere, ut congrue decenterque Deum in eius persona, cuius minister est, videamini honorare.

¶ Fraxorem] In codicibus Gratiani est, Imperatorem. In epistola exco[m]municat[i]o[n]is Iuliano Presbytero: c[on]viciat[i]o[n]em vero est ex duobus versibus codicibus epistolarum, & Polycarpo: estque idem Iulianus ad quem supra est scripta epistola prima libri, in libro etiam impresso in corrupta inscriptione.

C. VII. ¶ Quæmodo beatus Gregorius Memniam Episcopum iuramento purgari fecit. Item ex eodem ad Bonifacium Regnam Fraxorem, lib. 11. epist. 1.

Memniam vero reverendissimum & fratrem, & coepiscopum nostrum, postquam ea, qua de eo dicta fuerant, requiritis, in nullo invenimus culpabilem esse, qui insuper ad sacratissimum corpus sancti Apostoli sub iuramento, satisfaciens, ab his que obiecta eius opinioni fuerant, se demonstravit alienum, reverentissime purgatum, absolutumque; permittimus: quia sicut dignum erat ut in aliquo reus existeret, culpam in eo canonice puniremus, ita dignum non fuit, ut eum adjuvante innocentia diutius retineret, vel affligere in aliquo deberemus. ¶ Purgationem ita tamen & ante te duobus sibi facerentibus iudicis, ubi accusator cessaverit, eandem ex te præbere tuo committimus arbitrio. Vulgarem denique, ac nulla canonica sanctione fultam legem, ferventis esset, sine frigidaque, ignitque ferri contactum, aut quislibet popularis inventionis (quia fabricante hæc sunt omnino hæc invidia) nec ipsum exhibere, nec aliquo modo te volumus postulare, immo Apostolica auctoritate prohibemus firmissime.

¶ Purgationem] Fecerat Gregorius error. Coniuncte enim hoc legitur cum superioribus, qua Brachichilde sunt scripta quasi purgatus Presbyter à B. Gregorio multum committeretur. Sed nil tale legitur in epistola B. Gregorii, ex qua præter hæc in hoc capitulo est accepta. Verum hoc p. 100. c. 15. & Pan. l. 1. c. 2. citant hoc ex epistola Alexandri secundi Raynaldo Cuvano Episcopo, cuius epistola non est infra eadem & super causa. Et hoc versibus purgationem continenter legendus est post extrema verba illius capitis. At præter citatus doctores hinc quidem notu[m] est: sed additur etiam magis nomen Alexandri secundi. Ita nihil hoc reliquitur adnotata auctori gloriæ. Nisi quoniam Romanus Pontifex huiusmodi casus multibus legitur commisisse.

C. VIII. ¶ De Maximo Salonitano Episcopo, qui sacramento suscepit purgavit. Item Gregorius Cassio Notario Ravennæ, lib. 7. und. 12. epist. 10.

Varro d. à nobis credi tibi, & necessarias vides causas iungi; tanto te strenuum debes & sollicitum exhibere. Proinde si Maximus Salonitanus præfiteo sacramento firmaverit testimonica hæretici non teneri, atque de aliansante corpus sancti Apollinaris tantummodo requiritus, innocens se esse responderit, & de inobedientia sua poenitentiam, (sicut deputavimus) egerit, volumus, ut ad consolandum illum, epistolam, quam ad eum scripsimus (ubi ei & gratiam nostram, & communionem nos reddidisse significamus) expectentia tua dare debeat, quia sicut in contumacia persistentibus severos non esse convenit, sic rerum humilitatis & poenitentibus negare locum venie non debemus.

C. IX. ¶ De eodem. Item Maximianus Episcopo Ravennæ, lib. 7. epist. 79.

Quæ de causa Maximi agenda, ex epistolis, quas ad vos ante transmissimus, agnovistis. Sed quia

a Poly. ibid. Burc. l. 1. c. 196. f. 100. p. 3. Pan. l. 1. c. 6. Alex. II. Reynaldo Episcopo; b al. reverentissimus. c f. 100. p. 10. Pan. l. 1. c. 4. d Poly. lib. 1. 11. 27.

qualis de hac re fraternitatis vestra voluntas sit, ac magis petito à presentumatore Cassio chartulario nostro renunciantem cognovimus: idem, si idem Maximus coram vobis, & præfiteo chartulario nostro, de simonia hæretici præfiteo se sacramento purgaverit, atque de aliis ante corpus sancti Apollinaris (ut scripsimus) tantummodo requisitus liber se esse responderit, causam ipsius, fraternitatis vestre, de eo, quod excommunicatus Missarum solennia agere præsumpserit, iudicio committimus, qua debeat poenitentia talis culpa purgari. Et idem quidquid vobis secundum Deum placet, securi disponite, nec aliquid de nobis dubium habeatis. Nam quidquid à vobis de hac causa fuerit ordinatum, nos & grate suscipimus, & libenter admittimus.

C. X. ¶ Qualiter Sixtus semetipsum purgavit. Item Sixtus Papa III. epist. ad Orientales Episcopos, c. 1.

Madastis a, ut scriberem vobis, qualiter instans iurium contra me suscitatum sit, vel à quo, ut vestro adminiculo pelleretur, & causa mea firmaretur. Scitote me criminari à quodam Basilio, & iniuste persequi. Quod audiens Valentinianus Augustus, nostra auctoritate synodum congregari iussit. Et facto concilio cum magna examinatione satisfaciens omnibus (licet evadere satis alter potuissem) suspensionem amon fugiens, coram omnibus me purgavi, me scilicet suspensione, & amulatione liberans, sed non aliis, qui noluerint, aut sponte hoc non elegerint, faciendo b formam exempli que dans.

C. XI. ¶ De causa Guillandi Presbyteri. Item Alexander Raynaldo Cuvano Episcopo.

Super & causa Guillandi Presbyteri tui de morte Episcopi sui, prædecessoris tui, infamati, in medium consultimus itaque circumstantium fratrum unanimi assensu tua dilectioni referimus, præfatum Guilandum Presbyterum ante te presentandum, ubi si certi accusatores defuerint, tunc dictante iustitia sine omni controversia Presbyter, quæcumque ob hoc iniuste amittit, ac sacerdotium accipiat, & integra beneficia r.

¶ Beneficia] In epistola hoc loco sequitur versio purgationem: supra ca. c. Memniam, ut ibi notatum est.

C. XII. ¶ De purgatione clericorum, si convincti non poterint. Item ex concilio Agathensi.

Si d legitimi accusatores crimina i facerentis probare non poterint, & ipse negaverit, tunc ipse cum seipsum focus sui & ordinis (si valet) à crimine semper impurget. Diaconus vero, si eodem crimine accusatus fuerit, cum tribus semetipsum excuset.

¶ Crimina] Apud ceteros collectores legitur: si autem accusatores legitimi non fuerint, qui eius crimina manifestis iudiciis probare contenderint, & ipse, &c.

C. XIII. ¶ De eodem. Item ex concilio f. Ilerdensi.

Presbyter & si à plebe sibi commissa, mala opinio ne infamatus fuerit, & Episcopus legitimis retribus approbare non poterit, suspendatur b usque ad dignam satisfactionem: ne populus fidelium in eo scandalum patiat. Digna vero satisfactio est, (sicut i à majoribus constitutum esse docetur) quando sive

a N. l. epist. 7. ad Michasem. b al. faciendi. c Pan. l. 1. c. 7. f. 100. p. 10. c. 16. & 100. p. 10. ad Willibertum Cuvano mansens. d ex. de purg. can. c. f. qui Presbyter. Burc. lib. 2. c. 11. f. 100. p. 6. c. 226. Pan. l. 1. c. 5. e al. suis episcopi ordinis. f c. 11. f. ead. g Burc. lib. 1. c. 114. f. 100. p. 6. c. 229. Pan. l. 1. c. 9. h al. suspendatur i ab officio Presbyter usque.

secundum canones, sive ad arbitrium Episcopi septem sibi collegas adiungit, & iurat in sacrosancto Evangelio coramposito, quod crimen sibi illatum non perpetravit. Et hac satisfatione purgatus, secunde deinceps iuramentum exequatur officium.

1 ¶ Sicut à maioribus constitutum] Hoc loco, sicut & paulo inferius, plura sunt verba apud ceteros collectores.
2 ¶ Sacrosancto] Apud eosdem legitur, in sacro coramposito Evangelio, quod facit cap. restitutum, in versu, nemo clericum, infra it. q. 1.

C. XIV. De eodem. PALEA.

Censuratum à simoniaco necesse habuimus sum-
mopere per scripturam prohibere, ne Missarum so-
lennia celebrare debuisset, donec quid esset verius po-
tuisse nos cognoscere.

¶ Citatur hic ex Sylvestro, fere idem est in decret. tit. de simo.
c. accusatum. Et ibi tribuitur Deodato Pontifici. Sed in multis ho-
rum duorum Pontificum scriptis, quae extant, tale aliquid est inven-
tum. In regesto D. Gregorii lib. 5. epist. Maximo presumptore ec-
clesia Salontana haec legitur. Pervenit itaque ad nos, quod
per simoniacam haeresim fueris ordinatus. Sed & alia
de te multa hic dicta sunt, de quibus unumquam ma-
xime fuit, propter quod necesse habuimus, te summo-
nere per scripta nostra prohibere, ne Missarum solennia
celebrare debuisset, donec quid esset, vere potuissent
addiscere. Et ex hac epistola videtur potest accepta hac palea, & c.
accusatum. Et c. quatuor, extra de simo. Nam initium ipsius epistola
est, Quoties contra, & c.

C. XV. PALEA.

[Item ex concilio Triburienfi.]

Nobilis homo, vel ingenuus, si in synodo accusatur, &
negaverit, si eum conspiciat fidelem esse, eum duo-
decim ingenuis se expurgat: si autem deprehensus fuerit
in furto, aut perjurio, aut falso testimonio, ad iuramentum
non admittatur, sed (sicut qui ingenuus non est) fer-
venti aqua, vel candenti ferro se expurgat.

¶ Barthardus etiam citat ex concilio Triburienfi, cap. 19. Et
in Triburienfi illo, quod extat impressum, habentur nomina ad hanc
rem facientia.

C. XVI. De eodem.

Item Hincmarus Rheimorum Episcopus.

Si mala fama de Presbytero exierit, & accusatores
se testes legales defuerint, ne contra Apostolum d.
infimorum corda de mala fama Presbyteri percutian-
tur, & ne vituperent ministerium nostrum, neve fecu-
riores Presbyteri existentes licentius in peccatum prola-
bantur, secundum decreta i majorum cum denomina-
tione sibi vicinis Presbyteris, quos scimus se nolle pejerare,
sacramento famam purget.

¶ In concilio Rheimensi Trostiano 9. c. refertur synodus ab Hinc-
maro Rheimorum Archiepiscopo habita, in qua habetur hoc caput.

1 ¶ Secundum decreta] In synodo legitur, secundum de-
creta Gregorii junioris sit iuramentum in medio, & ha-
beat mala fame Presbyter in sacramento purgationis
sua eum testem, quem habebit & iudicem.

C. XVII. De eodem.

Item Innocentius Aquilegensi Patriarcha &
Mantuanensi Episcopo.

Quoties frater noster Tridentinus Episcopus in no-
stra praesentia de simonia sit impetitus, pruden-
tiam vestram latere non credimus: cuius causa tandem
in nostra praesentia ventilata, producti sunt adversus
eum accusatores, viva e voce, & scripto afferentes, quod
ecclesiam sancti Petri de Pado s. Presbytero Paulo dede-
rit pro quatuor modis fragmenti, quos ab eisdem

a Extr. de pur. can. c. 1. Burd. lib. 16. c. 29. b Trosp. 6. c. 420.
c al. defecerint. d z. Corin. 6. e al. una. f al. Pajo.
g al. farina.

ecclesia laicis accepit. Verum quoniam nec recusat
res, nec testes secundum formam canonum, & sancto-
rum Patrum statuta in causa ipsa procedere poterant,
communis fratrum nostrorum concilio iudicamus, ut
tanta manu sui ordinis, & quatuor abbatum & re-
gionum sacerdotum de supradicta simonia in vestra
praesentia se debeat expurgare. Porro purgationis inter
erit huiusmodi. Idem Episcopus super sancta Evangelia
primum iurabit, quod pro ecclesia sancti Petri de Pado
Presbytero Paulo danda, neque ipse per se, neque per
submissam personam, neque alius pro eo, se scienter pro-
prium receperit. Deinde vero purgatorum super sanctis
Dei Evangelia iurabunt, quod scitis ipsi credunt, in-
iuraverunt. Nos itaque causa huius feriem communi
prudentia vestra, mandamus vobis, ut congregetis
unum convenire curetis, & ita causam iuxta praesentem
tenorem praesentis Domini restitueris, quatenus ho-
minis de cetero huius quationis scupulus auferatur,
utrique parti sua iustitia conferatur. Si quis vero
vobis, certa praesentis causa, interesse non potest
vosque adesse poterit, idem iudicium terminat. Quod
si praedictus frater noster A. praedictam purgationem
tridentinam ecclesiam restituit. Hanc autem pur-
gationem ante proximam purificationem beatae Mariae
ginitis adimplere iubemus.

¶ Caput hoc extat in decret. tit. de purg. canon. Et tribuitur
necesse teritur. Sed visum est ibi esse mendosum, ut III. p. 100
pro II. Nam collector Decretalium sicut in Pontificum
nem obferre, ut eos qui antecesserunt prius citet. Ita, cum
caput habeat ante aliquos canones Alexandri, ac Laurentii
praesentium Innocentium III. non videtur huic posse tribui
quam habeatur etiam eidem adscriptum inter opera ipsius pontificis
net, & in concilio, quae in quatuor tomos sunt divisae, non
Aperit, autem manuscriptorum Gratiani codicibus, etiam in
bus palea esse solent, totum istud caput abest. A versibus
Nos itaque, usque ad finem abest ab omnibus.
In praesentibus auctoritatibus subintelligitur, si non se pur-
laerit, ut sacri canones mandant, non necessitatem purgationis
imponant: sicut apparet ex fine capituli Sixti Papae, &
Leonis, qui data purgatione ait de seipso.

C. XVIII. De Leone qualiter se purgavit.

Aditum est, fratres charissimi, qualiter
mnes in me gravia crimina confixerunt. Quod
tem ego Leo Pontifex sanctae Romanae ecclesiae
co me in conspectu vestro, coram Deo & angelis
qui istas criminofas, & sceleratas res, quas illi
objiciunt, nec perpetravi, nec perpetrari iussi. Ho-
tem faciens, non legem praescribo ceteris, quae
coganur.

¶ Caput hoc est Leonis tertii. Tota vero historia pur-
gationis ipsius refertur in vicesimo Pontificatus
bus magnam partem accipit S. Antoninus p. 2. in 2.
cap. 1. §. 4. de qua etiam re meminit Marianus Scottus, c. 1.
nu. lib. 4. cap. 90. Apud Burcardum & Freuchen
hoc caput, atque haec visa sunt notari digna. Quatenus
ego Leo Pontifex S. R. E. à nemine iudicatus
coactus, sed spontanea mea voluntate purgationem
conspedu vestro, coram Deo & Angelis praesentibus
scientiam meam novit, & beato Petro praesentibus
stolorum, in cuius conspectu confitissimus, quas
minofas, & sceleratas res, quas illi mihi obijciunt
perpetravi, vel perpetrari iussi. Testis est
cujus iudicium venturi sumus, & in cuius
confitissimus. Et hoc propter suspensiones ma-
das mea spontanea voluntate facio, non quatenus
nibus inventum sit, aut quasi ego hanc confessionem

a al. quarta manum. b Burcard. lib. 1. c. 1. p. 100.
Pann. lib. 5. c. 4.

aut decretum in sancta ecclesia successoribus meis, nec non & fratribus, & Coepiscopis nostris imponam, sed ut melius à vobis abscondatis rebelles cogitationes.

Ex qualitate summo Pontifici concessio purgat, nec tamen extra necessitatem purgandi prescribit. Unde dicitur intelligi, quod satisfactio purgationis in voluntate confisati accusati, non in arbitrio iudicis. Sed cum in iudicio a concilio Presbyter iudicatus suspensus fuisse ad dignam satisfactionem, curi etiam decreto Leonis in arbitrio ponatur Episcopi, quare manus sacerdoti purgare se debeat, patet quia ad purgationem cogendus est, nec in sua voluntate, sed in arbitrio iudicis confisati.

C. XIX. § Qualiter sacerdos se purgare debeat. Unde Leo Papa scribens ad Carolum Regem ait.

Omibus vobis visum aut auditum notum esse non dubitamus, quod sepius, suadente antiquo hoste, sacerdotibus crimina diversâ obijciuntur. Sed qualiter e. ex eis ab his rationabilis examinatio, & satisfactio fiat, licet tempore bonæ memorie Domini genitoris vestri d. Pipini, sive preficis temporibus à sanctis patribus, & reliquis bonæ devotionis hominibus sepius ventilatum fuerit, nos tamen pleniter & ad liquidum definitum reperire minime quivimus. Nos tamen quippe temporibus idipsum à sanctis Episcopis, & reliquis sacerdotibus, & ceteris ecclesiasticis dignitatibus ministris vestris, & in regnis, seu in aliis Deo degenibus, nobisque utitur, cum eis agentibus, sepius propter multas & nimias reclamaciones, quæ hoc ad nos ex diversis partibus venerunt, ventilatum est. Sed qualiter consulti Domini & patris nostri Leonis Apostolici, ceterorumque Romanæ ecclesie Episcoporum, & reliquorum sacerdotum, sive orientalium, & grecorum patriarcharum, & multorum sanctorum Episcoporum, & sacerdotum, nec non & nostrorum: Episcoporum, omniumque ceterorum sacerdotum, ac levitarum auctoritate, & consensu atque reliquorum fidelium, & cunctorum consiliorum nostrorum consilio definitum est, vos f. omnes utriusque ordinis ministros scire volumus, stantum est namque ratione, & necessitate, ac auctoritate prædicta consulti omnium, ut quotiescunque cuiquam sacerdoti crimen imponitur, si ipse accusator talis fuerit, ut recipi debeat (quia quales ad accusationem sacerdotum admitti debeant, in canonibus pleniter expressum est) suam, ut dictum est, ille accusator, qui canonicè est recipiendus, eum cum legitimo numero verorum & honorum testium approbare in conspectu Episcoporum poterit, canonicè dimittetur: & si culpabilis inventus fuerit, canonicè damnatur. Si verò eum supra scripto præteriti approbare ipse accusator minime poterit, & hoc canonicè definitur. Ipse ergo sacerdos, si suspiciosus, aut incredibilis suo Episcopo, aut reliquis suis confacerdotibus, sive bonis & iustis de suo populo, vel de sua plebe hominibus fuerit, ne in crimine, aut in prædicta suspicione remaneat, cum tribus, aut quinque, vel septem bonis, ac vicinis sacerdotibus, exemplo Leonis Papæ (qui duodecim 2 Episcopos in sua purgatione habuit) vel eo amplius, si suo Episcopo visum fuerit, aut necesse propter tumultum populi inesse prospexerit, & cum aliis bonis & iustis hominibus se sacramento coram populo super quatuor Evangelia dato purgatum ecclesie reddat. Si quis autem scire desiderat, quales testes ad accusationem sacerdotum recipi debeant, & quidquid de accusatione faciendum sit, pleniter in canonibus reperire poterit.

§ Apud collectores caput hoc ita refertur, quasi acceptum sit a supra. Presbyter si a plebe ca. seg. b. cap. 5. cap. 34. I. vo p. 6. cap. 47. Rom. 1. cap. 1. c. al. quoniam qualiter. d. al. nostri. cap. c. al. nostri. cap. f. vobis omnibus. cap. g. al. quid.

ex aliqua decretali epistola Leonis ad Carolum. Verùm ex libro quinto capitularium, (ubi hoc ipsum est caput 34.) atq. ex ipsa etiam orationis forma satis constat editum fuisse hoc capitulum nomine Caroli Magni, ipso Leone tertio consulo, & cum consilio multorum Episcoporum. Quod tamen pius princeps, quia (sibi jurisdictionem in Presbytero arrogasse videbatur, libro septimo capitularium, c. 37. emendavit, ita scribens. Omnibus vobis, tam presentibus, quam & futuris scire cupimus, quia de consilio sedis Apostolica, & omnium nostrorum Episcoporum, ac reliquorum sacerdotum, atque maxime cunctorum fidelium nostrorum de criminatorum purgatione sacerdotum causam tractavimus, eamque cum testibus (sicut in anteriori capitulari nostro continetur) fieri decrevimus: quoniam necesse habuimus eandem causam, à beato Gregorio Papa esse definitam. Nam cum Vormacia generalium conventum habuissimus, allata est nobis à Riculfo Magontiacensi metropolitano epistola beati Gregorii Papæ, in qua inter cetera continebatur hæc: (De Presbytero verò, vel quolibet sacerdote, à populo accusato, si certum non fuerint testes, qui crimini illarum approbent veritatem iurjurandum erit in medio, & illam testem proferat de innocentie sue puritate, cui nuda, & aperta sint omnia, sicque maneat in proprio gradu.) Ista verò omnia, quia vires nostras excedunt in iudicio Episcoporum iuxta canonicam sanctionem definienda relinquimus, ut hæc, quando orta fuerint, ita definire satagant, ut nec secundum sæculum iustam reprehensionem, nec penes Dominum (quod absit) damnationem, sed æterna beatitudinis, ipso auxiliante, qui omnia infucata prestat, premia consequantur.

1. § [Nostrorum Episcoporum] In vulgata legebatur, nostrorum Romanorum Episcoporum: sed vox, Romanorum, abest non modo à capitulari, sed etiam à veterioribus Gratiani codicibus, & ab Ivone Pannormia autem habet [nostrorum Episcoporum, omniumque Romanorum sacerdotum.]

2. § Qui duodecim Hæc usque ad vest. habuit, sunt etiam apud ceteros collectores, sed non in capitulari.

3. pars. Iuramento verò, candentis ferri, vel ferventis aqua purgatio non est adijcienda.

C. XX. § Candentis ferri, & ferventis aqua iudicium in ecclesia fieri prohibetur.

Unde Stephanus quintus Humberto a Episcopo Mezuurino.

Consuluiti v. de infantibus, qui in uno lecto dormientes cum parentibus mortui reperiuntur, utrum ferro candente, aut aqua fervente, seu alio quolibet examine parentes se purificare debeant, eos non oppressisse. Monendi sunt namque & protestandi parentes, ne tam tenellos secum in uno lecto collocent, ne negligentia qualibet proveniente suffocentur, vel opprimantur; unde ipsi homicidii rei inveniuntur. Nam ferri candentis, vel aque ferventis examinatione confessionem extorqueri à quolibet facti non censentur canones: & quod sanctorum Patrum documento sancitum non est, superstitiosa adinventione non est presumendum. Spontanea enim confessione, vel testium approbatione publicata delicta, habito præ oculis Dei timore, commissa sunt regimini nostro iudicare. Occulta verò, & incognita illi sunt relinenda, qui e. solus novit corda filiorum hominum. Hi autem qui probantur, vel confitentur talis reatus se noxios, tua eos castigat moderatio: quia si ille, qui conceptum in utero per abortum delevit homicida est, quanto magis, qui unius saltem diei pœnulum peremerit, homicidam se esse excusare nequit.

Hoc autem utrum ad omnia genera purgationis, an ad hæc duo tantum quæ hic prohibita esse videntur, pertineat, non immo.

a. al. Lambertus. b. Ivon. p. 10. c. 77. c. 1. Reg. 1.

In libro namq Numerorum b legitur Dominum precepisse c Moyse, ut loqueretur filiu srael, & diceret eis [Vir, cuius uxor uerax erit, maritumq concitauerit dormierit cum altero viro, & id maritus deprehendere nequit, sed late adulterium, & testibus argui non potest, quia non est inventa in spectro, si spiritus zelotypia concitauerit virum contra uocem suam, que uel polluta est, uel falsa suspensione appetitur, adducat eam ad sacerdotem, & offeret ablationem pro illa decemam partem fari farine hordeacea: non fundet super eam oleum, nec imponet thus: quia sacrificium zelotypia est, & oblatio investigans adulterium. Offeret igitur eam sacerdos, & stans coram Domino, assumetq aquam sanctam in vase filii, & paululum terra de pavimento tabernaculi mittet in vase filii, & ponet super manus illius sacrificium recordationis, & orationem zelotypia. Ipse autem tenet aqua amarissima, in qua quibus cum excretionis maledicta congesta adhibebit, eamq dicit: si non dormiuit vir alius tecum, & si non polluta es deserto mariti thoro, non nocent tibi aqua ista amarissima, in qua maledicta congesta. Si autem declinasti a uero tuo, atq polluta es, & concubisti cum altero viro, hu maledictioibus subiacet: dat te Dominus in maledictionem, & exemplum cultorum in populo suo: putrescat faciat tuum femur, & tument uerus, tuu decompatur: ingrediatur aqua maledicta in uentrem tuum, & uero tuu fecerit putrescat femur tuum. Et respondet mulier, amen, amen. Scribitq sacerdos ista maledicta in libro, & dabit ei bibere: quia cum exhauserit, uellet sacerdos de manu eius sacrificium zelotypia, & uleuaret illud coram Domino, imponeretq illud super altare: ita duntaxat, ut prime pagellas sacrificii tollat de eo quod offertur, & incensat super altare, & sic per totum det mulieri aqua amarissima. Quas cum bibet, si polluta est, & contempto viro adulterii rea, posttransibit nam aqua maledictionis, & inflato uentre conturbet se, eritq, mulier in maledictionem, & in exemplum omni populo. Maritus uero absque culpa erit, & illa recipiet iniquitatem suam. Quod si polluta non fuerit, innocens erit, & faciet liberos.

4 pars. Sed qualibet huiusmodi purgatio uidetur esse inibi- bita, cum in praemis auctoritate Stephani Papa dicitur [Spontanea confessione, &c.]

¶ Capiti huic in uulgatis erat prepositum nomen Palae: sed in emmibus, qua collata sunt, manserit habetur sine ulla nomine palae, & quidem conuincitur eum praecedenti capite. Accertit uersus, Sed qualibet uidetur indicare locum hunc Numerorum ab ipso Gratiano recitatum fuisse.

¶ Maritus uero [Hac usque ad uers, quod si sunt hic transposita ex extremo eundem quinti capiti Numerorum.

C. XXI. ¶ In nouo testamento, monomachia non recipitur.

¶ Item ex decreto Nicolai Papae.

¶ Monomachiam a uero in legenon affumimus, quam preceptam fuisse non reperimus: quia licet quosdam inuisse legimus, sicut sanctum David & Goliath sacra prodia iudicia, & nusquam tamen, ut pro lege tenentur, alicui divina sanxit auctoritas: cum hoc, & huiusmodi sectantes, Deum solummodo tentare uideantur.

¶ Epistola scripta Carolo Regi patrio Lotharii, (ex qua caput hoc est acceptum) excutit Roma in codice sapie citato monasterii Dominicianorum. In qua inter alia refertur, Lotharium, cum scire uellet an Theoperga sive Thierberga (ut uocat Rhogina) ipsius uxor adulterium parasset, uoluisse duos homines monomachiam committere: ita ut si ille, qui pariet Theoperga tu-

retur, caderet, ipsa plene adulterii conuicta conferret. Hoc uero de reprehendis Nicolaus, decem hanc non esse legitimum uicium probandi crimina (quorundam in Longobardis confirmationibus, & in Capitularibus habetur) sed potius nihil aliud esse, quam uocem tentare. Ad id uero denegatum fuisse a Lothario Theoperga ipsam purgationem, hu uerbo, sed de adulterio illa coram mil- si nostri praesentia purgare se uoluit, sed ipse non amittit. Totam hanc historiam describit Rhogino lib. 2. Chronicon. Le- tus uero ostenditur rubricam huius capiti apud Gratianum non esse generalem, quippe cum Nicolaus hoc tantum uelit demonstrari, non esse utendum monomachia ad purgationem.

¶ Si furtum in monasterio fuerit, iudicium monachi se expurgent.

C. XXIII. ¶ Si furtum in monasterio fuerit, iudicium monachi se expurgent.

¶ Si furtum in monasterio fuerit, iudicium monachi se expurgent.

C. XXIV. ¶ Quicumque de adulterio accusatus, probabiliter iudicio se expurget. Item in Saleguldienfi concilio, c. 7.

¶ Interrogatum e est, si duo de adulterio inculpate incurrunt, & unus profiteus, & alter negat, quid iudicandum sit? Decretum est a sancto concilio, ut ille, qui negat, ueritas, probabiliter iudicio expurget, & qui profertur in tit, dignam poenitentiam agat.

C. XXV. ¶ Cum plures de adulterio accusantur, & unus ceteros purgare uoluerit, omnes rei habeantur, si ipse in iudicio ceciderit.

¶ Item in eodem, c. 14.

¶ Statuit a quoque sancta synodus, ut si duo de adulterio accusati fuerint, & ambo negauerint, & coram iudice, ut alter illorum utrosque diuino purgare iudicio si unus in hoccecidit, & ambo rei habeantur.

C. XXVI. ¶ Pro singulis Missis celebratur, qui aliquo crimine accusatur. Item in concilio Vormaciensi, c. 10.

¶ Si f Episcopo, aut Presbytero causa criminalis imputatum fuerit, pro singulis Missis celebrato, & communicato, & de singulis sibi imputatis iudicium se ostendere g. Quod si non fecerit, quinque in liminibus ecclesiae extraneus habeatur.

¶ Celebrare [In concilio, & apud Barchinam, & alibi sequitur: & secretam publice dicere.]

¶ Illud uero, quod Sixtus & Leo in fine sua purgatione iurauerunt, ex eorum exemplo intelligendum est: exemplum enim iuramentum noluerunt ceteris praescribere legem purgationis.

¶ Illud uero, quod Sixtus & Leo in fine sua purgatione iurauerunt, ex eorum exemplo intelligendum est: exemplum enim iuramentum noluerunt ceteris praescribere legem purgationis.

¶ Illud uero, quod Sixtus & Leo in fine sua purgatione iurauerunt, ex eorum exemplo intelligendum est: exemplum enim iuramentum noluerunt ceteris praescribere legem purgationis.

¶ Illud uero, quod Sixtus & Leo in fine sua purgatione iurauerunt, ex eorum exemplo intelligendum est: exemplum enim iuramentum noluerunt ceteris praescribere legem purgationis.

¶ Illud uero, quod Sixtus & Leo in fine sua purgatione iurauerunt, ex eorum exemplo intelligendum est: exemplum enim iuramentum noluerunt ceteris praescribere legem purgationis.

¶ Illud uero, quod Sixtus & Leo in fine sua purgatione iurauerunt, ex eorum exemplo intelligendum est: exemplum enim iuramentum noluerunt ceteris praescribere legem purgationis.

¶ Illud uero, quod Sixtus & Leo in fine sua purgatione iurauerunt, ex eorum exemplo intelligendum est: exemplum enim iuramentum noluerunt ceteris praescribere legem purgationis.

¶ Illud uero, quod Sixtus & Leo in fine sua purgatione iurauerunt, ex eorum exemplo intelligendum est: exemplum enim iuramentum noluerunt ceteris praescribere legem purgationis.

¶ Illud uero, quod Sixtus & Leo in fine sua purgatione iurauerunt, ex eorum exemplo intelligendum est: exemplum enim iuramentum noluerunt ceteris praescribere legem purgationis.

¶ Illud uero, quod Sixtus & Leo in fine sua purgatione iurauerunt, ex eorum exemplo intelligendum est: exemplum enim iuramentum noluerunt ceteris praescribere legem purgationis.

¶ Illud uero, quod Sixtus & Leo in fine sua purgatione iurauerunt, ex eorum exemplo intelligendum est: exemplum enim iuramentum noluerunt ceteris praescribere legem purgationis.

retur, caderet, ipsa plene adulterii conuicta conferret. Hoc uero de reprehendis Nicolaus, decem hanc non esse legitimum uicium probandi crimina (quorundam in Longobardis confirmationibus, & in Capitularibus habetur) sed potius nihil aliud esse, quam uocem tentare. Ad id uero denegatum fuisse a Lothario Theoperga ipsam purgationem, hu uerbo, sed de adulterio illa coram mil- si nostri praesentia purgare se uoluit, sed ipse non amittit. Totam hanc historiam describit Rhogino lib. 2. Chronicon. Le- tus uero ostenditur rubricam huius capiti apud Gratianum non esse generalem, quippe cum Nicolaus hoc tantum uelit demonstrari, non esse utendum monomachia ad purgationem.

¶ Si furtum in monasterio fuerit, iudicium monachi se expurgent.

C. XXIII. ¶ Si furtum in monasterio fuerit, iudicium monachi se expurgent.

¶ Si furtum in monasterio fuerit, iudicium monachi se expurgent.

C. XXIV. ¶ Quicumque de adulterio accusatus, probabiliter iudicio se expurget. Item in Saleguldienfi concilio, c. 7.

¶ Interrogatum e est, si duo de adulterio inculpate incurrunt, & unus profiteus, & alter negat, quid iudicandum sit? Decretum est a sancto concilio, ut ille, qui negat, ueritas, probabiliter iudicio expurget, & qui profertur in tit, dignam poenitentiam agat.

C. XXV. ¶ Cum plures de adulterio accusantur, & unus ceteros purgare uoluerit, omnes rei habeantur, si ipse in iudicio ceciderit.

¶ Item in eodem, c. 14.

¶ Statuit a quoque sancta synodus, ut si duo de adulterio accusati fuerint, & ambo negauerint, & coram iudice, ut alter illorum utrosque diuino purgare iudicio si unus in hoccecidit, & ambo rei habeantur.

C. XXVI. ¶ Pro singulis Missis celebratur, qui aliquo crimine accusatur. Item in concilio Vormaciensi, c. 10.

¶ Si f Episcopo, aut Presbytero causa criminalis imputatum fuerit, pro singulis Missis celebrato, & communicato, & de singulis sibi imputatis iudicium se ostendere g. Quod si non fecerit, quinque in liminibus ecclesiae extraneus habeatur.

¶ Celebrare [In concilio, & apud Barchinam, & alibi sequitur: & secretam publice dicere.]

¶ Illud uero, quod Sixtus & Leo in fine sua purgatione iurauerunt, ex eorum exemplo intelligendum est: exemplum enim iuramentum noluerunt ceteris praescribere legem purgationis.

¶ Illud uero, quod Sixtus & Leo in fine sua purgatione iurauerunt, ex eorum exemplo intelligendum est: exemplum enim iuramentum noluerunt ceteris praescribere legem purgationis.

¶ Illud uero, quod Sixtus & Leo in fine sua purgatione iurauerunt, ex eorum exemplo intelligendum est: exemplum enim iuramentum noluerunt ceteris praescribere legem purgationis.

¶ Illud uero, quod Sixtus & Leo in fine sua purgatione iurauerunt, ex eorum exemplo intelligendum est: exemplum enim iuramentum noluerunt ceteris praescribere legem purgationis.

¶ Illud uero, quod Sixtus & Leo in fine sua purgatione iurauerunt, ex eorum exemplo intelligendum est: exemplum enim iuramentum noluerunt ceteris praescribere legem purgationis.

¶ Illud uero, quod Sixtus & Leo in fine sua purgatione iurauerunt, ex eorum exemplo intelligendum est: exemplum enim iuramentum noluerunt ceteris praescribere legem purgationis.

¶ Illud uero, quod Sixtus & Leo in fine sua purgatione iurauerunt, ex eorum exemplo intelligendum est: exemplum enim iuramentum noluerunt ceteris praescribere legem purgationis.

¶ Illud uero, quod Sixtus & Leo in fine sua purgatione iurauerunt, ex eorum exemplo intelligendum est: exemplum enim iuramentum noluerunt ceteris praescribere legem purgationis.

¶ Illud uero, quod Sixtus & Leo in fine sua purgatione iurauerunt, ex eorum exemplo intelligendum est: exemplum enim iuramentum noluerunt ceteris praescribere legem purgationis.

¶ Illud uero, quod Sixtus & Leo in fine sua purgatione iurauerunt, ex eorum exemplo intelligendum est: exemplum enim iuramentum noluerunt ceteris praescribere legem purgationis.

¶ Illud uero, quod Sixtus & Leo in fine sua purgatione iurauerunt, ex eorum exemplo intelligendum est: exemplum enim iuramentum noluerunt ceteris praescribere legem purgationis.

¶ Illud uero, quod Sixtus & Leo in fine sua purgatione iurauerunt, ex eorum exemplo intelligendum est: exemplum enim iuramentum noluerunt ceteris praescribere legem purgationis.

¶ Illud uero, quod Sixtus & Leo in fine sua purgatione iurauerunt, ex eorum exemplo intelligendum est: exemplum enim iuramentum noluerunt ceteris praescribere legem purgationis.

¶ Illud uero, quod Sixtus & Leo in fine sua purgatione iurauerunt, ex eorum exemplo intelligendum est: exemplum enim iuramentum noluerunt ceteris praescribere legem purgationis.

¶ Illud uero, quod Sixtus & Leo in fine sua purgatione iurauerunt, ex eorum exemplo intelligendum est: exemplum enim iuramentum noluerunt ceteris praescribere legem purgationis.

¶ Illud uero, quod Sixtus & Leo in fine sua purgatione iurauerunt, ex eorum exemplo intelligendum est: exemplum enim iuramentum noluerunt ceteris praescribere legem purgationis.

geia Iuana a legitur, ut Christus ad Iudeos [In lege b vestra scriptum est, quoniam duorum hominum testimonium verum est.] hinc consequenter contra eos arguuntur, dicens, [Si duorum hominum testimonium verum est, quare testimonium meum & patris non accipitis?] Item Paulus in epistola ad Corinthios c. [In ore duorum vel trium testium veritas.] Item in epistola ad Hebraeos d. [Quo peritiam legem Moysi dabois vel tribus testibus conuictus, nec iustitiam lapidaturus e.]

C. I. ¶ Quæstio quibusque clericorum communi debeat.

Item ex concilio Bracaren. c. 2. c. 3.

Placuit, si utriusque clericorum in accusatione & fornicationis impetit, secundum præceptum Pauli Apostoli duo vel tria testimonia requirantur ab illo. Quod si non poterit datis testimoniis approbare quod dixit, excommunicationem accusati acculator accipiat.

2. pars. Ex præmissis itaque colligitur, quod duorum, vel trium testimonium Episcoporum conueniens, & damnari potest. Porro Sylvester Papa in generali synodo respondens contra dixit.

C. II. ¶ Quæstio quibus Episcopis, vel Presbyteris, vel reliquis clericis sint committenda.

Prefatus non damnabitur nisi cum / lxij. testibus: nec pæculi i summus à quocumque iudicabitur, quoniam scriptum est & [Non est discipulus super magistrum.] Presbyter autem Cardinalis / nisi cum xliij. testibus non damnabitur: Diaconus vero Cardinalis urbis Romæ, nisi cum xxvii. testibus non condemnabitur. Subdiaconus, acolythus, exorcista, lector, ostiarius, non nisi septem testibus condemnabitur. Testes autem, & acculatores sine aliqua sint infamia.

¶ Nec pæculi summus [Ex concilio Romano sub Sylvestro, & ceteris loci indicatis (excepto Paenonia) addita sunt hæc v'ss. ad ver. Presbyter. Ac mirandum est de auctore glossæ, qui putat Pontificum Maximum minore numero testium posse condemnari, quam Diaconum Cardinalem, atq. ostiarium: cum tamen ipse Pontifex à generalis præfatus nomine minimè esset excludendus.]

C. III. ¶ Episcopi non nisi lxxij. testibus condemnandi sunt.

Item Leo quartus in epistola Episcopis Britannia.

Nvillam condemnationem Episcoporum unquam esse censemus, nisi aut ante legitimum numerum Episcoporum (qui fit per duodecim Episcopos) aut certe probata sententia per lxxij. testes idoneos, qui tales sint, qui & accusate possunt. ¶ Et prius ad facta Christi quatuor Evangelia sacramenta præsentem, quod nihil fallum depromant: sicut à nobis beatus Sylvester tradidit, & Romana sancta videtur tenere ecclesia. ¶ Et si inter eos, quos damnandos esse dixerint homines, fuerit Episcopus, qui suam causam in præsentia Romanæ sedis Episcopi petierit audiri, nullus super illum definitivam præsumat dare sententiam: sed omnino eum audiri decernimus.

¶ Sicut nobis hinc usq. ad dictionem, ecclesia non legitur in epistola Leonis manserit: habentur tamen apud Romanos, Sed hæc vel generali privilegio de clericis Romanæ ecclesiæ indultivo, vel proprio improbitate quorundam, qui cum non sui præfata v'ss. & scientia, in accusationem ministrorum Dei repetit præsumant. Quorum verò v'ra adeò laudabilis est,

a. Iuan. b. Dicit. c. 2. Ger. 13. d. Heb. 10. e. al. lapidabitur. f. Borch. l. 1. cap. 202. Ivo par. 6. cap. 276. Pann. l. 4. c. 97. g. al. macula fornicationis. h. in epistola concilio Romano. c. 3. i. al. in. k. Math. 10. & Luc. 6. l. adeff. ab orig. m. al. lxxij. n. al. xxxvij. testibus. o. In cap. Hadriani. c. 72. In conc. Mogunt. 2. c. 12. C. l. 1. cap. 139. Pann. l. 4. c. 91. Poly. l. 1. c. 112. Dividedit p. 3. Ivo p. 3. c. 116. Zepherinus epist. 1.

ut omnibus imitanda: appareat, de quorum assertione nulla dilatio nasci poterit, eorum testimonio duorum, vel trium testium quilibet iure convinci & damnari poterit.

QVÆSTIO VI.

Sequitur sexta quæstio, qua queritur, quo remedio causa vitiosa subleuetur: & si remedium illud sit dandum ei, qui causa dilationis vocem appellations exhibuerit. Causa vero vitiosa remedio appellations sublevari poterit.

C. I. ¶ Causæ vitiosæ remedio appellations subleventur.

Unde Fabianus Papa ad Hilarium Episcopum, epist. 4. c. 3.

Liceat appellatori vitiosam causam remedio appellations sublevere.

C. II. ¶ De eodem. P. A. L. E. A.

[Idem paulo ante.]

Appellationem non debet afflictio ulla aut carceris, aut detentionis iniuriæ custodia.

C. III. ¶ De eodem.

Item Anacletus Papa epist. 1. in fine.

Omnis b. oppressus liberè sacerdotum (si voluerit) appellet iudicium, & à nullo prohibeatur: sed ab his fulciatur & libereur. Si autem difficiles causæ, aut majora negotia orta fuerint, ad majorem sedem referantur. Et si illic facile discerni non poterint, aut iuste terminari, ubi fuerit summorum congregata congregatio, (quæ per singulos annos bis fieri solet, & debet, iuste, & Deo placite coram Patriarcha, aut Primate ecclesiastica legem 2, & coram patritio secularia iudicentur negotia in commune.)

¶ Congregatio [In vulgatis sequebatur, sub metropolitano: quæ sublata sunt, quia in nullo manuscripto, neque in originali habentur, & in frequentibus verbis exponitur, coram quibus sit habenda concilia.]

¶ Ecclesiastica negotia [In epistola legitur, Primate ecclesiastico, & coram patritio secularia, &c.]

C. IV. ¶ Quisquis pulsatus fuerit, Apostolicam sedem appellet.

Item Sixtus Papa epist. 2. omnibus rectoribus ecclesiæ scribit, dicens.

Si quis vestrum pulsatus fuerit in aliqua adversitate, licenter hanc sanctam, & Apostolicam sedem appellet, & ad eam, quasi ad caput, suffugium habeat, ne ipse innocens damnetur, aut ecclesia sua detrimentum patiarur.

C. V. ¶ In gravissimis causis pulsati Apostolicam sedem appellent.

Item Grato 1 epistola prima.

Omnes f. Episcopi, qui in quibusdam gravioribus pulsantur, vel criminantur causis, quoties necesse fuerit, liberè Apostolicam appellent sedem, atque ad eam, quasi ad matrem confugiant.

¶ Grato [Sic est restitutum ex plurim. vetustis (nam in vulgatis erat, Item Gregorius) quanquam in tomis conciliorum hæc epistola tribuitur Sixto secundo: illa verò, ex qua capus antecedit, Sixto primo.]

C. VI. ¶ Ab omnibus appellatur ad Romanam ecclesiam.

Item Marcellus Papa, epist. 1. ad Episcopos Antiochenæ provincie.

Ad Romanam ecclesiam omnes Episcopi, qui voluerint, vel quibus necesse fuerit, quasi ad caput

* Et in decretis Sixti tertii, c. 2. Cod. Theo. l. 1. tit. de appell. in inter. l. 11. a. Anst. l. 2. c. 11. & l. 3. c. 11. Lib. 7. cap. 233. Borch. l. 1. c. 148. Pann. l. 4. c. 121. b. Sixtus ibid. Poly. l. 1. tit. 7. Anst. l. 2. c. 11. c. al. decerni. d. al. communi. e. Ivo p. 1. cap. 3. Anst. l. 2. c. 8. f. Iulius Papa epist. 2. ad orientales, c. 2. Borch. l. 1. c. 144. Ivo p. 5. c. 277. Pann. l. 4. c. 124. Anst. l. 2. c. 12. g. Poly. l. 1. tit. 7. Anst. l. 2. c. 7. Pann. l. 4. c. 123. Iulius ibid. c. 4. In c. Hadriani 6. 6.

suffugere, eamque appellare debent, ut inde accipiant tuitionem atque consecrationem. Quod omnibus minime convenit denegare Episcopis: sed abique ulla custodia, aut excommunicatione, vel damnatione, vel ex- pulatione libere concedatur.

¶ Atque consecrationem] In originali est, ut inde accipiant tuitionem & liberationem, unde acceperunt informationem, atque consecrationem: sed ab glissam non est mutatum.

C. VII. ¶ Qui à proprio metropolitano se gravari putaverit, majorem sedem appellet. Item Victor ad Theophilum Alexandrinum, epist. i. c. 9.

¶ Si quis putaverit se à proprio metropolitano gravari, apud Patriarcham, vel Primate[m] dioceseos, aut penes universalis Apostolicæ ecclesiæ judicetur sedem.

C. VIII. ¶ Ad Romanam ecclesiam, quasi ad matrem appelletur ab omnibus. Item Zepherinus b. urbis Romæ Episcopus, epist. i.

¶ Ad e Romanam ecclesiam ab omnibus, maxime tamen ab oppressis appellandum est, & concurrentium quasi ad matrem, ut ejus uberibus nutriantur, auctoritate defendantur, & à suis oppressionibus releventur: quia non potest, nec debet mater oblivisci filium suum.

C. IX. ¶ Quoties aliquis appellaverit, audientia sibi non denegetur. Item Iulius Papa in decretis, sive in rescripto ad orientales, c. 21.

¶ Placuit, ut à quibuscumque iudicibus ecclesiasticis ad alios iudices ecclesiasticos (ubi est auctoritas major) fieri provocatum, audientia non negetur.

C. X. ¶ Injustè damnati, restitutionem, & oppressi auxilium à Romana ecclesia debent habere.

Item cap. 30.

¶ Deo hinc sanctæ sedis præfata privilegia specialiter sunt concessa, tam de congregandis conciliis, & iudiciis, ab restitutionibus Episcoporum, quam & de summis ecclesiarum negotiis, ut ab ea omnes oppressi auxilium, & injustè damnati restitutionem sumant: Et talia ab improbis ne præsumantur abique ulsione, nec exerceantur abique damnatione.

¶ 2 pars. Cum ergo Zepherinus dicat ab omnibus esse appellandum, maxime tamen ab oppressis, & Marcellus scribat [Omnes Episcopi, qui voluerint, vel quibus necesse fuerit, appellare debent.] pater, quod accessit (sive gravetur, sive non) vox appellatoni non est deneganda. Quidam tamen ita distinguunt, ut [volentes] ad consecrandos, [necessitate patientes] ad oppressos referant, ut sit sensus, omnes, qui voluerint à Romana ecclesia consecrationem accipere, & ab aliquibus impediuntur, eam debent appellare, quibuscumque in suis oppressionibus necesse fuerit ad eam suffragari, similiter vocem appellatoni exhibeat, ut sit tuitionem, & illi consecrationem ab ea accipiant. Similiter & illud Zepherini distinguitur [Ab omnibus est appellandum ad Romanam ecclesiam.] intelligendum est, qui ab ea consecrationem voluerint accipere, vel qui à præfatis suis aliquam injuriam passi fuerint, maxime tamen ab oppressis. Secundum primam interpretationem, oppressi dicuntur à iudice injustè condemnati. Secundum hanc distinctionem, vocem appellatoni exhibuerint, appellandi auctoritatem non habent.

C. XI. ¶ De causa appellatoni cognoscere non licet, nisi ei, ad quem appellatur.

a Poly. lib. Bur. l. i. c. 124. f. Pam. l. 4. c. 128. l. 10. p. 1. c. 237. Anst. l. 2. c. 6. b In epist. Lucii 1. & in conc. Carth. 3. c. 10. In cap. Hadriani. c Anst. l. 3. c. 88. l. 10. p. 6. c. 326. ex Lucio.

¶ Decreto a nostro vestram rogantes charitatem mandamus, ut si aliquis (quod non optamus) inno- centium, Aldricum Comanenensis ecclesiæ Episcopum accusare damnabiliter attentaverit, ut in honore beati Petri Apostolorum principis memoria, ecclesiæ Romanæ, cui præfedit, privilegium, nostri nominis auctoritas, liceat illi post auditionem prima, tum decessos (si necesse fuerit) nos appellare, & nostra auctoritate, aut ante nos, aut ante legatos nostro b. ex latere missos juxta patrum decreta suas exercere atque diffinire actiones: nullusque illum ante hæc iudicet, aut iudicetur, præsumat. Sed si quid (quod absit) grave, innotuerit ei objectum fuerit, nostra erit expectanda sententia, ut nihil prius de eo, qui ad sinum sanctæ ecclesiæ Romanæ confugit, & ejus implorat auxilium, decretum, quam ab ejusdem ecclesiæ auctoritate fuerit præceptum, quæ vices suas ita alii impertivit ecclesiis: ut in panem, sicut vocatæ sollicitudinis, non in plenitudinem potestatis, & infia. ¶ Stautem (quod non arbitratur) a quoquam secus præsumptum fuerit, ab officio clericali submissis auctoritatis & Apostolicæ reus ab omnibus iudicetur: lupi, qui sub specie ovium subintraverunt, bestialia vitia quæque ardeant lacerare: & quod sibi fieri voluerint, aliis inferre præsumant.

¶ Ve honoretur] Hinc usque ad ver. auctoritas ita sunt ex ipsa epistola quæ extat in biblioteca Domaciana, & videtur esse Gregorii quartæ, ex qua etiam sumptus est capitulum si fas. dist. 19. & apud Ivo[nem] utriusque caput simul habetur. Hinc autem Aldrici (ut ex catalogo Episcoporum Canonanensium colligitur) mentio est in concilio apud Sauton dardum, quod paulo post Gregorium quartum habitum fuit, in quo defenso ipsi à Gregorio præfata profuit.

C. XII. ¶ Iudicia appellantium ab eis sunt audienda, ad quos appellatur.

Item cum Vigilus Papa in epistola ad Elcatharium, c. 11. dicit.

¶ Qui d. se scit alius esse præpositum, non molestus quæraliquem esse sibi prælatum. Ipsa namque epistola, quæ prima est, ita reliquis ecclesiis vices suas largiendus, ut in partem sine vocatæ sollicitudinis plenitudinem potestatis. Vide omnium appellantium Apostolicam sedem Episcoporum iudicia, & curiam, majorum negotia causarum eidem sanctæ sedis rebus esse liquet; præsertim cum in his omnibus ejusdem sit expectandum consilium: cuius tramiti, si quis obstitit tenarit sacerdotum, causas se non sine honoris periculo apud eandem sanctam sedem noviter extolli- rum.

¶ Restitutum est caput hoc Vigilio antiquarum exemplarum floritate. Antea vero tribuebatur Iulio; in cuius epistola prima habetur prior pars hujus capituli usque ad ver. ipsa namque (quemadmodum & apud Leonem epist. 84. quod referuntur dist. 23. c. quatuor, & in c. sequenti, qui sunt) & etiam præfata ceterarum partium.

C. XIII. De Rhemensis Archiepiscopi, qui appellatorem Romanam sedem iudicare est ausus.

Item cum Nicolaus Papa in Hincenarum Rotenensium, alibi Episcoporum invocatur, qui Rhelandum & Episcoporum appellatorem Apostolicam sedem duntaxat ausu est, ita dicit.

¶ Arguta s sapientia tua, utinam in bono accepto somitem iudicii, & materiam depositi non habes.

a Poly. l. 1. c. 127. l. 10. p. 3. c. 347. Anst. l. 2. c. 19. b Anst. l. 2. c. 6. c al. Rothellum. In appendice bibliothecæ sanctæ romanæ Anst. l. 3. cap. 87.

sus Rhotandum assumpti, & ab itinere Apostolica sedis remoti, a & continuam Apostolicam sedem appellatam damnavit, & carcerali custodia mancipavit.

¶ *infra* ¶ Privilegia tamen Apostolica sedis vos oblivioni tradere nullatenus debuitis, quibus venerandi canones iudicia totius ecclesie ad hanc deferri iubent.

¶ *infra* ¶ Hac quippe nos in Rhotando idcirco noveritis operatos, ut privilegia sedis Apostolicæ, que malè à vobis violata videbantur, & à nobis tot impensis laboribus, vestra resistente contumacia, recuperari non poterant, auctoritate Apostolica, & cana i patrum deliberatione pristino tandem genio, & proprio decorarentur honore.

¶ *¶* Cana ¶ *¶* Cuius antea legere, canonica, emendationi scilicet ex epistola ipsa, que habetur manuscripta, & super est impressa in appendice biblicorum, & in lib. Eusebii pro Symmacho legitur, cana miracula, & canum genium, iuxta illud Virgilii, Cana fides, & Vesta, Remo cum fratre Quirinus, Iura dabant.

¶ *¶* C. XIV. ¶ *¶* Quisq; eam obedientiam majoribus exhibeat, quam ab inferioribus desiderat.

¶ *¶* Item Leo Papa ad Anathasium Theosalonicensem Episcopum, cap. 1. §. 2. n. 1. 4.

¶ *¶* Vis sit te quibusdam esse præpositum, non molestè ferat aliquem sibi esse prælatum: sed obedientiam, quam exigit, etiam ipse dependat: & scire non vult gravis oneris sarcinam ferre, ita non audeat alii importabile pondus imponere. Discipuli enim sumus humilis & mitis magistri dicentis, & [Discite à me quia mitis sum & hu milis corde.]

¶ *¶* Patet ergo, quod nulli appellanti sunt inducia deneganda. Ceterum, si causa frustratim dilatoriè appellaverit, à iudice, ad quem provocatum fuerit, condemnabitur. Tempus vero appellationis est ante datam, vel post datam sententiam. Quoties enim quis se gravari sentiri, libere possit appellare.

¶ *¶* C. XV. ¶ *¶* Qui gravatur à proprio metropolitano, Primatem, aut universali ecclesia sedem appellet.

¶ *¶* Unde Sixtus d. Papa II. epist. ad Gratianum Episcopum ait.

¶ *¶* Si quis putaverit se à proprio metropolitano gravari, ad Primatem diceceseos, aut penes universali Apostolicæ ecclesie Papam iudicetur.

¶ *¶* C. XVI. ¶ *¶* Romanam sedem appellet, qui iudicem suspensum habet.

¶ *¶* Item Felix secundus ad Episcopos in Alexandria synodo congregatos, cap. 19.

¶ *¶* Quoties si Episcopi se à suis provincialibus, vel à metropolitano putaverint prægravari, aut eos suspectos habuerint, mox Romanam appellent sedem ablatione libere liceat: & dum prædictam Romanam matrem appellaverint ecclesiam, aut ab ea se audiri potestatem, nullus eos aut excommunicare, aut eorum fœdum surripere, aut res eorum auferre, aut aliquam eis vim inferre præsumat, antequam eorum causa Romani Pontificis auctoritate finiatur. Quod si aliter à quobis præsumptum fuerit, nihil erit, sed viribus carebit.

¶ *¶* C. XVII. ¶ *¶* De eodem. P. A. L. E. A. Item Iulius Papa in rescripto ad Episcopos orientales, c. 30.

¶ *¶* Ideo g hinc sanctæ sedis præfata privilegia specialiter concessa sunt, ut ab ea omnes auxilium oppressi, & iniuste damnati restitutionem sumant.

¶ *¶* a al. revocavit. orig. b Anf. l. 2. c. 31. c Marib. 11. d Ea Victor epist. & Iulius sup. ad. c. si quis putaverit. 1. sup. c. 7. e Poly. l. 1. c. Anf. l. 2. c. 30. & 11. Rom. l. 4. c. 126. f Anf. l. 2. c. 66. g sup. ad. ca. iudic.

¶ *¶* Est summa quædam capiti, recitata supra ead. c. deo. & habetur in vetustis exemplaribus in quibus Palce esse non solum.

¶ *¶* Oppressi, & se prægravari putantes intelliguntur ante datam sententiam: iniuste damnati, post datam sententiam.

¶ *¶* C. XVIII. ¶ *¶* Ante exitum causa per appellationem recedere licet.

¶ *¶* Unde Eurychianus urbis Romana Episcopus scribit Episcopis per Siciliam, epistola 2. c. 1.

¶ *¶* Non a ita in ecclesiasticis agendum est negotiis, sicut in secularibus. Nam in secularibus legibus, postquam vocatus quis venerit, & in foro decertare ceperit, non licet ei ante peractam causam recedere. In ecclesiasticis vero, dicta causa, recedere licet, si necesse fuerit, aut si se prægravari viderit.

¶ *¶* a pars. ¶ *¶* Quod verò ex contumacia iudicis obtemperare non licet, communione privatur.

¶ *¶* C. XIX. ¶ *¶* Excommunicatur, qui iudicibus suis obtemperare non vult.

¶ *¶* Unde in concilio Milevitano, c. 24.

¶ *¶* Visquis b probatus fuerit per contumaciam nosse obtemperare iudicibus, cum hoc primæ sedis Episcopo fuerit probatum, det literas, ut nullus ei communicet Episcoporum, donec obtemperet.

¶ *¶* Item quod post datam sententiam appellari possit, Fabianus Papa testatur, dicitur Hilario Episcopo, epist. 3. c. 2.

¶ *¶* C. XX. ¶ *¶* Non denegatur appellatio ei, quem in supplicium sententia destinavit.

¶ *¶* Licet e etiam in criminalibus causis appellare: nec appellandi vox denegetur ei, quem supplicio à sententia destinavit.

¶ *¶* Quod paulo ante idem affirmat eodem cap.

¶ *¶* C. XXI. ¶ *¶* Ante datam sententiam licet alii appellare.

¶ *¶* Si e quis iudicem ad verum sibi senserit, vocem appellationis exhibeat.

¶ *¶* a pars. Post datam verò sententiam, qui appellare voluerit, intra quinquaginta dies appellet, & intra eisdem à quo provocavit, literas dimissorias accipiat, & intra eisdem, ad quem appellavit, iter arripiat.

¶ *¶* C. XXII. ¶ *¶* Post latam sententiam intra quod tempus qui suo appellare debeat.

¶ *¶* Unde in Theodosianis à legibus sic statutum invenitur.

¶ *¶* Propter f superfluum appellatorum licentiam, ne in retractandis, vel revocandis sententiis liberum habere arbitrium videantur, & tempora appellationis, & pœnæ constituta sunt, ut quicumque apud iudicem, qui causam ejus audivit, appellare, & ad alium iudicem appellare g voluerit, intra quinque dies appellet, & his ipsis quinque diebus ad iudicem, ad quem provocaverit, sine aliqua dissimulatione perveniat: & ipse dies, quo accepit literas, in his quinque diebus specialiter computetur. Quod si longius iter sit, exceptis his quinque diebus spatium dierum, quo iter agi possit, computetur.

¶ *¶* ¶ Theodosianis] Hoc & quatuor sequentiæ capitula, que citantur ex legibus Theodosianis, habentur lib. 5. sententiarum Iulii Pauli cum interpretatione. Ex quo apparet Christiani etiam tempore has sententias conjunctas fuisse cum codice Theodosiano, seu breviario Alarici. Alaricus autem in præfatione profertur se voluminem illud non ex solo Theodosiano codice, sed ex varii libri collectione.

¶ *¶* a Anf. lib. 3. cap. 73. Poly. l. 5. tit. 1. l. 100 p. 6. c. 336. Pam. l. 4. c. 100. b Pam. l. 4. c. 137. c Cod. Theod. l. 11. tit. 30. in interp. l. 20. Anf. l. 2. c. 11. Burch. l. 1. c. 148. l. 100 p. 3. c. 261. Pam. l. 4. c. 122. d in supplicium. e l. 100 p. 3. cap. 248. Anf. lib. 4. Burch. lib. 4. Pam. lib. 4. c. 120. f in sententiis Iulii Pauli cum interpre. Aniani lib. 3. tit. 33. c. 1. l. 100 p. 5. c. 281. Pam. l. 4. c. 127. g al. provocare.

esse, & in legum collectione, atq; interpretatione Episcoporum praecipue opera usum fuisse.

C. XXIII.

Habita a diminutione xx. millium diurnorum per singulos dies, computetur.

Capit hoc abest a veteribus Gratiani codicibus, & ab originali, & Ivone, & Pannormia. In uno autem Gratiani valde emendato, est in margine superiori capituli tanquam glossa quadam.

C. XXIV. §. A quo appellatur, ad quem appellatum fuerit, dimissoria litera dirigantur.

Item ibidem tit. 24.

Ab eo, quo appellatur est, ad eum, qui de appellatione cogniturus est, dimissoria litera dirigantur, quae vulgo apostoli appellatur, quarum e postulatione & acceptio intra quinque dies ex officio finienda est. [Ista e jam superius sub titulo de cautionibus & penis appellationum interpretata sunt.] Qui intra statuta tempora dimissorias non postulerit, vel acceperit, vel reddiderit, praescriptione ab agendo submoveatur, & penam appellationis ferre cogitur.

C. XXV. §. De his qui causam dilationem appellant.

Item ibidem tit. 25.

Quicumque non confidentia iustae causae, sed causa affectu causa, ne contra eum sententia proferatur, appellaverit, vel si de facto suo confessus, ne addatur & appellare voluerit, huiusmodi appellationes non recipiuntur.

C. XXVI. §. Cum possessor appellat, deus eventus causa dubius est, possessoris fructus sequuntur.

Item ibidem tit. 26. c. 1.

Quoties post auditam causam iudicii possessor appellat, fructus possessionis, de qua agitur, dum secundum audientiam eventus dubius est, merito sequuntur. Nam si petitor appellaverit, hoc ab eo postulari non potest: quia non potest sequestrari, quod non habet. Si propter praedia urbana, vel mancipia appellatur, pensiones eorum, vel mercedes, velturae etiam, si de navigatur, deponi solent.

C. XXVII. §. In iustis appellationibus dominus punitendus est.

Item ibidem tit. 27. c. 1.

Minus punitendus est, ut quoties iniusta appellatio promittitur, sumptus, quos dum sequetur adversarius impendit, reddere cogatur, non simpliciter, sed quadruplo.

¶ Omnino punitendus] In sententia Pauli legitur, omnimodo probandum est, &c. Sed quae est iniuria capituli de deceptis punitio nulla fuit a Deo tribus adnotata, non est mutata. Tantummodo huiusmodi est emendatus, addita particula, ut.

Praemissa auctoritatibus intra quatuor dies post datam sententiam cuius appellare permittitur. Quod postea Iustinianus in constitutionibus suis corrigens intra decem dies appellationis remissionem cuius dandum decrevit, dicens.

C. XXVIII. §. Intra decem dies remedium appellationis conceditur.

Imperator Iustinianus h. Augustus.

Anteriorum legum acerbitati plurima remedia imponentes, & maxime haec circa appellationes facientes, & in praesenti ad huiusmodi beneficium per-

a. ff. de iur. iur. l. 1. b. ff. de p. 3. c. 22. Pannorm. l. 4. c. 22. c. al. quoniam. d. al. facienda. e. sunt verba interpretati. f. Ex interpretatione. l. 100 p. 1. c. 23. Pannorm. l. 4. c. 23. g. antea legabatur ab iuribus, vel obsequatur. h. Ex interpretatione. l. 100 p. 1. c. 24. Pannorm. l. 4. c. 24. Ex Paulo ibidem. i. l. 100 p. 1. c. 25. Pannorm. l. 4. c. 25. Ex Paulo. k. Novella 23. apud Iulianum antecessorem.

venire duximus esse necessarium. Antiquitate enim cautum erat, ut si quis per se litem exerceat, & hinc condemnatus, intra dies duos tantummodo licentiam appellationis haberet: sin autem per procuratorem, causa ventilata sit, & in triduum proximum eam emendandi. Ex rerum autem experientia inventum hoc finis esse damnosum. Plures enim homines ignaros legum subtilitatis, & putantes in triduum esse provocacionem porrigendas, in promptum periculum incidisse, & hinc duo transacto causis perdidisse. Unde necessarium huiusmodi rei competenter mederi. Et finimus omnes appellationes, five per se, five per procuratores, seu per defensores, vel curatores & tunc ventilentur, posse intra decem dierum spatium a notificatione sententiae enumerandum iudicibus ab his, quorum interest, offerri, five magni, five minores sum, accepta videlicet subtilissima Praetoriana praefectura, five appellandum ei sit, five quiescendum; ne tunc instanti opus appellatorum frequentem, sed sit in omnibus inspectionis copia, quae & indifferenter huiusmodi calores potest refrigare. Ad haec facimus, quando lis speratur inferri in nostrum confortium, forte contigerit Imperatorum maiestatem occupari publicis causis ex mundanis provisionibus, non posse convocare patres, quatenus causa agitur, non esse litem periclitari. Quod enim viciam est litigantium si culmen Imperatorum occupetur? vel quis tantae auctoritatis, ut nolemem Principem possit ad convocandos patres, ceterosque proceres coactare? Sed quid tale evenit, causa intacta permanens, ad Imperatoris sua sponte motus, & convocari propositis, & litem inferri patitur, & omnia secundum morem procedere. Illud etiam in tertio capitulo disponendum est, quod antiquitas bene statuit, maxime autem neglexit. Cum enim veneranda veterum auctoritas ita magistratus digesserit, ut alii magistri alii medi, alii minores sint, & appellationes a minoribus iudicibus non solum ad maximos iudices mittentur, sed ad spectabilem iudicium tribuuntur, quatenus & ipsi sacro auditorio adhibito litem excernerent, novitas autem hoc dereliquit, eventus, ut per minimis causis maximi nostri iudices impugnetur: & homines propter minimas causas magis impugnentur dispendiis, ut forsitan totius huius salutem sumptus iudiciales non sufficeret. Ideoque functione quando ex Aegyptiaco tractu, vel advenca ei utroque Lybia provocatio speratur usque ad decem librarum, si quantitatem, non in hanc regiam urbem eam remittit ad praefectum Augustalem, qui audiat, & causam rimat vice sacri cognitoris, nulla ei penitus postea iudicium sententiam appellacione porrigenda. Similiter modo quoties in Afiana diececi, vel Pontica, talem quid emerit usque ad praedictam quantitatem decem librarum auri, appellationes ad viros spectabiles comites forte, vel proconsoles, vel praetores, vel deputatos, quibus specialiter eadem lites peraguntur, tunc cedant, & causas sine spe quidem appellationis, tamen & legum timore perferant decidendas. Quatenus autem tractum causas appellatione impeditur usque ad decem librarum auri quantitatem immittitur ad viros spectabiles comitem orientis mittentur. Illo videlicet observando, ut viri spectabiles dicuntur, alii spectabiles iudices non ad alios eadem spectabiles decoratos iudices suas transmittunt appellationes in licibus, quantaeque sint quantitas (cum magis porteat ad compares iudices appellationes referri, a minori iudicio in majus tribunal ascendere.)

Illustrissimam prefecturam illorum appellaciones, cuiusmodi sunt quantitas (ut dictum est) dirigantur, que a magno cum viro excelso pro tempore quosdam eas dirimat, utroque officio subministrante, id est, tam ex facie scimus more solito, quam prefectorio. Ita tamen hæc facimus, ut nec a ducibus, vel aliis spectabilibus iudicibus (quibus forte, est privati sint, Imperiali maiestas casualis inuenitur) appellatio ad memoratos spectabiles iudices curat, ne causa non gradatim procedat, sed persequatur videatur: sed a praesidibus quidem provinciarum, & iudicibus a nobis datis, si non sint spectabiles iudices, intra memoratam quantitatem referatur. Si autem vel illustres sint dati a nobis iudices, (quibus apices dignitatem super spectabilitatem sunt) vel duces, qui omnimodo spectabilitate sunt decorati, vel hi, qui a Principe delegati sunt, spectabilem habeant dignitatem, eorum appellaciones sub quacunque quantitate in hanc regionem urbem ad competentes antiquo more iudices referuntur: omnibus aliis, quæ in appellacionibus statuta sunt, vel ab antiqua profapia, vel ab auctoritate antierorum constitutionum, vel a nostra humanitate, intactis, illibatisque custodiendis.

C. XXXIX. Quando appellandum sit primo, et secundo.

Item lib. 49. de off. iud. quando appellandum sit. l. 1. §. 4. biduum.

Biduum vel triduum appellacionis ex die sententiae latæ computandum erit. Quid ergo, si sententia fuerit sub conditione dicta, utrum ex die sententiae latæ tempus computamus ad appellandum, an verò ex die, quo conditio sententiae extitit? Sanè quidem non est sub conditione sententia dicenda. Sed si fuerit dicta, quid fiet? Et est uti statim tempora ad appellandum comparari debent. Quod in sententia receptum est, ut vel altera die, vel tertia provocetur, hoc etiam in ceteris observandum est, ex quibus sententia quidem non profertur, appellari tamen oportere & posse, supra relatum est, ut si quis ad tutelam, vel ad alia civilia iura nominatus, & eius exceptio non admittitur. Dies autem istos, in quibus appellandum est, ad aliquid utiles esse, oratio divi Marci voluit, si forte eius a quo provocatur, copia non fuerit, ut ei libelli denur. At enim: is dies servabitur, quo primo facultas adeundi erit. Quare si forte statim post dictam sententiam, copiam sui non fecerit is qui pronunciat (ut fieri assolet) dicendum est nihil nocere appellatori. Nam ubi primam copiam eius habuerit, provocare poterit. Ergo si statim se subdusit, simili modo subvenientium est. Quid igitur, si conditio horæ effectus, ut se recipere? Si forte dicta sit sententia jam supra hora, facultatem non videbitur se subtraxisse. Adeundi autem facultatem semper accipimus, si in publico sui copiam fecit. Ceterum si non fecerit, an imputetur alicui, quòd ad domum eius non venerit, quòdque in hortos non accesserit, & ulterius quòd ad villam suburbanam? Magisque est, ut non debeat imputari. Quare si in publico ejus adeundi facultas non fuit, melius dicitur facultatem non fuisse adeundi. Si quis ipsius quidem, a quo appellavit, adeundi facultatem non habuerit, ut in libello daret, eius autem, quem appellavit, habeat copiam, videndum est, ut e ei praesentibus possit, quòd eum non aderit. Et hoc iure utimur, ut si alterius adeundi fuerit copia, praescriptio locum habeat. In propria causa biduum accipitur. Propriam causam ab aliena quemadmodum discernimus? Et palam est eam propriam esse causam, cupis emolumentum vel damnum ad aliquem suo nomine pertinet. Si adversus absentem fuerit pronunciatum, biduum vel triduum, ex quo quis fecit, computandum est, non ex quo pro-

nunciatum est. Quod autem dicitur absentem posse provocare, ex quo scit, sic accipit, si non in causa per procuratorem defensus est. Nam si ille non provocavit, difficile est, ut hic audiat. Si quem in infamam deportandum adnotaverit praes provincie, & Imperatori scripserit, ut deportetur, videamus, quando sit provocandum, utrum cum Imperator e scripserit ad ut deportetur, an cum ei scribitur. Et putem tunc esse appellandum, cum recipi eum praes libet, sententia prolata, Imperatori scribendum, ut deportetur. Ceterum verendum est, ne serò sit, ut nunc provocetur, cum Imperator infamam ei assignaverit. Comprobata enim sententia praesidis, tunc solet infamam assignare. Rursus illud verendum est, si mendacis apud Principem oneravit eum, quem deportandum laborabat, intercludi illi viam provocandi. Quid ergo est? Rectè dicitur humanitate suggerente, ut hoc & illo tempore non frustra provocetur: quia non adversus Principem, sed adversus iudicis caliditatem provocavit. Illud quoque videamus, si cum Imperatori scriberetur, exemplum literarum litigatori editum sit, neque is appellaverit, & postea contra eum rescriptum sit, an appellare à literis eidem sibi editis possit? Quia e qui tunc non appellavit, vera esse quæ scripta sunt, confensisse videtur, nec est audiendus, si dicat eventum sacri rescripti se sustinisse.

- 1 ¶ Ut cum quis? Hinc usq. ad vers. non admittitur. non sunt in Pandectis: sed quia superior in eadem lege sententia ipsorum exprimitur, non sunt expuncta, sed descripta aliis characteribus.
- 2 ¶ Ut ei libellos daret? Verba hæc non sunt in Pandectis, sed ob glossam non sunt indelta.
- 3 ¶ Imperatori scripserit? Sic est emendatum ex Pandectis. Antea legebatur, Imperator rescripserit.
- 4 ¶ Sententia prolata? Hæc usq. ad vers. Ceterum, sunt addita ex Pandectis.
- 5 ¶ Possit? In vulgatis codicibus sequebatur, certe non potest: quæ neg. in veris, neg. in Pandectis habentur.

C. XXX. Item Vlpianus lib. 49. in tit. de recipiendis appellacionibus, vel non, leg. prima.

Non solent audiri appellantes, nisi hi quorum interest, vel quibus mandatum est, vel qui negotium alienum gerunt, quod mox ratum habetur. Sed est mater, cum filii rem sententia eversam animadvertenti debent, & si hanc pietatis dans, dicendum est & hanc audiri debere, & si hanc pietatis curare maluerit, intercedere non videtur, licet ab initio defendere non potest. Scævola libro quarto regulatum. Ante sententiam appellari potest, si quaestio in civili negotio habendam iudex interlocutus sit, vel in criminali, si contra leges hoc faciat. Macer libro primo de appellacionibus, lege quarta. Eius, qui idem causam agere frustratur, quòd dicit se libellum Principi dedisse, & sacrum rescriptum expectare, audiri desiderium prohibetur: & si ob eam causam provocaverit, appellatio ejus recipi sacris constitutionibus vetatur.

1 ¶ Mater? Ante brevius legebatur, sed est mater ex pietate provocaverit, dicendum, &c. Multa verò alia in hoc & sequenti capitulo expressè Pandectis sunt emendata.

C. XXXI. De dimissis libellis. Item Martianus l. 2. de appellacionibus, tit. g. de libellis dimissis, l. unica.

Post appellacionem interpositam literæ dandæ sunt ab eo, a quo appellatum est, ad eum, qui de appellacione cogniturus est, sive Principem, sive quem alium, quas literas dimissorias, sive apostolos appellant.

a al. accipimus. b al. quidem. c In principio ejusdem legis prima. d al. scripserit. e l. ut. eo. tit. f lege 2. ibidem. g lib. 49. dig. ff. l. 6.

Sensus autem literarum talis est: appellasse puta Lucium Titium a sententia illius, qua inter illos dicta est. Sufficit autem petiisse intra tempus dimissorias instantes, & sapienter: ut & si non accipiat, id ipsum contestetur. Nam instantiam repetentis a dimissorias continuationes desiderant. Equum est igitur, si per eum steterit, qui debeat dare literas, quominus det, ne hoc accipienti nocereat. *Ulpianus libro quarto de appellacionibus. In iudicio, nihil innovari appellacione interposita, lege unica.* Appellatione interposita, si ea recepta fuerit, siue non, medio tempore nihil novari oportet. *Et infra.* Si quis ex pluribus factoribus condemnatus, propter quendam appellaverit, propter quendam non, utrum differenda pena eius sit, an non, quaeritur. Et si quidem graviora sunt crimina, ob quae appellatio interposita est, levius autem id, propter quod non appellavit, recipienda est omnino appellatio, & differenda pena. Si vero graviorem sententiam meruit ex ea specie, ex qua non est appellatum, omnimodo pena imponenda est.

*Forma Apostolorum hac est. Ego ille, sancte Bononiensis ecclesie Episcopus, te Presbyterum Romanum, capellanum sancti Apostolorum, ad Apostolicam sedem, quam appellasti, de observatione mei iudicii huius apostolice dimitto. Forma vero appellantis ante sententiam haec est. Ego Adelinus sanctae Rhemense ecclesie minister (licet indignus) sententiam me progravari a Domino Qualterio, sanctae Ravennatis ecclesie Archiepiscopo, Romanam sedem appello, & apostolos peto. Si vero post datam sententiam appellare voluerit, hic erit eius modus appellandi. Ego A. sanctae Rhemense ecclesie minister (licet indignus) sententiam Domini G. S. Ravi ecclesie Archiepiscopi iniuste in me latam pridie Kalendas Martii, Anno Domini incarnationis M. c. xli. i. indictione quarta, Romanam sedem appello, & apostolos peto. Si autem unius, vel duo pro pluribus appellare voluerint, sic appellabunt. Ego P. & G. Synodici canoniconum S. B. E. sententiam me progravari, vel contra sententiam, & Romanam sedem appellamus, & apostolos postulamus. *Et huiusmodi appellaciones in scriptis fieri debent.**

¶ Mxli. In vulgatis erat. Mxli. quo numerus, ut restit in stoffa dicitur, consistere non potest. Quod hinc etiam confirmatur, quia quarta indictio, de qua hic est mentio, non convenit cum anno isto. In manuscriptis autem cetero varia sit lectio, haec visae est melior, quae notatam tantam transpositionem restituit potuit, & quarta indictio cum hoc anno concurret. Ad iudicium autem alterius fidei, catholico appellare non licet.

C. XXXII. ¶ Excommunicetur catholicus, qui committit causam suam iudicio alterius fidei.

Unde in concilio Carthaginiensi quarto. c. 7.

Catholicus, & qui causam suam, siue iustam, siue iniustam, ad iudicium alterius fidei iudicis provocat, excommunicatur.

¶ pars. Notandum vero est, quod quidam iudices sunt, a quibus appellari non oportet.

C. XXXIII. ¶ A quibus provocari non licet. *Unde in concilio Milevitano. c. 24. legitur.*

Audicibus, quos communis consensus elegerit, non liceat provocare.

Quod de arbitrio intelligendum est. Iudicem enim alii sunt ordinarii, alii arbitrarii. Ordinarii vero sunt, qui ab Apostolice, ut ecclesiastici, vel ab Imperatore, utpote saeculares, legitimam potestatem accipiunt. Arbitrarii sunt, qui nullam potestatem habentes, cum consensu litigantium in iudice eliguntur, in quos compromittitur, ut certum sententia fiat. Horum alii sunt ordinarii, alii arbitrarii tantum. Ordinarii & arbitrarii sunt, qui legitimam potestatem habentes, ab eis eliguntur ad arbitrandum, qui non sunt sine ditione suppositi. Ab

a al. petenti. b eod. l. 4. §. 1. c. Es in Africa. 19. In epist. Nica. lvo p. 6. c. 36. P. 1. 4. c. 12.

his est, ut arbitrarii a fidei, & non ut ordinarii, privilegio ordinariae dignitatis, gravare aliquis appellare valeat.

C. XXXIV. ¶ A iudicibus, qui eliguntur communi consensu provocare licet.

Unde in concilio Carthaginiensi III. c. 10. An e, b si ex consensu partium iudices electi fuerint, etiam a pauciore numero, quam constitutum est, licet at i. provocari.

¶ Licet Hinc canonem citat Gratianus (quod ipsum aperit profertur) ut ostendat ab huiusmodi iudicibus licere appellari. Verum in concilio Carthaginiensi tam impresso, quam non impresso cum variis exemplaribus collato, & nullo eadem canonem etiam impresso, ac manuscripto, & graeco, quod cum ipso concordat, & Africano, ubi hoc repetitur, & apud Leonem legitur, non licet. Et quae in ipso canonem antecedit, & referuntur, si ead. hoc etiam ostendunt omnino cum negatione legentibus esse.

C. XXXV. ¶ Qui de Episcoporum iudicio queruntur, a vicinis Episcopis audiuntur, vel ab aliis, ex consensu eorum adhibitis.

Item ex concilio Milevitano. c. 22.

Placuit ut Presbyteri, & Diaconi, vel ceteri inferiori clerici in causis quas habuerint, si de iudicio Episcoporum suorum quid sit fuerit, vicini Episcopi eos cogant. Et inter eos quidquid est, finiant, adhibiti ab eis consensu Episcoporum suorum. Quod si ab eis provocandum putaverint, non provocent, nisi ad Africanam ecclesiam, vel ad Primates provinciarum suarum. Ad utramque autem qui putaverit appellandum, a nullis in Africa in communione suscipiatur.

Nisi forte i. Romanam sedem appellaverint. In eadem appellaverit, ad eam, a qua appellavit, remitti non debet.

¶ Nisi forte Haec in antiquis codicibus scribitur in eam quam Gratianus verba: Et ad hanc sententiam demonstratam affert sequenti capite ex concilio Sardicensi.

C. XXXVI. ¶ De eodem. *Unde in Sardicensi concilio. c. 7.*

Si quis Episcopus accusatus fuerit, & iudicatus, & congregati Episcopi regionis ipsius, & de gradu huius eum deiecerint, si appellaverit, qui deiectus fuerit, non fugient ad beatissimum Romanum ecclesiae Episcopum, voluerit se i. audiri, si iustum putaverit, ut i. revocet vel renovet examen, scribere Episcopi digentur, qui in finitima, & propinqua provincia sunt, ut ipsi diligenter omnia requirant, & iuxta fidem veritatis detestentur. Quod si is qui rogat causam suam iterum audiri, & precatione sua moverit Episcopum Romanum, ut de i. revocet, & quid astitimet. Et si decreverit mittendos esse, qui praesentes cum Episcopis iudicent, ut etiam huiusmodi auctoritatem personae illius, a quo delinquitur, non eius arbitrio. Si vero crederet sufficere Episcopos, a negotio terminum imponant, facia: quod sapientissimum consilio suo iudicaverit.

¶ Se audiri Graecis est, ἢ ἡ ἀρετὴ ἀντὶ τοῦ ἀδικῆσαι, id est, si Romanus Episcopus voluerit ipsum audiri.

¶ Revocetur, vel Haec absunt a concilio tamen impresso, quomodo manuscriptorum, cum variis exemplaribus collato, & legitur tantummodo renovetur, quemadmodum Gratianus ad hanc ad hanc, & sic refertur ad Nicolaum, & Ivo. sed ab ipsorum sunt indulta.

¶ Quod si is, qui rogat Graecis est, ἢ τὸ ἐπιπέσει τὸ ἀδικῆσαι τὸ ἀδικῆσαι, id est, si quis a quo appellatur, & rursus negotium suum audiri, ut si iustus

a al. arbitri. b & Africa. 29. lvo p. 6. c. 36. c. Es in Africa. 19. In epist. Nica. lvo p. 6. c. 36. P. 1. 4. c. 12.

appellatio, quæ etiam significatur in capite, Gaudentius, quod apud Græcos proxime ante editi hinc capiti.

¶ **Episcopus** sequatur in codicibus Gratiani, etiam in manus scriptis, quemadmodum et apud Toonem, com provincialiales: quæ vox non est in archiepis, neque apud Nicolaum. Gratianus legitur de **sententia** rē interpretari. id est, & ipsius Episcopi sententiam. Balsamon tamen videtur legisti, rē interpretari; & primario interpretatur de Episcopi provincialibus, deinde de aliis. Arbitrari licet non licet, quia est imperantium est, quod si iuris eligent. Si vero sententia oritur, a quibus appellatur, soluta fuerit, nisi eis obicit, nisi forte vel inimicitia, vel pecunia depravati in ipsam presentem transierint.

¶ **Fuerit** sequatur in vulgari, per eum, ad quem appellatum est: quæ sententia expuncta, quia in vetustis codicibus non habetur.

C. XXXVII. c. ¶ Cum per appellationem sententia fuerit, non debet obesse ei, qui non iniquo animo iudicavit.

Unde in Concilio Carthaginiensi III. c. 10. legitur.

¶ **Hoc** etiam placuit, ut a quibusvisque iudicibus ecclesiasticis alios iudices ecclesiasticos, ubi est maior auctoritas, fuerit provocatum, non eis obicit, quorum fuerit soluta sententia, si convinci non poterint, vel iniquo & animo iudicasse, vel alicui cupiditate, aut gratia depravati.

¶ **Quæritur** autem de eo, a quo appellatur, an sit evocandus in testimonium apud eam, ad quem appellatur, super negotio, cuius cognitio superest.

C. XXXVIII. c. ¶ Clericus non devocetur in testimonium illius causa, cuius primus co-gnitio superest.

De hoc ita statuitur in concilio Carthaginiensi V. c. 1.

¶ **Statutum** est, ut qui forte in ecclesia quamlibet causam iure apostolico ecclesiam imposito agere voluerit, & fortasse deficio clericorum uni parti displicuerit, non liceat clericum in iudicium ad testimonium devocari eam; qui preses & vel cognitor, fuit, & nulla ad testimonium dicendum ecclesiasticum f. cuiuslibet persona pulsetur.

Ab eo quo, ad quem provocatum fuerit, sicut in Africano concilio obsequitur, ulterius provocare non licet.

C. XXXIX. c. ¶ Non liceat provocari ab his, ad quos provocatum fuerit.

¶ **Statem** provocatum fuerit, eligat qui provocaverit, iudicem, & cum eo & ille, contra quem provocaverit, ut ab ipso deinceps nulli liceat provocare.

¶ **Testis** secularis provocacionem intelligendum est: tercio enim in una eademque causa super eisdem capitulis provocare non licet. Unde in 7. g. libro Codicis, titulo, ne liceat in una eademque causa tercio provocare, lege notata, Imperator Iustinianus scribit. [Si quis iure super eisdem capitulis provocaverit, non liceat ei tercio in eademque causam provocacionem uti, vel sententiam excellenter, ab eodem dato, ipsius audientiam qui eum dicit, antequam non obierit.] ¶ **Quæritur** autem in causa capitali, vel status appellacionem fuerit, non per provocatores, sed per scriptis appellantes causam suam agere oportet.

C. XL. c. ¶ Appellationem in causa capitali, vel status interpositam, per provocatores casu non licet.

Unde Hadriano Papa ait in capitulis de se collectis, c. 44.

a. Iov. p. c. 26. Piam. l. 4. c. 13. b. in imico.] vera lectio, c. ad. cogitor, vel preses iuris. f. al. ecclesiasticis casu libito ordinis. g. Tit. 7. in Cod. Tit. in lib. 5. sententiarum Pauli, tit. 25. c. 1. in interpretacione, cap. 17. c. 27.

¶ **Si** a quando in causa capitali, vel causa status interpositum fuerit, non per exploratores b, sed per se ipsos est agendum.

Tempus autem excoquenda appellacionis annus est, vel si iusta causa intercesserit, biennium.

C. XLI. c. ¶ De eodem. Unde in Authenticis, consilii. 11. collat. 3. legitur.

¶ **Si** qui appellat, impeditur annus, intra quem, secundum se communitur cum adversario lite exequatur, aut si iusta causa intercesserit, alius annus indulgetur: quo transacto, lite non completa, rata manet sententia. ¶ **Appellatore** cessante, cum unus mensis superest ex biennio, licet victori ingredi, ut res quaratur, quo five invento, five non, suas afferat allegationes, & vel confirmetur, vel rescindatur sententia, omni casu absentes expensis e. condemnando secundum tempora fatalium dierum. Neutro vero concurrente post secundum fatalium permaneat sententia rata. ¶ **Constitutio** secunda, in appellacione quarta d. ¶ **Sed** lis, que speratur in consistorio Principis inferri, absque damno moræ manet intacta, donec ipse faciat eam introduci, & a processibus secundum morem dirimi.

¶ **Si** vero u, qui appellavit, penitentia ductus ab appellacione desistere voluerit, non potest iterum: sicut in 7. libr. Codicis, tit. de appellacionibus, l. 22. Impp. ¶ **Arduus** & Honoris statuisse legitur. ¶ **Si** v. qui libello appellacionis ingressi, sicut se habere licentiam arbitrium committendi, & sua libello recuperandi: ne iusta penitentia humanitas amittatur. ¶ **Et** autem, quanto appellacionem interponi non est necesse. In eodem namq, libro, & eod. tit. l. 7. idem Impp. decreverunt. ¶ **Nominatus** vero libello, vel editis facta, citra concilium e. publicum non valent, de quibus nec appellare necesse est, si solemnitas deest.

¶ **8 pars.** Diffinitiva f. quæ, sententia, que condemnacionem, vel absolucionem non continet, pro nulla habetur. ¶ **Item** sententia g. citra solitum ordinem iudiciorum a prelide prolata, auctoritatem rei iudicatas non obtinet. ¶ **Item** si h. sententia lata fuerit contraria prius iudicatas, a quibus provocatum non est, sententia auctoritatem non obtinet, & ideo appellare non est necesse.

¶ **Item** si i. sententia contra ius scriptum feratur, veluti diem defunctus, & minor XIV. annis fuisse. & testamentum iure fecisse dicitur, nullas vires obtinet, nec contra eam est necessarium auxilium provocacionis. ¶ **Si** k. vero contra ius litigatoris sententia dicitur, veluti diem minor XIV. annis, annus XIV. complevisse, ac per hoc testamentum iure fecisse pronunciat, ad provocacionem median oportet confingere. ¶ **Item** si l. plures iudices dati sunt, & unus tantum ex eis pronunciasse proponitur, non videtur appellandi necessitas fuisse, citra sententia firmitatem iure non obtinet.

¶ **Item** cum certe in ratione & sine iudice multare possunt, si alter contra statum legi modum multam irrogaverit, quod contra ius gestum videtur, firmitatem non tenet, & sine appellacione potest rescindi. ¶ **Unde** in quoz, sententias, que in mercedem a corruptio iudicibus profertur, etiam citra interposita provocacionis auxilium infirmas esse decretum est. ¶ **Item** si o, propter infirmitatem etate ad honorem, ad quem nominatus est, inhabilem esse probaverit, pretermissa appellacione, iniquus nominatio revocabitur. ¶ **Sunt** etiam, quorum appellacione non recipiuntur. Non p. enim potest recipi si appellatio, qui per contraventionem absens, etiam ad agendam causam vocatus esset, negotio prius summam perservato, condemnandus est.

¶ **Nullus** ¶ **etiam** homicidarum, veneficorum, masculicorum, adulterorum, item quoque coram, qui manifestam violentiam committunt.

a. Anselm. lib. 3. cap. 23. b. procuratores.] vera lectio. C. de temp. & repar. appellat. Authem. et qui. lib. 7. tit. 6. c. al. in expens. d. Supra ead. antierum. C. eod. tit. auth. sed & lic. l. 1. c. al. consilium. f. lege 3. Cod. de sent. & interloc. g. l. 3. prolata. C. de sent. h. l. 1. c. quando provocat non est necesse. i. l. 1. c. de sent. ibid. k. Ead. l. 1. quod si. l. l. 1. c. de sent. m. l. 3. n. l. 7. o. l. 1. si pater. p. l. 1. c. quoniam appellat. non recipiunt. q. l. 1. c. de servare. eod.

C. X. Minorem non debent accusare majores.

Vnde Sylvester Papa in epistola concilio a Romanis. Clericus adversus exorcistam, exorcista adversus acolythum, acolythus adversus subdiaconum, subdiaconus adversus diaconum, diaconus adversus Presbyterum, Presbyter adversus Episcopum accusationem dare, aut testimonium ferre non valet.

C. XI. De eodem.

Item Zepherinus Papa ad Episcopos Sicilie, epist. 1. Majorum b quipiam minorum accusationibus non impetatur.

C. XII. De eodem.

Item Anacletus Papa epistola 2. Sententia e Cham filii Noë damnatur, qui suorum Sacerdotum, vel presbiterorum culpam producit, seu Cham d. qui patris peccatum non operuit, sed magis deinde monstravit.

C. XIII. De eodem.

Oves s. que pastor suo commisit sunt, eum nec reprehendere (nisi a recta fide exorbitaverit) debent, nec ullatenus accusare possunt: quia facta pastoris ratio gladio feriendi non sunt, quinquam recte g reprehendenda videntur.

C. XIV. De eodem.

Item Eusebius Papa ad Episcopos c. Alexan. Oves s. que pastor suo commisit sunt, eum nec reprehendere (nisi a recta fide exorbitaverit) debent, nec ullatenus accusare possunt: quia facta pastoris ratio gladio feriendi non sunt, quinquam recte g reprehendenda videntur.

C. XV. De eodem.

Item Anacletus ad Episcopos Italiae epist. 2. Accusatio si quoque eorum, super qua nos confisimus viris, qui & suspicionibus & sceleribus & probatis debet: quia Dominus sacri sui corporis tractatores non sunt, nec calumniari permittit: sed ipse proprio flagello percussos sacerdotibus ad templum eiecit.

C. XVI. De eodem.

Item Sixtus Papa II. ad Episcopos Hispanie, epist. 2. Accusatio b Episcoporum non est facile recipienda, dicente i Domino [Non suscipietis vocem

Et paulo post. Nullus enim (ut reor) invenitur inter nos, qui velit suum servum ab alio quam a se judicari.

Quod si præsumptum fuerit, aut multa ipse indignatione irascitur, aut potius ultionem querit super eum. Unde & Dominus per Prophetam dicit inquit: [Qui vos tangit, tangit pupillam oculi mei.] Si detractores quorumcumque graviter judicantur, & in perditionis laqueum cadunt b; multo magis laceratores & detractores, atque accusatores memoratorum Dei famulorum, atque persecutores damnantur, & in barathrum (nisi se correxerint, & per eorum satisfactionem condignam egerint poenitentiam) indubitanter cadunt, & vindictibus flammis exuruntur. Et c. Hæc & alia periculosa considerantes Apostoli statuerunt, ne facile commoverentur, aut lacerarentur vel acculerentur columen sanctæ Dei ecclesiæ, quæ Apostoli, & successores eorum non immerito dicuntur. Sed si quis adversus eos, vel ecclesiæ eorum commotus fuerit, aut causis habuerit, prius ad eos recurat charitatis studio, ut familiari colloquio commoiti ea faciant, quæ sananda sunt, & charitative emendent, qui iuste emendanda agnoverint. Si autem aliqui eos præsumptorint, excommunicentur, & minime absolvantur, antequam per satisfactionem (ut iam dictum est) condignam egerint poenitentiam: quoniam injuria eorum ad Christum pertinet, cujus legatione funguntur.

C. XVII. Communionem privetur, qui publicè d adversus Episcopum convenerit, priusquam familiariter eum convenerit.

Item Alexander epist. 2. c. 3. Si quis erga Episcopum, vel actores ecclesiæ quamlibet querelam justam se habere crediderit, non prius primates, aut alios iudices adeat, quam ipsos, a quibus se laicum aestimat, conveniat familiariter, & non semel, sed sapienter, ut ab eis, aut suam justitiam accipiat, aut justam excusationem. Et c. Si autem secus egerit, ab ipsis & ab aliis communionem privetur, tanquam Apostolorum, Patrumque aliorum contemptor.

C. XVII. Nisi opinione discussa, non cudentur accusare Episcoporum.

Item Evaristus Papa Episcopi per c. 3. qui sunt vituperatores, aut accusatores Episcoporum, vel reliquorum sacerdotum, non oportet eos a iudicibus ecclesiæ audiri, antequam eorum discutatur æstimationis suspicio, vel opinio, qua intentione, qua fide, qua temeritate, qua vita, qua conscientia, quove merito, si pro Deo, aut provana gloria, aut inimicitia, vel odio, aut cupiditate ita præsumpserint, nec ne.

C. XVIII. Majores natu non accusent, nisi qui sint recte fidei & conversationis.

Item Calixtus Papa ad Episcopos Gallicie, epist. 2. Quidam est in iudicio, cuius sit conversationis & fidei is qui accusat, & is qui accusatur, quoniam hi, qui non sunt recte conversationis ac fidei, & quorum vita est accusabilis, & quorum fides, vita, & libertas nescitur, non permittuntur majores natu accusare. Neque viles persone in eorum recipiantur accusatione.

C. XIX. Aliq. duobus vel tribus testibus non recipiantur Episcoporum accusationes.

Item Sixtus Papa II. ad Episcopos Hispanie, epist. 2. Accusatio b Episcoporum non est facile recipienda, dicente i Domino [Non suscipietis vocem

a Ca. 11. c. 13. b videntur. c In cap. Adriani c. 2. & 16. d al. primari. e Referat multum. f al. primari. g al. primari. h al. primari. i al. primari. j al. primari. k al. primari. l al. primari. m al. primari. n al. primari. o al. primari. p al. primari. q al. primari. r al. primari. s al. primari. t al. primari. u al. primari. v al. primari. w al. primari. x al. primari. y al. primari. z al. primari.

mendacii.] Et Apostolus inquit a adversus Presbyterum inscriptionem non recipiendam absque duobus vel tribus idoneis testibus. Si hæc de Presbyteris, vel cæteris fidelibus sunt præcavenda, quanto magis de Episcopis?

C. XX. ¶ Pro sola conventionione Episcopi non submoveatur aliquis à communione.

Item ex concilio Aurelianensi primo, c. 2.

SI quis ab Episcopo suo, vel de ecclesia, vel de proprio jure aliquid crediderit repetendum, si nihil con vicium, aut criminationis objecerit, eum pro sola conventionione à communione ecclesie non liceat submoveri.

C. XXI. ¶ Quare subditi prelatos suos reprehendere non possunt.

Item Evaristus Papa, epist. 2.

Sunt nonnulli, qui prepositos suos perverse reprehendunt, si vel parum ipsis molesti extiterint.

Ex his omnibus datur intelligi, quod illi ab accusatone remouentur, qui non affectu charitatis, sed pravitate sua altissimi vitam eorum dissimulare & reprehendere querunt. ¶ Quod verò præmissi auctoritatibus criminosis prohibentur ab accusatone prelatorum, testatur Augustinus in lib. Soliloquiorum ita dicens.

C. XXII. ¶ Non omnes subditi, sed criminosis tantum prohibentur accusare prelatos.

Presumant prelati non debere se reprehendi, vel accusari, pro eo, quod canones non eos passim constituunt accusandos. Quod tamen negatur, siis criminosis, cum de reprehendendo veritas ipsa constituat. [Si male locutus sum, testimonium perhibe de malo, &c.]

Opponitur huic distinctioni. Ipsi sacri canones distinguunt, in quo casu pastores sint accusandi à subditis, nisi à fide exorbitaverint.] Ecce in quo casu sunt accusandi à subditis, in aliis autem minime.

3 pars. Hinc oppositum respondetur sic. Distinctio illa canonum de criminosis & injuriis intelligitur: Oves enim criminosa & infames pastores suos accusare, vel reprehendere non possunt, nisi à fide exorbitaverint. Ceterum si à fide exorbitaverint, non est laesus illius criminis, quod ad ejus accusatorem, & servum adversus Dominum, & quilibet criminosis & infames, adversus quemlibet admittuntur.

C. XXIII. ¶ Infames & hæretici, homines bonæ fame accusare non possunt.

Unde Dionysius Papa ad Severum Episcopum epist. 2.

Alieni d' erroris socium, vel à sui voluntariè propositi tramite recedentem, aut sacris Patrum regulis & constitutionibus non obedientem suscipere non possumus, nec debemus: nec impetere recte credentes, vel sanctorum Patrum sanctionibus obtemperantes permitimus: quia infames omnes esse censemus, qui suam aut Christianam prævaricantur legem, aut apostolicam, vel regularem libenter postponunt auctoritatem.

¶ In multis vetustis exemplaribus rubrica hujus capituli se habet, Infames accusare possunt hæreticos. In aliis vero nonnullis, Infames non possunt accusare catholicos.

C. XXIV. ¶ Christiani accusare, vel in eos testificari non possunt, qui fidem acceptam deseruerunt.

Item ex concilio Toletano IV. c. 63.

Non potest erga homines esse fidelis, qui Deo extiterit infidus. Iudæi ergo, qui dudum Christiani effecti sunt, & nunc Christi fidem prævaricati sunt, ad testimonium dicendum admitti non debent, quamvis esse se Christianos annuntient: quia sicut in fide Christi suspecti sunt, ita & in testimonio humano du-

a 1. Timoth. 5. b Ican. 11. c sup. c. 10. d Infr. 2. 3. g. 4. c. alieni.] in decretis Iulii, cap. 11. Anf. 1. 3. cap. 65. Polyc. lib. 3. tit. 1. c. 100. 3. c. 94.

bii habentur. Infirmitas ergo oportet eorum testimonium, qui in fide facti docebant, nec eis est credendum, qui veritatis à se fidem abiecerunt.

C. XXV. ¶ Hæretici, Iudæi vel pagani Christianos accusare non possunt.

Item Cajus Papa fecit Episcopo.

PAGANI, vel hæretici, si ve Iudæi non possunt Christianos accusare, aut vocem eis infamationis infere. ¶ Verba epistole sunt. Primò quidem scias paganos & hæreticos non posse Christianos accusare, &c.

In hoc capite decernitur, ut hæretici non impetant testimonium. Unde e contra intelligitur, quod hæretici ab hereticis impetari possunt. Item a tramite sui propositi voluntariè recedentes, non possunt impetere servantes limitem sua professionis. Ex hoc datur intelligi, quod recedentes à suo proposito, similiter recedentes criminari possunt. Item non obediens sanctionibus sanctorum Patrum, non possunt accusare obtemperantes sacris constitutionibus. In qua sententia intelligitur, quod inobediens & imobedientes accusare licet. Unde generaliter colligitur, quod in accusatone, et qualitas fidei & constantia inter accusantem & accusatum semper consideranda, est, ut qui accusat, vel par, vel superior invenitur.

C. XXVI. ¶ Hæreticus hæreticum accusare, contra eum testificari potest.

Item Novellarum constitut. novella 49. in fin.

SI b hæreticus contra hæreticum litiget, licet cuius eorum hæreticum testimonium adducere. Sin autem orthodoxus contra hæreticum litiget, pro orthodoxo quidem etiam hæretici testimonium valeat: contra orthodoxum autem solius orthodoxi testimonium valeat. ¶ Orthodoxus autem litigantibus, ad testimonium nulli hæretico pateat aditus.

¶ Sed queritur, si flagitiosissimus Catholicus possit contra hæreticum de alio crimine, quam de hæresi. Hinc qualitas respondetur. In quo hæretico inferior est, videlicet in regula fidei, in eo à malo catholico accusari potest. In quo autem superior fuerit, videlicet in conversatione vite, in eo à flagitiosissimo converso non potest. ¶ Item quod dicitur, pastores pro suis altissimi magis sui tolerandi, quam corrigendi, & dupliciter intelligitur, vel quia criminosis tolerandi sunt, & non corrigendi: unde ibi subditum patet, c. pro merito subditorum depravatam vitam rectorum. Legum ergo merito (Deo permittente) vita rectorum depravatam, non potius sunt tolerandi, quam corrigendi. Vel quia sunt quidam, qui sapie deservunt publici documentis, & crimem, quod inveniunt, probare non valent.

C. XXVII. ¶ Quo publici documentis probati non possunt, toleranda sunt.

De quibus in homilia d. de penitentia, c. 11. Augustinus ait.

PERLUNQUE 1 boni viri propterea sufferunt aliorum peccata, & tacent, quia sepe deserunt publicis documentis, quibus ea, que ipsi sciunt, iudicibus probare non possunt.

1. ¶ Plerunque] In aliquo versu in codicibus legitur, quæ: quem admodum & apud Bedam, & in originali, caput non ipsa prorsus verba hic referuntur.

4 pars. De his etiam illud Anacleti intelligitur [sententia e Cham filii Noë damnantur, qui suorum delictorum, vel præpositorum culpam produnt, cum Cham, qui patris pudenda operatus, sed magis deridenda monstravit.] Hæc enim auctoritas subditi non prohibentur ab accusatone, sed à prodicione. Aliud est enim prodere, aliud accusare. Prodit, qui non probanda delicta accusat, qui res presente crimine iudicis offert probatum quæ intendit. Cham filius vidit pudenda patris, & ideo per eum intelliguntur, qui cum soli sint confisii criminum suorum prælatos, atque ideo accusare non possunt, vitam tamen eorum infamant.

a Anf. 1. 3. c. 46. Pam. 1. 4. c. 63. b Apud Iulianum necesse est. Ivo p. 16. c. 131. Pam. 1. 5. c. 25. c sup. ca. non est à phoe. & c. accusatio. d Lsohomso, c. 22. Beda 1. Cor. 1. c. sup. ca. c. 11.

...miseri cordem compassionem eorum. Item a per Saullem pralati intelliguntur, & per David subditi. Saul purgans ventrem eos significat, qui malitiam coram conceptam foras in opus producit. Sed in præfatione chlamydis non significatur nisi reprehensio peccati. Per chlamydem enim regis potestas intelligitur. Hanc præcidit, qui pralatum sententia damnationis ferit: quod nulli subditorum licet. Falsis enim pastoris, oris gladio, id est, sententia damnationis si subditi ferienda non sunt. Hinc est quod Hieronymus ait super Marcum de Pontifice, qui scidis vestimenta sua. Scisso vestis, scissionem significat sacerdoti, quod in proximo erat sciendum; & auferendum iudeis. Vel per David significatur, qui nequitiam suorum pralatorum videntes, majora eorum peccata contemnit; minima vero & levia, & quasi extremam oram chlamydis præcedentes reprehendere & lacerare satagunt. Vel quia Saul solus divertit in speluncam, in qua David 2. solus latebat. Item super hoc potest intelligi, quod de b. Chamo dicitur, quod solus vidit patris, quia non cooperuit, sed videnda monstravit. Hæc itaque auctoritate non inhibetur subditi accusare pralatos, si accusabiles fuerint. Item probatur, quod subditi pralatos suos accusare non possunt, etiam si religiosi fuerint. Infames enim sunt eo ipso, quod suorum doctorum vitia reprehendere conantur. Infames etiam sunt (ut canonum tradit auctoritas) omnes, qui in Patres armantur; & qui doctorum suorum vitia reprehendunt, vel accusant. Nullus autem infamis dicitur in accusatione pralatorum esse audiendus, nisi forte fide exorbitaverit, ut supra dicitur est. Cum ergo subditi eo ipso, quod in accusationem pralatorum proficiunt, infames efficiantur, infamibus autem copia accusandi denegatur, patet, quod subditi pralatos suos accusare non possunt. Hæc ita respondetur: non omnes pralati pro pralato habentur. Nomen enim non facit Episcopus, sed vita.

¶ Non significatur. In aliquot vetustis exemplaribus legitur, non significatur reprehensio peccati: in aliis vero non nullis, significatur reprehensio peccati.

¶ David solus. Primogeniturus, c. 24. legitur. Post David, & viti ejus in interiore parte speluncæ iestebant.

...miseri cordem compassionem eorum. Item a per Saullem pralati intelliguntur, & per David subditi. Saul purgans ventrem eos significat, qui malitiam coram conceptam foras in opus producit. Sed in præfatione chlamydis non significatur nisi reprehensio peccati. Per chlamydem enim regis potestas intelligitur. Hanc præcidit, qui pralatum sententia damnationis ferit: quod nulli subditorum licet. Falsis enim pastoris, oris gladio, id est, sententia damnationis si subditi ferienda non sunt. Hinc est quod Hieronymus ait super Marcum de Pontifice, qui scidis vestimenta sua. Scisso vestis, scissionem significat sacerdoti, quod in proximo erat sciendum; & auferendum iudeis. Vel per David significatur, qui nequitiam suorum pralatorum videntes, majora eorum peccata contemnit; minima vero & levia, & quasi extremam oram chlamydis præcedentes reprehendere & lacerare satagunt. Vel quia Saul solus divertit in speluncam, in qua David 2. solus latebat. Item super hoc potest intelligi, quod de b. Chamo dicitur, quod solus vidit patris, quia non cooperuit, sed videnda monstravit. Hæc itaque auctoritate non inhibetur subditi accusare pralatos, si accusabiles fuerint. Item probatur, quod subditi pralatos suos accusare non possunt, etiam si religiosi fuerint. Infames enim sunt eo ipso, quod suorum doctorum vitia reprehendere conantur. Infames etiam sunt (ut canonum tradit auctoritas) omnes, qui in Patres armantur; & qui doctorum suorum vitia reprehendunt, vel accusant. Nullus autem infamis dicitur in accusatione pralatorum esse audiendus, nisi forte fide exorbitaverit, ut supra dicitur est. Cum ergo subditi eo ipso, quod in accusationem pralatorum proficiunt, infames efficiantur, infamibus autem copia accusandi denegatur, patet, quod subditi pralatos suos accusare non possunt. Hæc ita respondetur: non omnes pralati pro pralato habentur. Nomen enim non facit Episcopus, sed vita.

¶ Non significatur. In aliquot vetustis exemplaribus legitur, non significatur reprehensio peccati: in aliis vero non nullis, significatur reprehensio peccati.

¶ David solus. Primogeniturus, c. 24. legitur. Post David, & viti ejus in interiore parte speluncæ iestebant.

C. XXVIII. ¶ Quem etas, non tuta seniore facti, graviter est increpandus.

Unde Gregorius e. lanario Episcopo scribit, lib. 7. in illud. 2. epist. 1.

Paulus f. dicit [Seniore ne increpaveris.] Sed hæc ejus regula in eo servanda est, cum culpa senioris exemplo suo non trahit ad interitum corda juniorum. Vbi autem senior juvenibus exemplum ad interitum præbet, ibi districta interpretatione ferendus est. Nam scriptum h. est [Laqueus juvenum omnes vos.] & rursus Propheta i. dicit [Maledictus i. puer centum annorum.]

¶ Maledictus puer. In codicibus b. Gregorii partim ista fere modo legitur, partim vero, & peccator: centum annorum maledictus est, quem admodum & apud Joannem Diaconum, & in vulgata, nisi quod habet non est, sed, erit. Septuaginta autem, ut est apud b. Hieronymum, habuerunt; & qui moritur peccator centemarius, maledictus erit.

C. XXX. ¶ Dignitas non facit Episcopum, sed vita.

Item Hieronymus ad Heliodorum, epist. 1. de laude vite solitaria.

Non omnes Episcopi sunt Episcopi. Attendis Petrum; sed & Iudam considera. Stephanum suspicis; sed & Nicolaum respice. ¶ Non facit ecclesiastica dignitas Christianum. Cornelius & centurio adhuc ethnicus dono Sancti Spiritus mundatur. Presbyteros Daniel i. puer iudicat. ¶ Non est facile stare loco Pauli, tenere gradum Petri, jam cum Christo regnantium. ¶ Infatuatum m. sal ad nihilum prodest, nisi ut projiciatur foras, & a portis conculcetur.

a. Nicolaus in epist. 7. ad Michael. b. sup. ca. sen. c. sup. c. over. ad. c. 14. d. c. 13. sup. ca. e. Man. Diacon. 13. n. 2. f. 2. Tit. mo. 5. g. at. rurs. h. Epist. 42. i. Epist. 6. k. Aliter. 14. l. Dan. 12. * sup. dist. 40. non est facile. m. Luc. 14.

a. Encl. b. Numer. 11. c. 1. Reg. 24. d. 1. Regum 16. e. 2. Reg. 6. g. Item. h. 2. Corin. 11. i. 1. Cor. 11. l. 1. 2. m. Ediff. 7. n. Grego. 1. Dan. 12. * sup. dist. 40. non est facile. m. Luc. 14.

UNIVERSITÄTS- BIBLIOTHEK PADERBORN

C. XXX. ¶ Non Episcopi nomen sed vna reuerentia mouetur.

Item Augustinus tractatu 6. in c. i. Joanni. Non omnis qui dicit, pax vobiscum, quati columba est audiendus. & c. ¶ Corvi de morte pascuntur. Hoc columba non habet: de frugibus terra vivit, innocens ejus victus est.

C. XXXI. ¶ Docti ab indoctis, clerici a laicis quandoq; merito reprehenduntur.

Item Beda ad c. 2. epistole secunda Petri. Secuti sunt viam Balaam & Bofor, qui mercedem iniquitatis amavit: correptionem vero habuit luxuriantia. Subjugale mutum in hominis e voce loquens prohibuit Prophetam insipientiam. Et nunque haereticam fluita dogmata, tam execranda profertur sacramenta, ut etiam hebetum sensus, & paganorum, & qui ratione divina agnitionis omnimodo carent, illorum contumacia infamiam, & illorum distorta, & Deo contraria itinera sanis sapientia redarguat. Et (quod pejus, quia frequentius est) nonnunquam multi catholicorum tantum mercedem amant iniquitatis, ut etiam docti ab indoctis, à laicis clerici merito redarguantur: qui iure comparantur Prophetæ, qui verbis astra, contra naturam loquentis, corripitur, nec tamen à proposito pravitatis itinere retardatur. Quibus etiam aptissime nomen congruit civitatis, de qua Balaam venisse perhibetur. Bosorum namque carnes, sive in tribulatione interpretantur. Neque enim alia major causa luxuriosis existit, verum veritatis amore pecuniarum, vel desiderio rerum temporalium adulterare, quam quod carnis se concupiscentiam mancipaverunt. ¶ Sed & nomen ipsius Balaam, qui vanus populus, sive precipitans eos interpretatur, talibus convenit. Qui enim agnitam veritatis viam sponte ipsi deserunt, quid nisi vanus sunt populus? Quid nisi in precipitium suos mergunt auditores, quibus non salutaria, que corrigant, sed que illos delectant, erronea predicant? de quibus bene subditur. [Hi sunt fontes sine aqua, & nebulæ turbidibus exagitant, quibus caligo tenebrarum retentatur.]

¶ Tribulatione ¶ Sequatur, positus; que dictio sublata est, quia neque apud Bedam, neq; apud B. Hieronymum in nominum hebraicorum interpretatione habetur. Quia ergo non omnes Episcopi sunt Episcopi, Presbyteri à Daniele puero iudicantur, sed infatigatum à patre conculcatur, & qui dicit, Pax vobiscum, pernam, non columba, sed corvus reputatur, pater quid non semper pro officio, atque h. auctoritate persona ab accusatione est cessandus: nisi contra prava est agendum, cum omnis persona criminaliter peccati alteretur, & (ut ita dicam) legis capite minor censetur. Qui enim facit peccatum, servus est peccati, tam in peccato, quam in culpa.

C. XXXII. ¶ Qui susceptum officium non administrat non est Episcopus, sed canis impudicus.

Unde Augustinus ait. Qui in nec regiminis in se rationem habuit, nec sua delicta detexit, nec filiorum crimem correxit, canis impudicus dicendus est magis, quam Episcopus.

¶ Caput hoc apud B. Augustinum, ex quo citatur, non est inventum. Burchardus & Ivo citant ex Gregorio, & eadem serè verba ipse quoq; Gratianus sup. dist. 13. subnectit capiti, Nemo quippe, quod est Gregorii. Simile quiddam Burchardus l. r. c. 13. & Ivo p. c. 67. afferunt ex Origene.

Quibus ergo Hieronymus, Augustinus, Gregorius asserunt nomen columbe, Episcopi, senioris; nonne & privilegium est asserendum dignitati, ut possint à subditis reprehendi? Unde scriptura distimulans privilegium pravae senectutis, ait [Matthæus k] non senior, sed [Puer centum annorum]. Appare ergo, quod hi ex ac-

a Et ibi gloss. ordm. b 2. Pet. 2. Num. 22. c al. mutum homini. d al. lacertus. e al. magu. f ibid. g sup. c. non omnes. h al. vel. i Iacob. k Burch. l. 1. c. 102. Ivo p. c. 34. l sup. ead. Paulus.

cusatione pralatorum infames sunt, qui corum vitia reprehendunt & lacere conantur, qui locum sui regiminis non nomine tantum, sed vita & moribus tenent. Alii autem potius laudabilem esse accusationem pralatorum sionam quam infames. Item, quod dicitur [Iste junior a quibusdam minorum accusationibus non impetitur] non res intelligenda sunt, non dignitate, sed vita.

C. XXXIII. ¶ Majores & minores non dignitate, sed vna intelligi oportet.

Unde Hieronymus ait de Paulo super epistolam ad Galatas. Paulus & Petrus reprehendit: quod non auctoritate, nisi se non imparem sentiret.

¶ Caput hoc, quod citatur in plerisque exemplaribus à Hieronymo, & in aliquot ex B. Augustino, in neutro libro invenitur: sed in glossa ordinaria ad ea verba ipsius epistole ad Galatas in faciem ejus redit; additur hoc interlineari ex planctu ipsius non auderet, nisi se non imparem sentiret. Et in commentariis B. Ambrosii in illum eundem locum hæc leguntur. Non quod verum auderet Petro primo Apostolo, cui claves regni dedit, sed quia electiois suæ sciens se non imparem, constantem probaret, quod ille sine consilio fecerat. Hoc non de officio ecclesiasticæ dignitatis, sed de personæ sanctitate conversationis intelligitur: sicut enim Petrus ante alios primatus gerebat.

C. XXXIV. ¶ Non Episcopi nomen, sed vna majorem facit.

Hinc Augustinus ait ad Hieronymum, epist. 10. prope finem. Quamquam secundum honorem vocabula, que ecclesiæ usus obtinuit, Episcopatus majoris tertio sit, tamen Augustinus in multis rebus Hieronymo minor est.

C. XXXV. ¶ Episcopi licet parvi sint, meriti tamen differunt dignitate.

Idem lib. 2. de baptismo contra Donatistas, c. 17. Vto, e quod sine ulla sui contumelia Cyprianus Episcopus Petro Apostolo comparatur, quia merito ad martyrii coronam. Ceterum magis venerandum in Petrum contumeliosus existam. Quis enim illum Apostolatus principatum cuiuslibet Episcopi præferendum? Sed etiam dicitur cathedram gratiæ tamen est martyrum gloria. Item 7. ¶ Cum vero Paulo posteriore corrigitur, & pacis arque unitatis cultu custodito ad martyrium promovetur, non facilius & fortius, quod per universæ ecclesiæ dignitatem est, vel unius Episcopi auctoritatis, vel unius provincie concilio præferendum est?

C. XXXVI. ¶ Non in honore, sed in veritate servari equatur, vel preponitur pater.

Idem tractatu 30. in loquentem in fine. Veritur pater de malo filio, aut queritur filio a duro patre. Servamus honorificentiam, que tur Patri à filio, quæ deficit à filio. Non equatur patri in honore, sed præponimus, si bonam causam habet: filium æquamus patri in veritate: & sic illi honorem debitum, ut non perdat æqualitatis f. merito.

C. XXXVII. ¶ Equales servare meriti, et gradus differentes Petrus & Paulus.

Item Augustinus sermone 66. de natali Petri & Pauli.

¶ Esti Petrus & Paulus eminent inter apostolos, & peculiari quadam prærogativa præcedunt: verum inter ipsos, quis cui præponatur, non est. Puto enim illos æquales esse meritis, quæ sunt passione, & simili eos fidei devotione.

a Suprà ead. c. majorem. b Gal. 2. c Ivo p. c. 34. d al. custoditur. e al. previdetur. f al. equatur.

simul videmus ad martyrii gloriam pervenisse. ¶ Non enim sine causa factum putemus, quod una die, uno in loco, unius tantum toleraverit sententiam. Una die passus, ut ad Christum pariter perveniret: uno in loco ne alteri Roma deesset, sub uno persecutore, ut aqualis crudelitas utrumque confingeret. Dies ergo pro merito, locus pro gloria, persecutor decretus est pro virtute. Et in quo tandem loco idem martyrium pertulerunt? in Vibe Roma, qua principatum, & caput obtinet nationum: scilicet ut ubi caput superfluitus erat, illic caput quod ceperat sanctitatis, & ubi gentium principes habitabant, illic ecclesiam principes morarentur.

¶ Sermo unde hoc caput sumptum est, inter sermones B. Augustini est 66. inter sermones B. Augustini de sanctis, vigesimus septimus, & quid Maximianus Taurinensis, quintus in festo eodem, quo num. 19. est.

¶ 3. pars. Item parententes, legatos, sacerdotes accusare non possunt. Unde generaliter colligitur, quod quæcumque sacerdotes non sunt, vel esse sacerdotes non possunt, in sacerdotibus accusatorem, vel testificatorem profecti non possunt.

C. XXXVII. ¶ Quis sacerdos esse non possunt, sacerdotes accusare non valent.

Unde Fabianus ad epistolam ad Episcopos Orientales.

¶ 4. ¶ Apostoli, & eorum successores omnino statuerunt, ut sacerdotes Domini non accusetur, nec in eos testificentur, qui sui ordinis non sunt, nec esse possunt.

C. XXXIX. ¶ Sacerdotes accusare, vel in eorum testimonium non valent, qui ad sacerdotium prohibentur eligi.

Item Damasus Papa ad Stephanum Archiepiscopum epistolam 3. c. 3.

¶ 1. ¶ Testes & absque ulla infamia, aut suspitione, vel manifesta macula, & veræ fidei plenitudine & instructi esse debent, & tales, quales ad sacerdotium eligere debet divina auctoritas. ¶ Quoniam & sacerdotes (ut antiqua tradit auctoritas) criminari non possunt, nec in eos testificari, qui ad eundem non debent, nec possunt provehi honorem.

¶ 1. ¶ Testes. ¶ Damasus verbatur hæc: Accusatores enim Episcoporum, & testes super quibus rogatus, absque ulla infamia, aut suspitione, &c. scripsit referitur ad Burchardo & Fone. Panormia autem habet ut Gratianus.

¶ 2. ¶ Plenitudine. In epistola ipsa legitur, pleniter. Burchardus vero & Ivo habent, vera fide pleniter.

¶ 3. ¶ Illud. In inferioribus gradibus constituti ad superiorem ascendere non possunt, in superioribus a gentes accusare non debent.

¶ 4. ¶ Et responsum est, quid responderetur auctoritatibus, & argumentis, quibus subditi ab accusatore prelatorum retinebantur repellendi. Nec demonstrandum est, quibus rationibus probentur recipiendi, & quid contra responderetur a prelatu.

¶ 5. ¶ Christus, qui erant passus passorum, quibus suis, de quibus ait &c. [Non suum missum, veritas, que ad eis paritatur, ait &] Si male locutus fueris, responsum perhibe de malo, &c.

¶ 6. ¶ Item, ¶ Quis ex vobis arguet me de peccatis? At quisquis ad testificandum in aliquem, vel ad arguendum admittitur, ad testificandum admittitur, vel ad arguendum admittitur, ut ad testes passorum suos, respiciamus fecerit, & ut in passum accusare prelatum suum, ¶ Hi ita responderent. Christus quando esset passus, non arguit, quia verbo & exemplo patris ecclesia alio passum alio, unde quidam prelatu, quidam subditi vocantur in passum suo h. passum officium non gerat. Mystica

¶ 7. ¶ Christus, qui erat passus passorum, quibus suis, de quibus ait &c. [Non suum missum, veritas, que ad eis paritatur, ait &] Si male locutus fueris, responsum perhibe de malo, &c.

¶ 8. ¶ Item, ¶ Quis ex vobis arguet me de peccatis? At quisquis ad testificandum in aliquem, vel ad arguendum admittitur, ad testificandum admittitur, vel ad arguendum admittitur, ut ad testes passorum suos, respiciamus fecerit, & ut in passum accusare prelatum suum, ¶ Hi ita responderent. Christus quando esset passus, non arguit, quia verbo & exemplo patris ecclesia alio passum alio, unde quidam prelatu, quidam subditi vocantur in passum suo h. passum officium non gerat. Mystica

¶ 9. ¶ Christus, qui erat passus passorum, quibus suis, de quibus ait &c. [Non suum missum, veritas, que ad eis paritatur, ait &] Si male locutus fueris, responsum perhibe de malo, &c.

¶ 10. ¶ Item, ¶ Quis ex vobis arguet me de peccatis? At quisquis ad testificandum in aliquem, vel ad arguendum admittitur, ad testificandum admittitur, vel ad arguendum admittitur, ut ad testes passorum suos, respiciamus fecerit, & ut in passum accusare prelatum suum, ¶ Hi ita responderent. Christus quando esset passus, non arguit, quia verbo & exemplo patris ecclesia alio passum alio, unde quidam prelatu, quidam subditi vocantur in passum suo h. passum officium non gerat. Mystica

¶ 11. ¶ Christus, qui erat passus passorum, quibus suis, de quibus ait &c. [Non suum missum, veritas, que ad eis paritatur, ait &] Si male locutus fueris, responsum perhibe de malo, &c.

¶ 12. ¶ Item, ¶ Quis ex vobis arguet me de peccatis? At quisquis ad testificandum in aliquem, vel ad arguendum admittitur, ad testificandum admittitur, vel ad arguendum admittitur, ut ad testes passorum suos, respiciamus fecerit, & ut in passum accusare prelatum suum, ¶ Hi ita responderent. Christus quando esset passus, non arguit, quia verbo & exemplo patris ecclesia alio passum alio, unde quidam prelatu, quidam subditi vocantur in passum suo h. passum officium non gerat. Mystica

¶ 13. ¶ Christus, qui erat passus passorum, quibus suis, de quibus ait &c. [Non suum missum, veritas, que ad eis paritatur, ait &] Si male locutus fueris, responsum perhibe de malo, &c.

¶ 14. ¶ Christus, qui erat passus passorum, quibus suis, de quibus ait &c. [Non suum missum, veritas, que ad eis paritatur, ait &] Si male locutus fueris, responsum perhibe de malo, &c.

¶ 15. ¶ Christus, qui erat passus passorum, quibus suis, de quibus ait &c. [Non suum missum, veritas, que ad eis paritatur, ait &] Si male locutus fueris, responsum perhibe de malo, &c.

¶ 16. ¶ Christus, qui erat passus passorum, quibus suis, de quibus ait &c. [Non suum missum, veritas, que ad eis paritatur, ait &] Si male locutus fueris, responsum perhibe de malo, &c.

¶ 17. ¶ Christus, qui erat passus passorum, quibus suis, de quibus ait &c. [Non suum missum, veritas, que ad eis paritatur, ait &] Si male locutus fueris, responsum perhibe de malo, &c.

¶ 18. ¶ Christus, qui erat passus passorum, quibus suis, de quibus ait &c. [Non suum missum, veritas, que ad eis paritatur, ait &] Si male locutus fueris, responsum perhibe de malo, &c.

¶ 19. ¶ Christus, qui erat passus passorum, quibus suis, de quibus ait &c. [Non suum missum, veritas, que ad eis paritatur, ait &] Si male locutus fueris, responsum perhibe de malo, &c.

¶ 20. ¶ Christus, qui erat passus passorum, quibus suis, de quibus ait &c. [Non suum missum, veritas, que ad eis paritatur, ait &] Si male locutus fueris, responsum perhibe de malo, &c.

¶ 21. ¶ Christus, qui erat passus passorum, quibus suis, de quibus ait &c. [Non suum missum, veritas, que ad eis paritatur, ait &] Si male locutus fueris, responsum perhibe de malo, &c.

¶ 22. ¶ Christus, qui erat passus passorum, quibus suis, de quibus ait &c. [Non suum missum, veritas, que ad eis paritatur, ait &] Si male locutus fueris, responsum perhibe de malo, &c.

¶ 23. ¶ Christus, qui erat passus passorum, quibus suis, de quibus ait &c. [Non suum missum, veritas, que ad eis paritatur, ait &] Si male locutus fueris, responsum perhibe de malo, &c.

¶ 24. ¶ Christus, qui erat passus passorum, quibus suis, de quibus ait &c. [Non suum missum, veritas, que ad eis paritatur, ait &] Si male locutus fueris, responsum perhibe de malo, &c.

¶ 25. ¶ Christus, qui erat passus passorum, quibus suis, de quibus ait &c. [Non suum missum, veritas, que ad eis paritatur, ait &] Si male locutus fueris, responsum perhibe de malo, &c.

¶ 26. ¶ Christus, qui erat passus passorum, quibus suis, de quibus ait &c. [Non suum missum, veritas, que ad eis paritatur, ait &] Si male locutus fueris, responsum perhibe de malo, &c.

¶ 27. ¶ Christus, qui erat passus passorum, quibus suis, de quibus ait &c. [Non suum missum, veritas, que ad eis paritatur, ait &] Si male locutus fueris, responsum perhibe de malo, &c.

¶ 28. ¶ Christus, qui erat passus passorum, quibus suis, de quibus ait &c. [Non suum missum, veritas, que ad eis paritatur, ait &] Si male locutus fueris, responsum perhibe de malo, &c.

¶ 29. ¶ Christus, qui erat passus passorum, quibus suis, de quibus ait &c. [Non suum missum, veritas, que ad eis paritatur, ait &] Si male locutus fueris, responsum perhibe de malo, &c.

¶ 30. ¶ Christus, qui erat passus passorum, quibus suis, de quibus ait &c. [Non suum missum, veritas, que ad eis paritatur, ait &] Si male locutus fueris, responsum perhibe de malo, &c.

¶ 31. ¶ Christus, qui erat passus passorum, quibus suis, de quibus ait &c. [Non suum missum, veritas, que ad eis paritatur, ait &] Si male locutus fueris, responsum perhibe de malo, &c.

¶ 32. ¶ Christus, qui erat passus passorum, quibus suis, de quibus ait &c. [Non suum missum, veritas, que ad eis paritatur, ait &] Si male locutus fueris, responsum perhibe de malo, &c.

¶ 33. ¶ Christus, qui erat passus passorum, quibus suis, de quibus ait &c. [Non suum missum, veritas, que ad eis paritatur, ait &] Si male locutus fueris, responsum perhibe de malo, &c.

¶ 34. ¶ Christus, qui erat passus passorum, quibus suis, de quibus ait &c. [Non suum missum, veritas, que ad eis paritatur, ait &] Si male locutus fueris, responsum perhibe de malo, &c.

¶ 35. ¶ Christus, qui erat passus passorum, quibus suis, de quibus ait &c. [Non suum missum, veritas, que ad eis paritatur, ait &] Si male locutus fueris, responsum perhibe de malo, &c.

¶ 36. ¶ Christus, qui erat passus passorum, quibus suis, de quibus ait &c. [Non suum missum, veritas, que ad eis paritatur, ait &] Si male locutus fueris, responsum perhibe de malo, &c.

¶ 37. ¶ Christus, qui erat passus passorum, quibus suis, de quibus ait &c. [Non suum missum, veritas, que ad eis paritatur, ait &] Si male locutus fueris, responsum perhibe de malo, &c.

¶ 38. ¶ Christus, qui erat passus passorum, quibus suis, de quibus ait &c. [Non suum missum, veritas, que ad eis paritatur, ait &] Si male locutus fueris, responsum perhibe de malo, &c.

¶ 39. ¶ Christus, qui erat passus passorum, quibus suis, de quibus ait &c. [Non suum missum, veritas, que ad eis paritatur, ait &] Si male locutus fueris, responsum perhibe de malo, &c.

¶ 40. ¶ Christus, qui erat passus passorum, quibus suis, de quibus ait &c. [Non suum missum, veritas, que ad eis paritatur, ait &] Si male locutus fueris, responsum perhibe de malo, &c.

¶ 41. ¶ Christus, qui erat passus passorum, quibus suis, de quibus ait &c. [Non suum missum, veritas, que ad eis paritatur, ait &] Si male locutus fueris, responsum perhibe de malo, &c.

¶ 42. ¶ Christus, qui erat passus passorum, quibus suis, de quibus ait &c. [Non suum missum, veritas, que ad eis paritatur, ait &] Si male locutus fueris, responsum perhibe de malo, &c.

¶ 43. ¶ Christus, qui erat passus passorum, quibus suis, de quibus ait &c. [Non suum missum, veritas, que ad eis paritatur, ait &] Si male locutus fueris, responsum perhibe de malo, &c.

¶ 44. ¶ Christus, qui erat passus passorum, quibus suis, de quibus ait &c. [Non suum missum, veritas, que ad eis paritatur, ait &] Si male locutus fueris, responsum perhibe de malo, &c.

¶ 45. ¶ Christus, qui erat passus passorum, quibus suis, de quibus ait &c. [Non suum missum, veritas, que ad eis paritatur, ait &] Si male locutus fueris, responsum perhibe de malo, &c.

¶ 46. ¶ Christus, qui erat passus passorum, quibus suis, de quibus ait &c. [Non suum missum, veritas, que ad eis paritatur, ait &] Si male locutus fueris, responsum perhibe de malo, &c.

¶ 47. ¶ Christus, qui erat passus passorum, quibus suis, de quibus ait &c. [Non suum missum, veritas, que ad eis paritatur, ait &] Si male locutus fueris, responsum perhibe de malo, &c.

¶ 48. ¶ Christus, qui erat passus passorum, quibus suis, de quibus ait &c. [Non suum missum, veritas, que ad eis paritatur, ait &] Si male locutus fueris, responsum perhibe de malo, &c.

¶ 49. ¶ Christus, qui erat passus passorum, quibus suis, de quibus ait &c. [Non suum missum, veritas, que ad eis paritatur, ait &] Si male locutus fueris, responsum perhibe de malo, &c.

¶ 50. ¶ Christus, qui erat passus passorum, quibus suis, de quibus ait &c. [Non suum missum, veritas, que ad eis paritatur, ait &] Si male locutus fueris, responsum perhibe de malo, &c.

¶ 51. ¶ Christus, qui erat passus passorum, quibus suis, de quibus ait &c. [Non suum missum, veritas, que ad eis paritatur, ait &] Si male locutus fueris, responsum perhibe de malo, &c.

¶ 52. ¶ Christus, qui erat passus passorum, quibus suis, de quibus ait &c. [Non suum missum, veritas, que ad eis paritatur, ait &] Si male locutus fueris, responsum perhibe de malo, &c.

¶ 53. ¶ Christus, qui erat passus passorum, quibus suis, de quibus ait &c. [Non suum missum, veritas, que ad eis paritatur, ait &] Si male locutus fueris, responsum perhibe de malo, &c.

¶ 54. ¶ Christus, qui erat passus passorum, quibus suis, de quibus ait &c. [Non suum missum, veritas, que ad eis paritatur, ait &] Si male locutus fueris, responsum perhibe de malo, &c.

¶ 55. ¶ Christus, qui erat passus passorum, quibus suis, de quibus ait &c. [Non suum missum, veritas, que ad eis paritatur, ait &] Si male locutus fueris, responsum perhibe de malo, &c.

¶ 56. ¶ Christus, qui erat passus passorum, quibus suis, de quibus ait &c. [Non suum missum, veritas, que ad eis paritatur, ait &] Si male locutus fueris, responsum perhibe de malo, &c.

¶ 57. ¶ Christus, qui erat passus passorum, quibus suis, de quibus ait &c. [Non suum missum, veritas, que ad eis paritatur, ait &] Si male locutus fueris, responsum perhibe de malo, &c.

¶ 58. ¶ Christus, qui erat passus passorum, quibus suis, de quibus ait &c. [Non suum missum, veritas, que ad eis paritatur, ait &] Si male locutus fueris, responsum perhibe de malo, &c.

¶ 59. ¶ Christus, qui erat passus passorum, quibus suis, de quibus ait &c. [Non suum missum, veritas, que ad eis paritatur, ait &] Si male locutus fueris, responsum perhibe de malo, &c.

¶ 60. ¶ Christus, qui erat passus passorum, quibus suis, de quibus ait &c. [Non suum missum, veritas, que ad eis paritatur, ait &] Si male locutus fueris, responsum perhibe de malo, &c.

¶ 61. ¶ Christus, qui erat passus passorum, quibus suis, de quibus ait &c. [Non suum missum, veritas, que ad eis paritatur, ait &] Si male locutus fueris, responsum perhibe de malo, &c.

¶ 62. ¶ Christus, qui erat passus passorum, quibus suis, de quibus ait &c. [Non suum missum, veritas, que ad eis paritatur, ait &] Si male locutus fueris, responsum perhibe de malo, &c.

¶ 63. ¶ Christus, qui erat passus passorum, quibus suis, de quibus ait &c. [Non suum missum, veritas, que ad eis paritatur, ait &] Si male locutus fueris, responsum perhibe de malo, &c.

¶ 64. ¶ Christus, qui erat passus passorum, quibus suis, de quibus ait &c. [Non suum missum, veritas, que ad eis paritatur, ait &] Si male locutus fueris, responsum perhibe de malo, &c.

¶ 65. ¶ Christus, qui erat passus passorum, quibus suis, de quibus ait &c. [Non suum missum, veritas, que ad eis paritatur, ait &] Si male locutus fueris, responsum perhibe de malo, &c.

a Galat. b Abit. c Abit. d Ivo p. 627.

Hæc dicitur a non in accusatore, vel deprecatoribus, sed in deprecatoribus, ut si ultra ad Episcopatum a spiritali tunc accusetur, modo omnibus repellatur, & ad agendum promotionem in monasterium detrahatur. Quæ ego Gregorius ad Episcopatum a spiritali tunc accusetur, modo omnibus repellatur, & ad agendum promotionem in monasterium detrahatur. Quæ ego Gregorius ad Episcopatum a spiritali tunc accusetur, modo omnibus repellatur, & ad agendum promotionem in monasterium detrahatur.

C. XLV. ¶ Quod subdicitur prelati sui accusare possunt.

Metropolitani vestrum in aliquo postponere non potest, excepto si (quod non optamus) contra eundem habeat vos aliquam causam contingat, ut ob hoc sedis Apostolicæ iudicium petere & debeat.

C. XLVI. ¶ Vires prelatum subditi nulla diffimulatione negant.

Item universi Episcopi concilii Bizacii, lib. 10. epist. 37.

Sicut (inquam) laudabile dicitur quæ est, reverentiam & honorem debent exhibere prioribus, ita relictudinis, & Deimonis est, si qua inter eos correctione indigent, nulla diffimulatione postponere, ne totum (quod abest) corpus incipiat morbus invadere, si languor non fuerit curatus in capite. Quædam enim ad nos de Clementino Primatæ vestro perlatæ sunt, quæ quoniam ita gravia sunt, ut transire indiscussa ullo modo non debeant, fraternitatem vestram hortamur, ut cum omni sollicitudine, ac vivacitate mentis indagare, multis modis debeatis illata, & si sunt, ut audita sunt, ultione canonica refecerunt. ¶ Admonemus autem, ut non cuiquam personæ gratia, non favor, non quodlibet blandimentum quinquam vestrum, vel ad discutendum, quæ nobiscum incitata sunt molliat, vel ad veritate excutiat: sed sacerdotaliter ad investigandam vos propter Deum veritatem accingite. Nam si quis in hoc apud Deum se noverit esse participem, cuius zelo ad persequendas subtiliter a nefandis causis facinoris non movetur.

¶ Quædam ¶ Et hæc summam referunt verba B. Gregorii. Quæ pauca tantum quædam sunt addita, quæ necessaria videbantur.

Hæc si quis specialia, & ex his generalium regulam colligi non oportere contendit, audiat quid Gelasius, Cxxviii. i. dicit omnibus clericis d. c. quatuordecim, ita scribit.

¶ Cxxviii. ¶ Hic citatur in universis capitulis, ut est in codice canonum, de quo in præfatione dictum est.

C. XLVII. ¶ Clerici excessus sui Episcopi auribus deprecant Romani Pontifici.

Quapropter nec clericorum quisquam se Apostolice sedis officio futurum confidat immunem, si in his, quæ subiacent sequenda Apostolica deprompsit, si auctoritas, si Episcopum, si Presbyterum, si Diaconum viderit excedentem, non protinus ad aures g. Romani Pontificis deferre curaverit, probationibus duntaxat competenter exhibitis, ut transgressionis ultio

a. al. dicit. b. al. iudicium requiritur. c. al. in eis. d. Gelasius Episcopus per Lucaniam, & Brutium, & Siciliam constitutus, epist. 1. c. 30. e. al. huius. f. al. promissum. g. al. noverit.

fiat, & ceteris interdictione delinquendi. Sin a vero, modis omnibus erit unusquisque Pontificum ordinis, & honoris sui elisor, si cuiquam clericorum, vel ecclesiæ totius auditur hæc putaverit supplicanda.

C. XLVIII. ¶ De eodem. Idem.

Si a quibus in ecclesia damni, aut in his, quæ sunt præceptionis nostre auctoritate i prohibita, Pontificum vestrum videritis admittere, mox nostris auribus relatione signate, ut quid fieri debeat, censeamus.

¶ Auctoritate ¶ Hæc ista dicitur a plerisque versu exemplaribus, & ab alii collectibus, qui etiam Gelasium citant.

C. XLIX. ¶ Clerici aut laici sine examinatione ad Episcopatum accusationem non admittantur.

Item ex concilio Chalcedonensi, c. 21.

Clericos & aut laicos accusantes Episcopos aut clericos, passim i, & sine probatione ad accusationem non recipiendos decernimus, nisi prius eorum discutatur existimationis 2 opimo.

¶ Passim ¶ Hæc dicitur a plerisque versu veru, temere, atque indifferenter: possunt, etiam conjugium sequenti membro. Il vero copiose exponitur in concilio Constantiensi, i. cap. 6.

¶ Existimationis opinio ¶ Hæc dicitur a plerisque versu, id est, existimatio.

C. L. ¶ Qualiter persona Episcopi aut alius accusati, monstranda documentis inferat.

Item ex synodo Romana.

Si a quis Episcopus, Presbyter, aut Diaconus, vel quilibet clericus apud Episcopos (quia alibi non oportet) a quilibet persona fuerint accusati, quicumque fuerit ille, si sublimis vir honoris, si vel ullius alterius dignitatis, qui hoc genus illaudabilis intentionis arripuerit, notis se debere inferre.

¶ Docenda ¶ Sic apud Sixtum tertium, & in capitulis apud Cajum vero, & Hadrianum paulo aliter, quemadmodum & alii loci huius capituli nonnulla, sed non magno ponderu, sunt varietates.

C. LI. ¶ Sacerdotes non accusent, qui ad eundem ordinem perenni non possunt.

Item Damasus Papa, Stephano Archiepiscopo, epist. 3. cap. 3.

Sacerdotes & (ut antiqua tradit auctoritas) criminari non possunt, nec in eos testificari, qui ad eundem non debent, nec possunt provehi honorem.

C. LII. ¶ Nisi irreprehensibiles in majorum accusatione non recipiantur.

Item Iginus Papa, epist. 1.

Criminationes f. majorum natu per alios non fiunt, nisi per ipsos, qui crimina intendunt, si tamen ipsi digni & irreprehensibiles apparuerint, & actis publicis docuerint, omni se suspicione carere, & inimicitia, atque irreprehensibilem fidem habere, ac conversationem ducere.

Colligitur itaque ex his omnibus, quod subditi in accusatione Episcoporum sunt admittendi. Nunc videndum est, an monachi in accusatione Episcoporum sint audiendi. Hadrianus Papa g in capitulis, c. 31. videtur eos ab accusatione removere, dicens.

a. al. Sui vero modis omnibus erit unusquisque, Pontificum ordinis & honoris elisor. b. Ivop. c. 111. Anst. 7. c. 16. Polyc. lib. 3. tit. 12. & l. 4. tit. 18. c. Anst. 3. c. 113. d. in c. Hadrianus, c. 24. Cajus in epist. ad Felicem, c. 2. Sixtus III. Episcopus orientalis, ca. 2. Lib. 7. capitul. c. 431. e. Supr. ead. c. 18. ver. sacerdotes. Polyc. l. 3. tit. 1. Burd. l. 1. c. 172. Ivop. p. 3. c. 320. f. Item Lucius Papa epist. tunc Ivop. p. 6. c. 206. g. Item Stephanus epist. 2. & Melchisedes epist. tunc, Cap. 1. 7. c. 37.

C. LIII. q. Monachi sacerdotes accusare, vel in eos testificari non possunt.

PLacuit a. eorum accusandi sacerdotes, & testificandi in eos vocem obstruere, quos non humanis, sed divinis vocibus mortuos esse scimus: quia vocem h. funestam interdicti e potius quam audiri oportet.

¶ Non humanis] In epistola Stephani est, quos humanis & divinis vocibus damnatos vel mortuos esse cognoscimus. In epistola autem Melchisedi est, quemadmodum hic restitutus est, versus exemplaribus Gratiani, & capitulo Hadriani: sed submovetur. Quoniam infidelis homo mortuus est in corpore vivente. & fortasse significatur locus Matth. 8. Dimitte mortuos sepelire mortuos suos: aut locus Pauli, 2. Tim. 3. vivens mortua est. Quomobrem quod propriè pertinet ad homines infames, maxime, flagitii obnoxios (ut est infra, 3. q. 3. canonica.) non bene videtur hic referri ad monachos: sed minime id malitiosè factum est, cum Gratianus monachus esset.

Item in concilio Chalcedonensi, cap. 4. precipitur, ut ecclesiasticas actiones monachi ad streclarenam præsument.

C. LIV. q. Monachi in accusatione non sunt audiendi.

Item Velagus II. Episcopi Italia.

NVllus d monachus talia unquam arripiat, nec secularia, aut ecclesiastica negotia perturbare præsumat: quia mortua in talibus vox est eorum.

Sed aliud est, quod ex præsumptione assumitur temeritatis, aliud, quod ex necessitate geritur charitatis. Monachi enim ex præsumptione Episcopi accusare non possunt, ex charitate possunt. Unde & in canonicis precipitur, ut secularia. e. Episcopi sine vel relictis clericis, vel electis monachi, ut de eque vita testimonium dicere possint.

7 pars. q. Item illud Eleutherii Papæ in epist. ad Gallias provincias, omnibus generaliter dicitur.

C. LV. q. Conventus convinctur, qui cum peccatis, perversis negligit obviare.

NEgligere f. cum peccatis debarbare perversos, nihil aliud est, quam fovere. Nec caret scrupulo societatis occultæ, qui manifestis facinorosis desinit obviare.

C. LVI. q. Quoniam ex vite merito qui ecclesiasticam edificat, tantum nocet, si destruentibus non resistit.

Item Hieronymus q. vsm de s. quam de alio monachii in primo prologo Bibliæ 1. scribit, dicens.

SANcta quippe iusticia solum sibi prodest: & quantum a dicitur ex vite merito ecclesiam Christi, tantum nocet, si destruentibus non resistit.

¶ Bibliæ] In perisq. vetustis. Gratiani codicibus legitur, bibliotheca.

C. LVII. q. Subditi vitia pralatorum reprehendere student.

Item Gregorius h.

ADmonendi sunt subditi, ne plus quam expedit, sine subiecti: ne cum student plus quam necesse est, hominibus subditi, compellantur vitia eorum venerari.

¶ Collecta est hæc sententia ex verbis B. Gregorii tertia parte pastoralis, admonitione decima octava, ubi de clero & innotuit loquitur.

C. LVIII. q. Clerici, sive electi monachi sine circulari Episcopi.

Item Generali synodo præsidem dixit, c. 2.

CVm i pastoris vita esse discipulis semper debeat in exemplo, plerumque clerici, qualis in secreto sit vita

a Anst. 3. c. 29. lvo p. 16. c. 232. Pann. l. 5. c. 47. b Cod. l. pen. qui accusari possunt. c al. interdicti. d 16. qu. 1. qui vere. Anst. 3. c. 63. Polyc. l. 2. tit. 34. e 7. ead. c. cum pastor. f supr. distin. 23. c. error. & distin. 16. cap. facientis. g Ad Paulinum. h l. 4. reg. 1. c. 1. & post lib. 12. i Anst. 6. cap. 139. Polyc. lib. 4. tit. 5.

sui Pontificis, nescium, quam, ut dictum est, fecerit pueri sciunt. De qua te præfati decreto continetur, ut quidam ex clericis, vel etiam ex monachis electi ministerio cubiculi a pontificali obsequantur, ut is, qui in loco regimini est, tales b habeat testes, qui vitam eorum in secreta conversatione videant, qui ex visione scilicet exemplum profectus sumant.

C. LIX. q. Prætor in sua societate Episcopi habere non debet.

Item Virgilius Episcopo Anselmi, lib. 9. epist. 29.

PERvenit ad nos fratrem & Coepiscopum nostrum Serenum Massylensem prævos homines omnino in societate sua recipere, ita denique, ut Presbyterum quendam, qui post lapsum in suis adhuc dicitur iniquitatibus volutari, familiarem habeat. Quod a vobis subdite requirendum est: & si ita confiteris, cura vobis sit non hoc sic vice corrigere, ut & qui talem recipit, non familiaritate fovere, sed dicat potius ultione complicitari, & qui receptus est, idem dicat eum lachrymis peccata diluere, non iniquitatem immunditatis maculare.

C. LX. q. Vnus bonorum summorum Episcopi sciam habent.

Item Paschalis Papa.

EPiscopi lectioni & orationi vacent; & semper secum Presbyteros, & Diaconos, aut alios boni indolis clericos habeant, ut secundum Apostolum q. & fructuorum Patrum infinita possint irreprehensibiles inveniri.

Item Ioannes Baptista d. cum dicitur crementibus in scriptis & Pharissæ, sacerdotes & levitæ Iudæorum ad se venientes a sepa increpatione redarguit. q. Item ex canonico desuntur [Illi sacerdotes accusare possunt, qui ad eandem gradum confidere valent.] Cum ergo monachi ad sacerdotii gradum indubitate pertingere valeant, patet, quod & ipsi sine dolo accusare possunt.

QVÆSTIO VIII.

DE accusatione vero, qualiter fieri valeat, in canonicis aperte decernitur.

C. I. q. Accusatio semper sua in scriptis.

Aut enim Calixtus Papa e ad Episcopo Gallia epistola secunda.

ACcusatorum f. personæ nunquam recipiantur in scripto: nec absente eo, quem acculare volunt, quibuslibet accusare permittatur.

¶ In epistola Calixti, item, apud Burchardum, & Innocentium habetur: Rimanda sum enucleatum personæ accusatorum, quæ sine scripto difficile, per scriptum autem nunquam recipiantur: quia per scriptum nullus accusare, vel accusari potest, sed propria voce, & presentie eo, quem accusare voluerit, cuiusque & accusatio creditur. Quorum verborum hæc pars referunt infra, 3. q. 1. cap. ult. l. 1. quod sumptum est ex hoc eodem epistola luo.

C. II. q. De dolo.

Cod. lib. 4. tit. de probationibus, l. 1. fin.

SIant le cuncti accusatores eam se rem detestare debere in publicam notionem, quæ munita sit idoneis testibus, vel instructa apertissimis documentis, vel iudicis ad probationem indubitatis, & hæc clausula expediat.

a Cap. 14. supra eadem. b habeat tales, qui vitam, & c. 1. 1. 1. 1. d. l. 3. supra ead. ca. sacerdotum. e. 1. 1. 1. 1. f. 2. 9. 9. c. al. quosdam accusare creditur. cap. 171. lvo par. 3. cap. 239. g. al. quosdam accusare creditur. h. Cod. de accusationibus. lib. 9. tit. 2. ludo. Cod. Theod. lib. 12. cap. 16.

C. III. q. Accusatio semper debet fieri in scriptis.

Non Episcopus a Papa Episcopi Sicilie, epist. 2. Quisquis e. ille est, qui crimen intendit, in iudicium...

¶ C. IV. q. Decidem. Item Statu III. in epist. ad Episcopos orientales, cap. 4.

¶ C. V. q. De eisdem. Sed Stephanus Papa contra videtur scribere, dicitur, epist. 2. cap. 4.

¶ C. VI. q. De eisdem. Sed Stephanus Papa contra videtur scribere, dicitur, epist. 2. cap. 4.

¶ C. VII. q. De eisdem. Sed Stephanus Papa contra videtur scribere, dicitur, epist. 2. cap. 4.

¶ C. VIII. q. De eisdem. Sed Stephanus Papa contra videtur scribere, dicitur, epist. 2. cap. 4.

¶ C. IX. q. De eisdem. Sed Stephanus Papa contra videtur scribere, dicitur, epist. 2. cap. 4.

¶ C. X. q. De eisdem. Sed Stephanus Papa contra videtur scribere, dicitur, epist. 2. cap. 4.

ceptis. Et quid simile, idipsum a libello comprehendendum erit. Si accusator decesserit, aliter qua b causa cum impeditur...

CAUSA III.

Vidam Episcopus a propria sede dejectus est, post restitutum: post restitutionem ducitur in causam, inducitur populari, tandem ad epus accusationem...

- 1 Ille primus queritur, an restituito danda sit quibuslibet expoliatis.
2 Secundum de iudicis, an post restitutionem tantum, an etiam post vocationem ad causam quibuslibet concedenda sint.
3 Tertio, quo spatio mensum utriusque sint concedenda.
4 Quarto, an infame, et non legitime conuictis, ad accusationem sint admittendi.
5 Quinto, an testes de domo accusatorum sint producendi, vel inimicorum vox sit audienda.
6 Sexto, an extra provinciam reus sit producendus.
7 Septimo, an sit audienda epus sententia, quem cum reo par inficit malitia.
8 Octavo, an ab uno tantum Episcopo sit audiendus, vel iudicandus.
9 Nono, an accusator vel testes in absentem vocem accusatoris, vel iustificacionis extubere valeant.
10 Decimo, an defensores in primo capitulo, sint admittendi ad sequentia.
11 Undecimo, an accusator liceat accusationem in accusatorem vertere.

QVÆSTIO I.

Vod restituito quibuslibet danda sit, multis auctoritatibus probatur.

C. I. q. Expoliatis vel ejectis omnia sunt redintegranda. Aut enim Cajus Papa epist. unica ad Felicem Episcopum, cap. 3.

Episcopis a suis rebus expoliatis, vel a propriis sedibus ejectis, omnia, que eis ablata sunt, legibus sunt redintegranda, quia priusquam hoc fuerit factum, nullum crimen eis obijci potest.

C. II. q. De eisdem. Item Fabianus epist. 2. Episcopi orientales.

Episcopi, si a propriis sedibus, aut ecclesiis sine auctoritate Romani Pontificis i expulsi fuerint, antequam ad synodum vocentur, proprius locus, & sua omnia eis redintegranda sunt. Nulla enim permittit ratio, dum ad tempus eorum bona, vel ecclesie, atque res ab amulsi, aut a quibuscumque detinentur, ut aliquid illis obijci debeat. Nec quicquam potest eis quouo modo quilibet majorum, vel minorum obijcere, dum ecclesiis, rebus, aut potestibus carent suis.

¶ C. III. q. De eisdem. Sine auctoritate Romani Pontificis, dum hec verba etiam apud Anselmum, licet non sint expressa in originali.

a al. & ipsam libelli, b aliter causa, c al. senatus consulto, d Mutati verbis, sed nichilomin sententia, Anselm. lib. 2. c. 46. e Anselm. lib. 2. c. 50.

